

SAHAROVA BALVAS
SAŅĒMĒJU GRĀMATA

**SAHAROVA BALVAS
SAŅĒMĒJU GRĀMATA
2015**

2015. gadā domas brīvībai nācās izturēt smagus pārbaudījumus. Gads iesākās biedējošā gaisotnē, piedzīvojot asiņainu uzbrukumu laikrakstam *Charlie Hebdo*. Parīzē ar lodēm tika mēģināts ierobežot vārda un domas brīvības spēku un aplūsināt karikatūristus, kuri zīmējumos pauda savas idejas un brīvdomību.

Eiropas Parlaments ir ļoti pagodināts, ka Saharova balvas 2011. gada laureāts mākslinieks Ali Ferzats piekrita ilustrēt šo grāmatu. Šogad Eiropas Parlaments īpašu nozīmi piešķir preses ilustratoru darba aizstāvēšanai un veicināšanai, jo viņu veikumam ir neiedomājami liela nozīme cilvēktiesību pārkāpumu nosodišanā, it sevišķi Sīrijā. Tāpēc jo īpaši priecājamies par to, ka 2015. gada Saharova balvas piešķiršanas svinīgos pasākumus Eiropas Parlamentā ar savu klātbūtni ir pagodinājuši franču preses ilustratora Planti līdzgaitnieki — *Cartooning for Peace* karikatūristi.

Paužot gandarījumu par Ali Ferzata ilustrācijām šajā grāmatā, nevar nepieminēt viņa tautieti Razanu Zaitunehu, kura 2011. gadā arī bija Saharova balvas laureātu vidū un par kuras likteni mums joprojām nekas nav zināms. Karš Sīrijā plosās jau piekto gadu. Cilvēki, kuri spiesti palikt turpat, dzīvo mūžīgās bailēs un nošķirti no pārējās pasaules, un tie, kuri dodas bēgļu gaitās, pakļauj sevi lielām briesmām. Šeit ir vietā atgādināt, ka mēs pilnībā atbalstām neatlaidīgos cilvēktiesību aizstāvjus šajā naida un tumsonības izpostītajā valstī.

2014. gadā Saharova balvu saņēma ārsts Deniss Mukvege. Šā apbrīnojamā cilvēka teiktā runa Eiropas Parlamentā un sevis beznosacījumu veltīšana sieviešu cilvēciskās cieņas glābšanai līdz asarām aizkustināja visu mūsu asambleju un radīja milzīgu lepnumu viņa līdzpilsoņos. Taču piešķirtā balva bija ne tikai atzinības izrādīšana — šādi, izmantojot Saharova tīklu, kurš sadarbojas ar saviem laureātiem, Eiropas Parlaments nodrošina ārstam D. Mukvegēm ilgtermiņa atbalstu iesāktās cieņas turpināšanai.

Ar savu darbu, uzņemoties konkrētas saistības Saharova tīkla ietvaros, Eiropas Parlaments nelokāmi aizstāv domas brīvību visā pasaulē. Šogad Eiropas Parlamenta pārstāvji ir nolēmuši izteikt šo atzinību rakstniekam un emuāristam Raifam Badāvi, kuram Saūda Arābijas tiesu iestādes piespriedušas 10 gadu cietumsodu un 1000 sitienu ar pletni. Parlaments ar lielu pārliecību atkārtoti, ka vārda brīvība nav diskutējams jautājums un tā ir jārespektē visā pasaulē.

Visu ilustrāciju autors ir 2011. gada Saharova balvas

laureāts Ali Ferzats (Ali Ferzat)

Papildu informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā *Europa* (<http://europa.eu>).

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2015. gads

ISBN 978-92-823-7272-2

doi:10.2861/051983

© Eiropas Savienība, 2015. gads

Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

Saharova balvu un naudas prēmiju 50 000 EUR apmērā Eiropas Parlaments piešķir svinīgā sēdē Strasbūrā katra gada beigās. Kandidātus var izvirzīt katra Parlamenta politiskā grupa, kā arī atsevišķi deputāti, ja kandidātu atbalsta vismaz 40 deputāti. Ar kandidātiem iepazīstina kopīgā Ārlietu komitejas un Attīstības komitejas, kā arī Cilvēktiesību apakškomitejas sēdē, un to locekļi balso par atlases sarakstā iekļautiem trim kandidātiem. Galīgo Saharova balvas laureātu vai laureātus izvēlas Priekšsēdētāju konference, kas ir EP struktūrvienība, kuru vada priekšsēdētājs un kurā darbojas visu Parlamentā pārstāvēto dažādo politisko grupu vadītāji. Tādējādi balvas saņēmēja izvēle kļūst par patiesu Eiropas izvēli.

ANDREJS SAHAROVS (1921–1989), kas bija pazīstams PSRS fiziķis, cilvēktiesību aktivists, disidents un reformu atbalstītājs, atbalstīja ieceri viņa vārdā nodēvēt balvu par domas brīvību “kā būtisku apliecinājumu savai darbībai cilvēktiesību aizsardzības jomā”, kā viņš norādīja vēstulē Eiropas Parlamentam (¹). Saharovs uzskatīja šādas balvas piešķiršanu par “lietderīgu”, jo tā “pievērstu uzmanību cilvēktiesību problēmai un iedrošinātu cilvēkus, kuri ir snieguši ieguldījumu šajā jomā”. Eiropas Parlaments ar 1985. gada decembri pieņēmo rezolūciju pauda vēlmi radīt šo balvu.

Kodolfizikas pionierim un padomju udeņraža bumbas radītājam Andrejam Saharovam bija 32 gadi, kad viņš kļuva par Padomju Savienības Zinātņu akadēmijas pilntiesīgu locekli un viņam tika piešķirtas “nomenklatūrai” jeb Padomju Savienības elitei pieejamās privilēģijas.

Tomēr 1950. gadu beigās aizvien vairāk pieauga viņa bažas par kodolizmēģinājumu ietekmi uz atmosfēru un viņa darba politisko un morālo ietekmi, kura varēja novest pie cilvēku masveida nāves.

Pagrieziena punkts viņa politiskajā izaugsmē notika 1967. gadā, kad viņš prasīja PSRS iestādēm pieņemt ASV priekšlikumu divpusēji noraidīt aizsardzības sistēmas pret ballistikajām raķetēm izveidi, ko viņš savā 1968. gada esejā “Pārdomas par progresu, miermīlīgu līdzaspastāvēšanu un intelektuālo brīvību” aprakstīja kā būtiskas pasaules mēroga kodolkara draudus. Padomju iestādes noraidīja viņa aicinājumu, un pēc šīs esejas publicēšanas Andrejam Saharovam tika liegts ieņemt īpaši slepenus militāros amatus un atņemtas privilēģijas. 1970. gadā viņš kļuva par vienu no PSRS Cilvēktiesību komitejas dibinātājiem, un cilvēktiesību un politisko prāvu upuru aizsardzība kļuva par viņa galveno nodarbošanos. 1972. gadā Andrejs Saharovs apprecējās ar cilvēktiesību aktivisti Jeļenu Bonneri. Neraugoties uz arvien pieaugošo valdības spiedienu, A. Saharovs ne tikai centās panākt disidentu atbrīvošanu savā valstī, bet kļuva par vienu no drosmīgākajiem režīma kritiķiem, iedvesmojot līdzcilvēkus cīnīties pret pamatbrīvību liegšanu. Kā norādīja Nobela Miera prēmijas komiteja, kas viņam 1975. gadā piešķīra Miera prēmiju, Andrejs Saharovs ir bijis “cilvēces sirdsapziņas runasvīrs”. Viņam neļāva saņemt Nobela prēmiju, taču ne represijas, ne trimda nesalauza viņa pretestību.

Andrejs Saharovs 1980. gadā tika izsūtīts uz slēgto Gorkijas pilsētu pēc tam, kad viņš publiski protestēja pret Padomju Savienības militāro iebrukumu Afganistānā 1979. gadā. Esot trimdā, viņš dzīvoja stingrā padomju valsts policejiskā uzraudzībā un divas reizes uzsāka badastreiku, lai panāktu atļaujas saņemšanu sievai doties uz Amerikas Savienotajām Valstīm veikt sirds operāciju. Jeļenai Bonneri, kura 1984. gadā arī tika izsūtīta uz Gorkiju, 1985. gada oktobrī visbeidzot atļāva doties ārstēties uz ASV. Eiropas Parlaments atbalstīja A. Saharovu un J. Bonneri un pat sprieda par to, lai Parlamenta sēžu zālē atvēlētu simbolisku vietu, ko iezīmētu tukšs krēsls. Tā vietā tika pieņemta cita ideja — ieviest Andreja Saharova vārdā nosauktu balvu. Saharovu izvēlējās tāpēc,

ka viņš ir “Eiropas pilsonis, kurš personificēja domas un vārda brīvību un kurš savu uzskatu un pārliecības dēļ bija nolēmis atteikties no visiem materiālajiem labumiem un apbalvojumiem, kas viņam bija pieejami”, EP plenārsēdē norādīja referents par šo iniciatīvu Žans Fransuā Denjo (*Jean-François Deniau*).

Šī balva tika izveidota ar Eiropas Parlamenta rezolūciju, ko pieņēma 1985. gada decembrī. Pēc gada Mihails Gorbačovs, kurš Padomju Savienībā uzsāka pārbūves un atklātības procesu, atļāva Andrejam Saharovam un Jeļenai Bonneri atgriezties Maskavā. Saharovs nomira Maskavā 1989. gada decembrī.

Balva ar viņa vārdu 2013. gadā iezīmēja ceturtdaļgadsimtu ilgu atbalstu cilvēktiesībām, sniedzoties tālu pāri robežām, pat līdz valstīm ar represīvu režīmu, atalgojot cilvēktiesību aktivistus un disidentus visā pasaulē. Balvu saņēmušie cilvēktiesību aizstāvji ir dārgi maksājuši par savu apņemšanos aizstāvēt cieņu pret cilvēku — daudzi ir tikuši vajāti, nogalināti un zaudējuši brīvību, tikuši piekauti vai izsūtīti. Daudzos gadījumos balvas saņēmējiem ticis liegts personīgi piedalīties balvas saņemšanā.

Tāda ir arī 2012. gada laureāte Nasrīna Sotudeha (*Nasrin Sotoudeh*), kura, tolaik atrodoties Evinas cietumā Irānā, uzrakstīja nelaikim Andrejam Saharovam adresētu vēstuli, iztirzājot disidentisma nozīmi no filozofiskā aspekta un salīdzinot savu lietu ar viņa lietu:

“Jūs katru dienu ticāties atgūt dzīvi, un Jūsu pretestība bija pārsteidzoša. Jūsu sasniegtais ir liela uzvara visiem brīvības cīnītājiem visā pasaulē. Lai tie, kas vēl tikai darbosies, piepilda Jūsu vēl neīstenotos sapņus!”

⁽¹⁾ Šajā publikācijā citētas Andreja Saharova vēstules tiek glabātas Eiropas Parlamenta Vēstures arhīvā.

SAHAROVA BALVAS TĪKLS

Saharova balvas tīklā (*SPN*) darbojas Saharova balvas laureāti un Eiropas Parlamenta (EP) deputāti. Eiropas Parlaments to izveidoja 2008. gadā, svinot Saharova balvas 20. gadskārtu. Līdz ar tā izveidi tika atzīta “Saharova balvas ieguvēju īpašā nozīme kā domas brīvības vēstniekiem”, un tā dalībnieki “piekrita pastiprināt kopīgos centienus atbalstīt cilvēktiesību aizstāvjus visā pasaulē ar kopīgiem pasākumiem, ko Eiropas Parlamenta paspārnē veic Saharova balvas ieguvēji”. *SPN* vispārēji vieno EP deputātus, balvas ieguvējus un pilsonisko sabiedrību nolūkā stiprināt sadarbību cilvēktiesību jomā Briselē un starptautiskā līmenī. *SPN* ir saziņas kanāls, kas ļauj balvas saņēmējiem un Parlamentam izteikties par cilvēktiesību pārkāpumiem un ar cilvēktiesībām saistītiem jautājumiem.

Balvas 25. gadadienā 2013. gadā *SPN* pieņēma deklarāciju, kurā tās dalībnieki kopīgi un atsevišķi apsoltīja atbalstīt cilvēktiesību veicināšanu un aizsardzību visā pasaulē, īstenojot dažādus pasākumus. Pie šiem pasākumiem var minēt pašlaik notiekošu starptautisku kampaņu par vardarbības pret bērniem izbeigšanu un bērnu izglītības veicināšanu un kampaņu vārda brīvības atbalstam, kas īstenota 2015. gada maijā sadarbībā ar Eiropas Parlamentu.

SPN dalībnieki arī uzstājas ar Saharova balvas lekcijām ES dalībvalstīs, lai uzlabotu informētību par cilvēktiesību jautājumiem un rosinātu sabiedriskas debates Eiropas valstu galvaspilsētās. Kopš 2013. gada tikla dalībnieki ir uzstājušies ar Saharova balvas lekcijām Beļģijā, Īrijā, Francijā, Itālijā, Lietuvā, Maltā, Austrijā, Polijā un Slovākijā. Lekcijas lasīja Baltkrievijas Žurnālistu savienības, kustības “Damas de Blanco”, organizācijas “Memoriāls” pārstāvji, Salima Gezali, Hauva Ibrahima, Alaksandrs Milinkevičs, Deniss Mukvege un Ahmeds El Senusi.

Tīkls 2008., 2011. un 2013. gadā ir sarīkojis konferences, kurās piedalījās gandrīz visi balvas saņēmēji, kuri varēja ierasties. Saharova balvas tikla konferences ir debašu forums EP deputātiem, balvas saņēmējiem un Eiropas Savienības, citu starptautisko iestāžu un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem, un tas ir pamats tikla darbības izvērsšanai cilvēktiesību jomā.

Papildinformācija par tīkla darbu ir atrodamā *SPN* tīmekļa vietnē:
europarl.europa.eu/intcoop/sakharov/home_en.html

- 2015. gads — Raifs Badāvi (*Raif Badawi*)
- 2014. gads — Deniss Mukvege (*Denis Mukwege*)
- 2013. gads — Malala Jusafzaja (*Malala Yousafzai*)
- 2012. gads — Nasrina Sotudeha (*Nasrin Sotoudeh*) un Džafars Panahi (*Jafar Panahi*)
- 2011. gads — “Arābu pavasaris” (Muhameds Buazizi (*Mohamed Bouazizi*), Ali Ferzats (*Ali Ferzat*), Asma Mahfūza (*Asmaa Mahfouz*), Ahmeds El Senusi (*Ahmed El Senussi*) un Razana Zaituneha (*Razan Zaitouneh*))
- 2010. gads — Giljermo Farinjass (*Guillermo Fariñas*)
- 2009. gads — “Memoriāls” (Oļegs Orlovs, Sergejs Kovaļovs un Ludmila Aleksejeva “Memoriāla” un visu pārējo cilvēktiesību aizstāvju Krievijā vārdā)
- 2008. gads — Hu Dzja (*Hu Jia*)
- 2007. gads — Salihs Mahmuds Mohameds Osmans (*Salih Mahmoud Mohamed Osman*)
- 2006. gads — Alaksandrs Milinkevičs
- 2005. gads — “Sievietes baltā”, Hauva Ibrahima (*Hauwa Ibrahim*), “Reportieri bez robežām”
- 2004. gads — Baltkrievijas Žurnālistu savienība
- 2003. gads — ANO ģenerālsekretārs Kofi Annans (*Kofi Annan*) un viss ANO personāls
- 2002. gads — Osvaldo Hosē Paija Sardinjass (*Oswaldo José Payá Sardiñas*)
- 2001. gads — Izats Gazavi (*Izzat Ghazzawi*), Nurita Peleda-Elhanana (*Nurit Peled-Elhanan*), monsinjors Zakariešs Kamveņu (*Dom Zacarias Kamwenho*)
- 2000. gads — Organizācija “*Basta Ya!*”
- 1999. gads — Šanana Gušmao (*Xanana Gusmão*)
- 1998. gads — Ibrahims Rugova (*Ibrahim Rugova*)
- 1997. gads — Salima Gezali (*Salima Ghezali*)
- 1996. gads — Vei Džjinšens (*Wei Jingsheng*)
- 1995. gads — Leila Zana (*Leyla Zana*)
- 1994. gads — Taslima Nasrīna (*Taslima Nasreen*)
- 1993. gads — “*Oslobodjenje*”
- 1992. gads — “*Las Madres de Plaza de Mayo*”
- 1991. gads — Adems Demāči (*Adem Demaçi*)
- 1990. gads — Auna Sana Sū Či (*Aung San Suu Kyi*)
- 1989. gads — Aleksandrs Dubčeks (*Alexander Dubček*)
- 1988. gads — Nelsons Rolihlahla Mandela (*Nelson Rolihlahla Mandela*); Anatolijs Marčenko (pēc nāves)

Saūda Arābijas pilsonis RAIFS BADĀVI ir emuārists un domas un vārda brīvības aizstāvis, kurš tiek turēts ieslodzījumā un kuram ir piespriests smags miesas sods.

Viņš dibināja un vadīja tiešsaistes forumus *Saūda Arābijas liberāli* un *Saūda Arābijas brīvo liberālu tīkls*, kuri bija paredzēti šajā konservatīvajā valstī aktuālu reliģijas un politikas jautājumu apspriešanai un kuros 2008. gadā, kad viņu uz vienu dienu aizturēja un nopratināja, turot aizdomās par apostāzi (Saūda Arābijā tas ir ar nāvi sodāms likumpārkāpums), bija tūkstotis reģistrētu lietotāju. Pēc tam viņam uz nenoteiktu laiku aizliedza izbraukt no Saūda Arābijas, viņa bankas konti tika iesaldēti un viņa sievas ģimene mēģināja panākt laulības piespiedu šķiršanu. Kāds radikāls imāms pret viņu izsludināja fatvu.

Badāvi drosmīgi turpināja paust savus mēreni liberālos uzskatus. Cita starpā viņš puda atbalstu tiesībām uz domas un vārda brīvību un aicināja veidot sabiedrību, kurā varētu pastāvēt viedokļu dažādība. Kā rakstīja Badāvi — teokrātijas diktatūrā dzīvojošā arābu sabiedrībā neatkarīgam domātājam pietiek vien paust savu viedokli un pret viņu jau vērsas ar fatvu. Viņš puda bažas par to, ka šāda situācija liks valsts gaišākajiem prātiem glābties bēgot. Neraugoties uz Saūda Arābijas liberālisma balss Badāvi izveidoto tīmekļa vietņu neatgriezenisko slēgšanu, daļu no viņa publicētajiem materiāliem izdevās paglābt un izdot grāmatā. Tās priekšvārdā, kas tapis 2015. gadā cietumā, Badāvi norāda, ka savos tiešsaistē un tradicionālajos plašsaziņas līdzekļos publicētajos rakstos viņš centās uzlabot savu līdzilvēku izpratni par tajos apspriestajiem jautājumiem, klievēt nezināšanu, graut priekšstatu par garīdzniecības neaizskaramību un popularizēt vārda brīvību, sieviešu, minoritāšu un nabadzīgo iedzīvotāju tiesības Saūda Arābijā.

Badāvi arestēja 2012. gadā, izvirzot viņam vairākas apsūdzības, tostarp apsūdzību par apostāzi, tomēr par šo apsūdzības punktu nevienas instances tiesā spriedums nav pieņemts. 2013. gadā viņu notiesāja par tāda foruma izveidi, kurā publicēti zaimojoši materiāli un tiešsaistes komentāri, piespriežot septiņu gadu cietumsodu un 600 pletnes sitienu, un pēc tam 2014. gadā notiesāja atkārtoti, piespriežot 1000 pletnes sitienu, desmit gadu cietumsodu un miljonu riālu (226 000 eiro) lielu naudas sodu. 2015. gada janvārī Džedas pilsētā esošā mošejā gaviļējoša pūļa priekšā viņam izpildīja miesas soda pirmo posmu — 50 pletnes sitienus; visus 1000 sitienus bija paredzēts izpildīt divdesmit nedēļās. Pēc miesas soda pirmā posma ārsti atzina — brūces ir tik dziļas, ka vēl viena miesas soda posma izpildi notiesātais nepārdzīvos. Starptautiskās sabiedrības paustā sašutuma un notiesātā sliktā veselības stāvokļa dēļ miesas soda izpilde pagaidām ir atlikta, bet pārsūdzību 2015. gada jūnijā Augstākā tiesa noraidīja. Pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma viņam uz 10 gadiem ir aizliegts publicēties jebkādos plašsaziņas līdzekļos un izbraukt no valsts.

Badāvi sieva Ensafa Haidara (*Ensaf Haidar*) un viņu trīs bērni pēc anonimu nāves draudu saņemšanas 2013. gadā aizbēga no Saūda Arābijas un tagad dzīvo Kanādā.

Ieslodzījumā Raifs Badāvi ir iepazīnis savu cietuma biedru cilvēcību.

2015. gads
RAIFS
BADĀVI

DENISS MUKVEGE

ir ārsts Kongo Demokrātiskajā Republikā (KDR), kurš par savu dzīves uzdevumu ir izvirzījis palīdzēt atveseļoties un atsākt dzīvi desmitiem tūkstošu Kongo sieviešu un meiteņu, kas valstī notiekošajā karā piedzīvojušas grupveida izvarošanu un brutālu seksuālo vardarbību.

Dzimis 1955. gadā Bukavu, viņš studēja medicīnu un izveidoja ginekoloģijas nodaļu Lemerā slimnīcā KDR austrumos, taču šī slimnīca 1996. gadā, sākoties karam, tika iznīcināta. Mukvege devās uz Bukavu, kur izveidoja telšu slimnīcu un uzbūvēja jaunu dzemdību nodaļu un operāciju zāli, taču 1998. gadā otrajā Kongo karā arī tas viss tika nopostīts.

Mukvege nepadevās un atsāka savas slimnīcas darbību Panzi, strādādamas līdz vēlai naktij un apmācīdams personālu, kā ārstēt sievietes, kuras traumējuši kaujinieki, kas sievietes bija "pasludinājuši par savu kopīgo ienaidnieku". Kopš slimnīcas atkalatvēršanas 1999. gadā, kad Mukvege uzņēma pirmo izvarošanas upuri ar šautām brūcēm dzimumorgānos un augšstilbos, viņš ir ārstējis vairāk nekā 40 000 sieviešu. Dažās nedēļās slimnīcu apmeklēja desmitiem izvarotu un spīdzinātu sieviešu.

Mukvege ir starptautiski atzīts eksperts seksuālās vardarbības izraisītu patoloģisko un psiholoģiski sociālo traumu novēršanā. Viņa vadītā slimnīca Panzi nodrošina psiholoģisko un fizisko aprūpi un palīdz sievietēm attīstīt jaunas prasmes dzīvei, jo daudzas no viņām savās kopienās pēc pārdzīvotā ir tikušas atstumtas. Meitenēm tā palīdz atgriezties skolā, un tām, kuras vēlas vērsties tiesu iestādēs, tiek sniegta juridiskā palīdzība.

Viņš kļuva par nenogurdināmu vardarbībā cietušo sieviešu interešu aizstāvi pēc tam, kad uz sava operāciju galda atpazīna kādu jaunieti, kura bija dzimusi Panzi slimnīcā un kuras dzemdībās viņš bija piedalījies. Šis bija pavērsiena punkts, kas iedvesmoja Mukvegi darīt vairāk, nevis tikai ārstēt cietušos, un gan savā dzimtenē, gan ārvalstīs paust aicinājumus izbeigt vardarbīgo konfliktu par Kongo dabas resursiem. 2012. gadā Mukvege cieta arī pats — viņa mājā ielauzās bruņoti virieši, kas par ķīlniecēm sagrāba viņa meitas. Mukveges miesassargs un draugs gāja bojā, bet viņam pašam izdevās izbēgt, un kopā ar ģimeni viņš devās uz Zviedriju, pēc tam uz Beļģiju. 2013. gadā, kad grupa sieviešu, kas pārtiek no mazāk nekā dolāra dienā, kopā nopirka Mukvegēm biļeti mājup, viņš atgriezās KDR.

Tagad Mukvege dzīvo Panzi slimnīcā, neraugoties uz nepārtrauktiem draudiem viņa dzīvībai. Viņš aktīvi sadarbojas ar Eiropas Parlamentu un Saharova balvas tiklu un ir ietekmējis Parlamenta likumdošanas darbu attiecībā uz izrakteniem no konfliktu skartajām zonām ar saviem emocionālajiem aicinājumiem aizsargāt sieviešu un bērnu dzīvības konfliktu skartajās zonās.

Viņa dzīve un darbs ir iemūžināti 2015. gada dokumentālajā filmā *"The man who mends women — the wrath of Hippocrates"* ("Virietis, kurš dziedē sievietes. Hipokrāta dusmas"). Ar Eiropas Parlamenta atbalstu šo filmu subtitrēja visās ES dalībvalstu oficiālajās valodās.

2014. gads

DENISS

MUKVEGE

MALALAI JUSAFZAJAI bija 15 gadi, kad talibu kaujinieki 2012. gadā Pakistānas Svata ielejā viņu sašāva sejā, jo nevēlējās, lai Malala un citas meitenes iegūtu izglītību. Neraugoties uz smago traumu, viņa izdzīvoja un turpināja cīnīties.

2013. gadā Malala kļuva par visu laiku jaunāko Saharova balvas saņēmēju un veltīja iegūto balvu “Pakistānas maz zināmajiem varoņiem”, enerģiski iestājoties par ikviena bērna tiesībām uz izglītību.

“Daudziem bērniem nav ēdiena, no kā pārtikt, nav ūdens, ko dzert, un bērni ir izslāpuši pēc izglītības. Ir satraucoši, ka 57 miljoniem bērnu ir liegta izglītība... tam ir jāsatricina mūsu sirdsapziņa,” Malala sacīja, uzrunājot 28 valstu pārstāvjus, kas kuplā skaitā bija pulcējušies Parlamenta ēkā balvas 25. gadskārtas konferencē, kura bija neparasta ar to, ka tajā piedalījās gandrīz visi dzīvie Saharova balvas laureāti. “Viens bērns, viens skolotājs, viena pildspalva un viena grāmata var izmainīt pasauli,” teica Malala.

Malalas cīņa par izglītību bija sākusies 11 gadu vecumā, kad viņa rakstīja anonīmu interneta dienasgrāmatu par skolnieces dzīvi talibu pārvaldītajā Pakistānas Svata ielejā. Kamēr Pakistānas armija cīnījās ar *Taliban* par kontroli, talibi 2009. gadā izdeva dekrētu slēgt visas meiteņu skolas. Malalai un viņas ģimenei nācās bēgt no aplenkās dzimtās pilsētas, un viņas skola tika izpostīta.

Kad pēc drošības situācijas uzlabošanās Malala un viņas tēvs Ziaudins, kurš vadīja meiteņu skolu, atgriezās mājās, viņi, par spīti draudiem, turpināja atbalstīt meiteņu izglītību. Malala par ziedojumu iegādājās skolas autobusu — to pašu autobusu, kurā viņa tika sašauta un divas citas meitenes ievainotas uzbrukumā, par ko atbildību uzņēmās talibi.

Malala izdzīvoja un ir apņēmības pilna cīnīties par meiteņu izglītību. Viņa ir *Malala Fund* līdzdibinātāja un ANO īpašā sūtņa pasaules izglītības lietās Gordona Brauna (*Gordon Brown*) izveidotās Jaunatnes izglītības krīzes komitejas locekle. Gordons Brauns uzskata, ka saskaņā ar pašreizējiem rādītājiem pilnīgi visas meitenes skolā ies 2086. gadā, nevis 2015. gadā, ko apņēmās panākt Tūkstošgades attīstības mērķos.

“Islāmā meitenēm ir atļauts iegūt izglītību. Ikviena cilvēka, vai tas ir zēns vai meitene, pienākums ir iegūt izglītību un zināšanas,” uzskata Malala.

Savā globālajā iniciatīvā “Izglītība pirmajā vietā” ANO izraudzījās Malalas dzimšanas dienu (12. jūliju) kā Malalas dienu — platformu, kam jāsniedz iespēja bērniem aizstāvēt savas tiesības uz izglītību.

Malala Jusafzaja bija viena no 2014. gada Nobela Miera prēmijas saņēmējām “par cīņu pret bērnu un jauniešu apspiešanu un par visu bērnu tiesībām iegūt izglītību”, līdz ar to kļūstot par jaunāko Saharova balvas un Nobela prēmijas saņēmēju.

2013. gads

MALALA

JUSAFZAJA

NASRINA SOTUDEHA ir Irānas juriste, kura specializējas cilvēktiesību lietās un bija viena no nedaudzajiem drosmīgajiem, kas uzņēmās aizstāvēt 2009. gada masu protestu laikā arestētos, kuri protestēja pret, viņuprāt, krāpnieciskajām vēlēšanām, līdz viņu pašu apcietināja 2010. gadā.

Kad viņai 2012. gadā piešķīra balvu, viņa, atrodoties vieninieka kamerā bēdīgi slavenajā Evinas cietumā Irānā, izcietā sešu gadu cietumsodu par Irānas nacionālās drošības graušanu un bija pieteikusi septiņas nedēļas ilgu badastreiku, protestējot pret tiesu varas spiedienu pret viņas vīru un meitiņu.

Lai gan viņas veselības stāvoklis bija vājš, viņa tomēr guva spēku uzrakstīt atmiņā paliekošu vēstījumu Eiropas Parlamentam, ko viņas vietā balvas pasniegšanas ceremonijā nolasīja Nobela prēmijas ieguvēja, draudzene, kolēģe un kliente Širina Ebādi (*Shirin Ebadi*).

Nasrina Sotudeha rakstīja: “Cilvēktiesību vēsture un arī to garantēšanas mehānismu attīstība ir bijis ilgs process, tomēr to īstenošana lielā mērā ir atkarīga no valdību nodomiem — un tieši tās visbiežāk pārkāpj cilvēktiesības.” Cilvēktiesību aizstāvjiem un politiski ieslodzītajiem viņa teica: “Tāpat kā jūs, arī es zinu, ka līdz demokrātijai vēl ir ejams ilgs un grūts ceļš.”

2013. gada septembrī viņu negaidīti atbrīvoja. Irānas iestādes šo lēmumu nekādi nepaskaidroja, taču viņai piespriestais sods netika anulēts un viņai joprojām ir aizliegts izbraukt no Irānas, līdz ar to viņa nevar ierasties saņemt savu Saharova balvu. Tomēr Sotudeha 2013. gada decembrī Teherānā tikās ar Eiropas Parlamenta delegāciju, kas pirmoreiz sešu gadu laikā apmeklēja Irānu. Šī tikšanās, kurā viņa pievērsās politieslodzīto stāvoklim un kā nepārredzamu nosodīja lietu izskatīšanu revolucionārajās tiesās, nevis krimināltiesās, izraisīja sašutumu Irānas stingrās līnijas piekritēju vidū, kuri apsūdzēja Nasrinu Sotudehu un Džafaru Panahi musināšanā.

2012. gads
NASRINA
SOTUDEHA

Pēc atbrīvošanas no cietuma Sotudeha atsāka aktivistes darbu, aizstāvēt uzbrukumos ar skābi cietušās sievietes un reliģiskās minoritātes un rīkojot cilvēktiesību kampaņas, to skaitā kampaņu par nāvēssoda piemērošanas izbeigšanu. Vairākas reizes Irānas iestādes viņu ir uz laiku aizturējušas.

Sotudeha neilgu laiku atkal varēja nodarboties ar juridisko praksi, ko viņa centās panākt gadiem ilgi un ko viņa sāka ar nepilngadīgo aizstāvēšanu pret nāvēssoda piemērošanu. Taču viņai papildus sešu gadu cietumsodam bija noteikts desmit gadu ilgs aizliegums nodarboties ar jurisprudenci un izbraukt no valsts. Sotudeha apstrīdēja revolucionārās tiesas kompetenci noteikt viņai aizliegumu nodarboties ar jurisprudenci, bet 2014. gada oktobrī Irānas Advokātu asociācija negaidīti uz trim gadiem apturēja viņas juristes licenci; viņa uzskata, ka tas ir darīts pēc ietekmīgās Izlūkošanas ministrijas pamudinājuma. Sotudeha sāka katru darbdienu pie asociācijas galvenās mītnes Teherānā rīkot demonstrācijas par tiesībām uz opozīciju un tiesībām strādāt. Viņas protests netika atspoguļots Irānas oficiālajos plašsaziņas līdzekļos, bet viņai pievienojās daudzi citi aktivisti un cilvēktiesību pārkāpumus cietušie. Advokātu asociācija galu galā 2015. gada jūnijā samazināja Sotudehas juristes licences darbības pārtraukuma termiņu līdz deviņiem mēnešiem, un Sotudeha beidza protestēt; vienlaikus viņa un viņas atbalstītāji atkārtoti puda prasību minēto darbības pārtraukumu pilnībā atcelt. Termiņa samazinājumu, viņasprāt, izdevās panākt, pateicoties saņemtajam atbalstam, tostarp Eiropas Parlamenta, kura deputāti stingri protestēja pret viņai piemēroto aizliegumu, un viņa nekavējoties iesniedza pieteikumu savas licences atjaunošanai.

Sotudeha vēlas palikt Irānā un cīnīties par reformām valsts iekšienē.

DŽAFARS PANAH ir starptautiskas godalgas saņēmis irāņu kinorežisors, kam turpmākos 20 gadus ir aizliegts uzņemt filmas.

Dedzīgajam Irānas opozīcijas atbalstītājam un bijušā prezidenta Mahmuda Ahmadinežada (*Mahmoud Ahmédinajad*) kritizētājam tika piespriests sešu gadu cietumsods par “propagandu pret Irānas Islāma Republiku”, bet viņa lietā joprojām nav izpildīts spriedums — viņš neatrodas cietumā, taču var tikt ieslodzīts jebkurā brīdī. Viņš tika arestēts 2010. gadā, kad slepeni uzņēma filmu par 2009. gada neizdevušos Zaļās kustības sacelšanos Irānā. Lai arī pēc starptautiskiem protestiem un badastreika viņu atbrīvoja pēc trim mēnešiem, viņam tika piespriests cietumsods, liedzot uzņemt filmas, ceļot un izteikties plašsaziņas līdzekļos.

Eiropas Parlamenta delegācijai, kas apmeklēja Irānu 2013. gadā, Dž. Panahi sacīja, ka prāvā tika ignorēta viņa liecība un advokāts un ka spriedums bija izlemts jau iepriekš. Viņš brīdināja delegāciju, ka cilvēktiesību jautājumi tiek aizmirsti, jo pasaules uzmanība ir vērsta uz vienošanos ar Irānu kodolenerģijas jomā, un izteica viedokli, ka, tiklīdz sankcijas tiks atceltas, represiju līmenis Irānā palielināsies. Panahi norādīja, ka Irānas jaunās vadības elastīgums attiecas vienīgi uz ārlietām, nevis iekšlietām, un ka spiediens uz presi, ieslodzītajiem un kultūras dzīvi joprojām turpinās.

Intervijā 2014. gada jūlijā, apstrīdot aizliegumu, viņš izteicās, ka pēc aizlieguma strādāt piemērošanas jūtas tā, it kā būtu izlaists no maza cietuma tikai tāpēc, lai tiktu iesviests lielākā cietumā.

Tomēr viņš ir trīs reizes pārkāpis filmēšanas aizliegumu. Panahi 2011. gadā uzņēma filmu “Šī nav filma”, kurā viņš, sēžot pie virtuves galda un sarunājoties ar savu advokātu, gaida savu ieslodzījumu. 2014. gadā viņš atgriezās ar filmu “Aizvilktie aizkari” — par scenāristu, kurš dzīvo divatā ar suni pie jūras, mājā ar aizvilktiem aizkariem. 2015. gadā Panahi savā godalgotajā filmā “Taksometrs” tēloja galveno lomu — taksometra vadītāju, kurš braukā pa Teherānas ielām un sarunājas ar saviem pasažieriem, kuru vidū ir arī Saharova balvas saņēmēja Nasrīna Sotudeha.

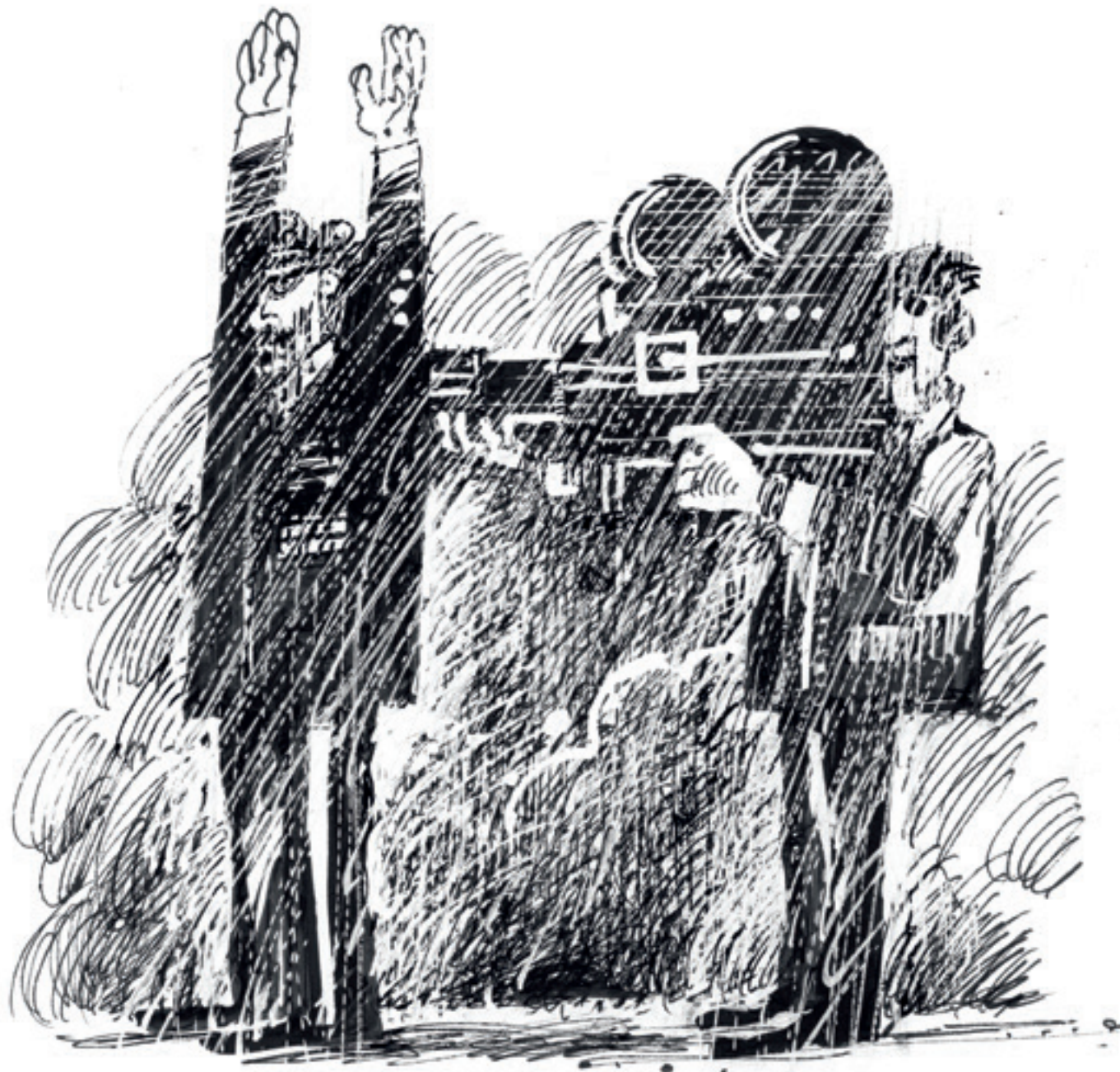
Panahi sevi neuzskata par politisku personu, taču viņš vēlas atklāt netaisnību. Viņš ir izteicies pret cenzūru Irānā un kritizējis prezidentu H. Ruhani par priekšvēlēšanu solījumu nepildīšanu šajā jomā, kā arī uzsācis kampaņu “Soli pa solim” ar mērķi pārtraukt nāvēssoda piemērošanu Irānā.

Panahi filmas ir pazīstamas ar savu humānisma un reālisma caurstrāvoto skatījumu uz dzīvi.

2012. gads

DŽAFARS

PANAHI

MUHAMEDA BUAZIZI (1984–2011) darbība bija katalizators jasmīnu revolūcijai Tunisijā un iedvesma demokrātiskajai kustībai, kas 2011. gadā pārņēma Tuvos Austrumus un Ziemeļāfriku, proti, “Arābu pavasarim”.

Buazizi bija strādīgs cilvēks no nabadzīgas vides, kurš jau desmit gadu vecumā bija kļuvis par galveno ģimenes apgādnieku, tirgū pārdodot augļus. Viņš pameta skolu 19 gadu vecumā, lai varētu palīdzēt saviem jaunākajiem brāļiem un māsām iegūt izglītību.

Buazizi mira 26 gadu vecumā 2011. gada 4. janvārī pēc tam, kad bija pašaidedzinājies, protestējot pret sistēmu, kura liedza viņam nopelnīt pienācīgu iztiku. Viņš bieži cieta no Tunisijas tiesībsargu iestāžu darbiniekiem, kuri viņam uzlika naudassodu, konfiscēja preces un svarus un beidzamajā reizē viņu pat nogāza zemē. Viņa ģimene uzskata, ka uz pašsadedzināšanos viņu pamudināja nevis nabadzība, bet pazemošana pēc tam, kad viņa taisnīguma meklējumi tika noraidīti. Buazizi aplējās ar degvielu un aizdedzinājās pie pašvaldības ēkas vārtiem Sidibuzidas mazpilsētā. Šāda rīcība, ko veica cienīts cilvēks, kuru cita starpā pazina ar to, ka viņš nabadzīgām ģimenēm deva pārtiku par velti, un kura ikdienas rūpes bija tādas pašas kā daudziem citiem, atbalsojās un izraisīja protestus, kas ātri izplatījās visu sociālo grupu tunisiešu vidū un pārņēma ielas, vēršoties pret korumpēto valdību, augsto bezdarbu un brīvības ierobežojumiem.

Kad sākās 1987. gadā pie varas nākušā prezidenta Zinelabedina Ben Ali (*Zine al-Abidine Ben Ali*) autoritārā režīma krišana, M. Buazizi joprojām bija dzīvs un, no galvas līdz kājām pārsējiem klāts, atradās agonijā.

Desmit dienas pēc M. Buazizi nāves Ben Ali bija spiests atkāpties no amata un pamest valsti, demonstrantiem, no kuriem daudzi rokās nesa M. Buazizi attēlus, pārpludinot Tunisiju.

Buazizi ģimenei mierinājums bija tas, ka viņa nāve nebija veltīga un ka viņa rīcība izraisīja tautas revolūciju un sašūpoja despotiskās valdības Tunisijā un citur arābu pasaulē. Tas ļāva arābu jauniešu vidū izplatīties izpratnei, ka viņi var paust savu vilšanos un cīnīties par cieņu, saskaroties ar netaisnību, korupciju un autokrātisku varu.

“Arābu pavasaris” un tā izraisītais sākotnējais optimisms ir pierimis, daži tā ieguvumi ir pavērsušies pretējā virzienā, bet tā epicentrs — Buazizi dzimtā Tunisija — apņēmiģi turpina ceļu uz demokrātiju un domas brīvību, neraugoties uz nāvējošiem teroristu uzbrukumiem un drošības apdraudējumiem.

2011. gads
MUHAMEDS
BUAZIZI

ALI FERZATS ir vispazīstamākais Sīrijas politiskais satīriķis un karikatūrists, kā arī viens no arābu pasaules visatītākajiem kultūras pārstāvjiem. 2012. gadā žurnāla "Time" lasītāju balsojumā viņu atzina par vienu no 100 ietekmīgākajiem cilvēkiem pasaulē.

Hamā 1941. gadā dzimušais Ferzats ir publicējis vairāk nekā 15 000 karikatūru Sīrijas un starptautiskos laikrakstos un saņēmis apbalvojumus par tādu diktatoru kā Sadama Huseina un Muamara Kadafi izsmiešanu viņu valdīšanas laikā attiecīgi Irākā un Lībijā. Viņa darbi ir paplašinājuši vārda brīvības robežas Sīrijā, vērstoties pret tās biedējošajiem drošības spēkiem. Kad "Arābu pavasaris" 2011. gadā sasniedza Sīriju, Ferzats sāka arvien atklātāk uzbrukt valdības pārstāvjiem, jo īpaši prezidentam Bašaram al Asadam, un pret režīmu protestējošie sīrieši ielās gāja arī ar plakātiem, kuros bija redzamas viņa karikatūras.

Pēc tam, kad A. Ferzats publicēja karikatūru, kurā Bašars al Asads cenšas "nostopēt" Lībijas diktatora Muamara Kadafi automašīnu, kas traucas milzīgā ātrumā, viņam Damaskas Umajādu laukumā uzbruka un viņu smagi piekāva maskās tērpti vīrieši, kuri apzināti salauza viņam rokas, klieudzot, lai viņš ievēro cieņu pret prezidentu al Asadu un ir paklausīgs saviem kungiem. No sitieniem Ferzats zaudēja samaņu, un viņuveda pa ielu ar automašīnu, kurā uzbrucēji viņu bija iesvieduši, bet pēc tam izmeta uz ielas un atstāja nomirt.

Ali Ferzats ne tikai sadziedēja rokas, bet arī pārvarēja bailes un kļuva par vienu no režīma visskaļākajiem kritizētājiem, izmantojot paša radīto vārdu un mākslu. Viņš ir saņēmis dažādus apbalvojumus un ir Arābu Karikatūristu savienības vadītājs.

Tā kā viņš nevarēja ierasties uz 2011. gada Saharova balvas pasniegšanas ceremoniju, jo tajā laikā Kuveitā ārstējās no gūtajiem ievainojumiem, balvu viņš saņēma Saharova balvas tīkla ikgadējās debatēs, kuras notika Eiropas Parlamentā 2012. gada oktobrī. Tajās viņš kopā ar EP priekšsēdētāju un "Arābu pavasara" pārstāvjiem, kas ieguvuši balvu, diskutēja par revolūciju Sīrijā un par demokrātijas nākotni pēc arābu atmodas. Kā Saharova balvas saņēmējs viņš teica uzrunu arī Eiropas Padomes Pirmajā pasaules demokrātijas forumā, kas notika 2012. gadā.

Ferzats bija nozīmīgākais dalībnieks 2014. gada Saharova balvas tīkla debatēs par Sīriju Eiropas Parlamentā, kurās viņš izcēla reģionālo "sponsoru" ietekmi uz Sīrijas konflikta dalībniekiem un vajadzību izdarīt starptautisku spiedienu, lai panāktu konflikta izbeigšanu.

Viņš ir šajā grāmatā ietverta Saharova balvas saņēmēju portretu (šaržu) autors; tajos jaušams tas pats unikālais mākslinieciskais un cilvēciskais skatījums, kurš izpaužas viņa darbos, ar kuriem viņš sniedz milzu ieguldījumu cīņā par cilvēktiesību ievērošanu.

ASMA MAHFŪZA ir Ēģiptes cilvēktiesību aktiviste un viena no 6. aprīļa jauniešu kustības dibinātājām. Kad Tunisijā notikušās revolūcijas dzirkstis 2011. gada sākumā pārmetās uz Ēģipti, viņa drosmīgi stājās pretī prezidenta Hosni Mubarak režīma īstenotajai aktivistu apspiešanai un sociālajos plašsaziņas līdzekļos publicēja aicinājumus ēģiptiešiem atgūt brīvību, cieņu un cilvēktiesības, miermīlīgi protestējot Tahriras laukumā. Video izplatījās, sasniedzot aptuveni 80 miljonus skatījumu, un izraisīja līdzīgu videomateriālu vilni, kā rezultātā simtiem tūkstošu cilvēku, sākot no 2011. gada 25. janvāra, ieņēma Tahriras laukumu, skāji pieprasot Hosni Mubarakam pārtraukt 30 gadus ilgušo valdīšanu Ēģiptē, līdz viņš to arī izdarīja 2011. gada 11. februārī.

Saņemot Saharova balvu, Asma Mahfūza nodēvēja apbalvojumu par “veltījumu visiem revolūcijas varoņiem”. “Šī balva pienākas visiem jauniešiem ēģiptiešiem — cilvēkiem, kas ir ziedojuši savu dzīvību,” viņa, uzstājoties Parlamentā, norādīja, piebilstot, ka “mēs viņus nenodosim un turpināsim viņu iesākto ceļu, un nodrošināsim šā sapņa īstenošanu.”

Asma Mahfūza 2011. gada oktobrī tika arestēta, pamatojoties uz apsūdzībām par Ēģiptes militāro vadītāju, kuri nāca pie varas pēc prezidenta Mubarak gāšanas, apmelošanu. 2012. gada martā viņa ar aizmugurisku spriedumu tika notiesāta, bet apelācijas tiesa šo spriedumu 2012. gada maijā atcēla. Tomēr Mahfūza tika arvien intensīvāk vajāta un pakļauta arvien lielākiem draudiem un stingrākai uzraudzībai, kad pēc islāmistu prezidenta Mohameda Mursi gāšanas 2013. gadā un armijas atbalstītas pārejas valdības darbības par Ēģiptes prezidentu 2014. gadā tika ievēlēts bijušais armijas vadītājs Abdelfatahs al Sisi. Kad iestāžu īstenotā brutālā apspiešana, kas sākumā bija vērsta pret Musulmaņu brālību, tika paplašināta, lai uzbruktu režīma kritiķiem un pazīstamām 25. janvāra revolūcijas ikonām, 6. aprīļa jauniešu kustība, pie kuras piederēja Mahfūza, 2014. gadā ar Ēģiptes tiesas lēmumu tika aizliegta un trīs kustības vadītāji — Ahmeds Mahers, Mohameds Adels un Ahmeds Duma — tika notiesāti, piespriežot trīs gadu cietumsodu, cita starpā arī par nelikumīgiem protestiem.

2015. gadā Asma Mahfūza uzsāka darbību jaunajā kustībā “*Bidayya*” (“Sākums”). Pret kustības “*Bidayya*” dibinātājiem un arī pret viņu 2015. gada maijā tika ierosināta izmeklēšana, pamatojoties uz apgalvojumiem par “kūdišanu uz valsts iekārtas gāšanu”, un viņai tika noteikts aizliegums izbraukt no valsts.

AHMEDS EL SENUSI ir dzimis 1934. gadā, un viņš ir Lībijas visilgāk apcietinājumā bijušais ieslodzītais pārliecības dēļ. Tagad viņš atbalsta ideju par samierināšanās nepieciešamību Lībijā.

El Senusi 1970. gadā tika piespriests nāvessods par valsts apvērsuma mēģinājumu pret diktatoru Muamaru Kādafi, kurš 1969. gadā gāza Lībijas pirmo un vienīgo monarhu karali Idrisu, un nākamo 31 gadu El Senusi pavadīja ieslodzījumā. Tā laikā viņu spīdzināja un deviņus gadus turēja vieninieka kamerā, kas bija tik maza, ka viņš tajā pat nevarēja nostāties taisni. Viņa nāvessods 1988. gadā tika mīkstināts, un 2001. gadā viņu un desmitus citu politieslodzīto atbrīvoja no bēdīgi slavenā Abu Salīma cietuma.

El Senusi apraksta Kādafi režīmu kā 42 ciešanu, apspiestības un korupcijas gadus, kuros iznīcināta lībiešu identitāte. Viņš apgalvo, ka vēlējies gāzt Kādafi, lai piedāvātu iedzīvotājiem izvēli starp monarhiju un konstitucionālu republiku, jo bija pieredzējis, kā militāristu nonākšana pie varas iedzina postā Sīriju un Irāku. Viņš uzskata, ka militāras diktatūras nepastāv bez cilvēktiesību pārkāpumiem un tautu apspiestības.

Kad Kādafi 2011. gadā NATO atbalstītas tautas sacelšanās rezultātā tika gāzts, El Senusi sāka darboties Nacionālajā Pārejas padomē (NTC), kas līdz 2012. gada vēlēšanām bija Lībijas *de facto* valdība, un viņš bija atbildīgs par politieslodzītajiem.

El Senusi ir augsts stāvoklis savā ciltī, un viņu ciena. Uz beztiesiskuma un nestabilitātes fona, dažādiem grupējumiem cīnoties par varu ar ieročiem rokās, viņš kļuva par federālas iekārtas atbalstītāju kustības vadītāju. 2012. gadā 3000 pārstāvju no Kirēnaikas viņu ievēlēja par Kirēnaikas Pārejas padomes priekšsēdētāju. Šī padome, kurai nebija nekādas administratīvas vai militāras varas, deklarēja, ka iestājas par lielu reģiona autonomijas pakāpi.

Lībijas iekšējie konflikti ir novirzījuši valsti no tās sākotnējā ceļa uz demokrātiju — valstij tagad ir divas valdības (Tripolē un Tobrukā), savukārt austrumu reģionos arvien lielāku ietekmi iegūst Islāma Valsts —, un šajos apstākļos El Senusi atbalsta iekļaujošu samierināšanās procesu kā vienīgo ceļu uz mieru. Viņš iestājas pret turpmāku militāru intervenci un atbalsta ideju, ka ir jārīko tautas nobalsošana par to, kādai jābūt Lībijas valsts iekārtai.

Viņš pats uzskata, ka būtu nepieciešama centralizēta federālā valdība, bet Lībiju veidojošām trim provincēm — Tripolitānijai, Barkai (Kirēnaikai) un Fezanai — katrai sava neatkarīga pārvalde. Viņš stingri iestājas par to, lai tiktu atjaunota 1951. gada konstitūcija, saskaņā ar ko lielāko daļu no laika, kad valsti vara piederēja karaļa Idrisa konstitucionālajai monarhijai, Lībija bija federatīva valsts. Kaut gan viņš ir karaļa brāļa mazdēls, viņš neatbalsta monarhijas atjaunošanu.

El Senusi ir vērsies pie Eiropas Parlamenta, Saharova balvas tikla un citām starptautiskajām organizācijām nolūkā aicināt starptautisko sabiedrību palīdzēt Lībijai veidot institūcijas, kas tai vajadzīgas, lai garantētu tiesiskumu un cilvēktiesības visiem šīs valsts iedzīvotājiem.

2011. gads

AHMEDS

EL SENUSI

RAZANA ZAITUNEHA ir Sīrijas žurnāliste un juriste, kas darbojas cilvēktiesību jomā. Viņa tika nolaupīta 2013. gada 9. decembrī nemiernieku kontrolētā teritorijā Damaskas piepilsētā. Viņa joprojām ir pazudusi bez vēsts, neviens nav uzņēmies atbildību par viņas nolaupīšanu, un viņas atrašanās vieta nav zināma. Neskatoties uz iebiedēšanu, Razana Zaituneha drosmīgi nosodīja gan Damaskas režīma, gan nemiernieku veiktos cilvēktiesību pārkāpumus. Viņa tika nolaupīta kopā ar vīru un aktivistu Vaelu Hamadu (*Wael Hamada*) un diviem kolēģiem — dzejnieku un juristu Nazemu Hamadi (*Nazem Hamadi*) un bijušo politiski ieslodzīto Samiru Halilu (*Samira Khalil*) — no abu viņas dibināto grupu — Pārkāpumu dokumentēšanas centra (PDC) un Vietējās attīstības un mazo projektu atbalsta centra (VAMPAC) — biroja Dumā.

Zaituneha ir viena no ievērojamākajām un uzticamākajām pilsoniskajām aktivistēm Sīrijas revolūcijā. Komentētāji Sīrijā uzskata viņas nolaupīšanu par izšķirīgu epizodi nošķiršanās procesā starp pilsoniskajiem spēkiem un ekstrēmistiem un liktenīgu triecienu Sīrijas revolūcijai.

Zaitunehas ģimene ir lūgusi starptautisko palīdzību, lai atrastu viņu un viņas kolēģus. “Mēs, cilvēktiesību aktivistes, juristes, rakstnieces un, vispirms, cilvēka Razanas Zaitunehas ģimene, nākam klajā ar šo paziņojumu vairāk nekā trīs mēnešus pēc apzinātas nolaupīšanas, par kuru neviena puse nav uzņēmusies atbildību vai nākusi klajā ar paziņojumu vai prasību, skaidri mēģinot novilcināt laiku un apspiest mūsu meitas un viņas kolēģu brīvību izteikties, lai neļautu viņiem rakstīt un liegtu viņu tiesības uz vārda brīvību,” teikts 2014. gada aprīlī klajā nākušajā ģimenes paziņojumā.

Aktivisti un politiķi visā pasaulē, tostarp Eiropas Parlamenta priekšsēdētājs Martins Šulcs (*Martin Schulz*), ir prasījuši viņus atbrīvot. “Eiropas Parlamenta vārdā es prasu viņus nekavējoties atbrīvot... Režīms un nemiernieku grupas viņas dzīvību apdraudēja par to, kas viņa ir — drosmīga jauna sieviete, kura noraida kompromisus un turpina miermīlīgu cīņu par demokrātiju un brīvu Sīriju,” norādīja M. Šulcs.

Eiropas Parlaments 2014. gadā apvienoja spēkus ar neskaitāmām NVO, Eiropas pilsonisko sabiedrību un citiem Saharova balvas saņēmējiem, lai kampaņā *#FreeRazan* pieprasītu viņas atbrīvošanu. Zaitunehas ģimene ir iepazīstinājusi ar ideāliem, par kuriem viņa iestājās, tikšanos laikā Eiropas Parlamentā un Saharova balvas tikla cilvēktiesību jautājumiem veltītajos pasākumos.

Saharova balvas piešķiršanas laikā 2011. gadā Razana Zaituneha slēpās pēc tam, kad viņai bija izdevies aizbēgt no valsts drošības aģentiem, kuri veica reidu viņas mājā. Tomēr viņa atteicās atstāt Sīriju.

Zaituneha savu Saharova balvas naudas prēmiju izmantoja tanka šāviena ievainota aktivista dzīvības glābšanai.

Kubas psiholoģijas doktors, neatkarīgais žurnālists un politiskais disidents

GILJERMO FARINJASS gadu gaitā ir pieteicis 23 badastreikus ar mērķi mierīgā ceļā panākt politiskās pārmaiņas un vārda brīvību savā valstī.

Viņa septiņus mēnešus ilga badastreiks 2006. gadā pievērsa pasaules uzmanību interneta cenzūrai Kubā un nopietni iedragāja viņa veselību.

Pēc tam, kad 2010. gada februārī nenoskaidrotos apstākļos nomira ieslodzītais Orlando Sapata, G. Farinjass uzsāka 134 dienu badastreiku, kura laikā atteicās arī no ūdens, prasot atbrīvot politiski ieslodzītos, kuru veselība bija pasliktinājusies ilgajos ieslodzījuma gados. Farinjass beidza savu badastreiku tikai pēc tam, kad Kubas valdība paziņoja, ka norit darbi 52 politiski ieslodzīto atbrīvošanai.

Farinjasam neatļāva izbraukt no Kubas uz 2010. gada Saharova balvas pasniegšanas ceremoniju Eiropas Parlamentā. Pēc tam, kad Kubas valdība mīkstināja kubiešiem noteiktos ceļošanas ierobežojumus un "*Damas de Blanco*" pārstāves atgriezās Kubā pēc Eiropas Parlamenta apmeklējuma, viņš beidzot varēja uzrunāt Eiropas Parlamentu 2013. gada Saharova balvas pasniegšanas ceremonijā.

Saņemot balvu, Giljermo Farinjass uzrunā teica: "Šodien esmu šeit nevis tāpēc, ka situācija būtu vērā ņemami mainījusies, bet gan mūsdienu pasaules realitātes dēļ un galvenokārt pieaugošās kubiešu pilsoniskās nepakļāvības dēļ, kas ir piespiedusi režīmu "mainīt kaut ko tā, lai nekas nemainītos", gluži kā reiz teicis leģendārais princis Dons Fabricio romānā "Gepards"." Kopš tā laika G. Farinjass ir aktīvs Saharova balvas tīkla dalībnieks.

G. Farinjass 2015. gadā atsāka darboties kā "*Foro Antitotalitario Unido*" koordinators pēc tam, kad neilgu laiku bija apvienojis šo kustību ar opozīcijas jumta organizāciju "*Unión Patriótica de Cuba*" un bija UNPACU oficiālais pārstāvis. Farinjass izstājās no jumta organizācijas, jo atšķīrās viņa un citu tās vadītāju nostāja par diplomātisko attiecību atjaunošanu starp ASV un Kubu, par ko tika paziņots 2014. gada decembrī un kas tika noformēta 2015. gadā. Farinjass uzskata, ka attiecību atjaunošana ir nodevība pret Kubas demokrātiskajām kustībām un ka ASV prezidents ir lauzis viņam un "*Damas*" vadītājai Bertai Solerei 2013. gadā doto solījumu apspriesties ar pilsonisko sabiedrību un nevardarbīgo opozīciju par jebkuriem pasākumiem attiecībā uz Kubu.

Farinjass 2015. gadā sāka kampaņu, kuras mērķis ir savākt 10 000 parakstu, kas saskaņā ar Kubas konstitūciju nepieciešami, lai Raula Kastro (*Raul Castro*) valdības izsludinātajā jaunajā vēlēšanu likumā, kas attiecas uz 2018. gadā paredzētajām vēlēšanām, tiktu paredzēta esošo politisko kustību atzīšana un legalizācija, tiesības balsot un kandidēt vēlēšanās visiem, arī ārzemēs dzīvojošajiem, Kubas pilsoņiem un starptautisko novērotāju piedalīšanās vēlēšanās.

Farinjasam savas aktivista darbības dēļ pēdējos gados ir izteikti nāves draudi un draudi ieslodzīt viņu psihiatriskajā slimnīcā, viņš ir ticis piekauts un hospitalizēts, un vairākkārt arestēts un turēts apcietinājumā, tostarp arestēts Osvaldo Pajjas (*Oswaldo Payá*) — cita Saharova balvas saņēmēja un Kubas disidenta — bērēs.

2010. gads

GILJERMO

FARINJASS

Saharova balva 2009. gadā tika piešķirta OĻEGAM ORLOVAM, SERGEJAM KOVAĻOVAM un LUDMILAI ALEKSEJEVAI "Memoriāla" un visu citu cilvēktiesību aizstāvju Krievijā vārdā.

"Memoriāls" tika izveidots Padomju Savienībā 1988. gadā, un tā sākotnējais mērķis bija celt gaismā masveida represijas Staļina valdīšanas laikā un saglabāt tajās cietušo piemiņu — sūtība, kas vēl joprojām ir nozīmīga. Pēc PSRS sabrukuma šī organizācija kļuva par starptautiska mēroga NVO ar nodaļām un partneru NVO citās bijušajās padomju republikās. "Memoriāla" mērķi kopš tā laika ir paplašinājušies, un tagad organizācija uzrauga arī cilvēktiesību pārkāpumus Krievijā un bijušajās padomju republikās. Dibinātāju vidū bija arī Andrejs Saharovs, kurš kopā ar Ludmilu Aleksejevu arī bija Maskavas Helsinku grupas līdzdibinātājs.

Oļegs Orlovs ir viens no "Memoriāla" līderiem kopš 1994. gada un starptautiskās biedrības "Memoriāls" valdes loceklis. Viņš vāca pierādījumus par nolaupīšanas gadījumiem Austrumukrainā, kur prokrieviskie spēki karoja ar Ukrainas spēkiem, konstatējot gadījumus, kas ir salīdzināmi ar nolaupīšanas gadījumiem, kādus "Memoriāls" desmitiem gadu ilgi bija dokumentējis divu Čečenijas karu laikā, kad viņš tika nolaupīts pats.

Ilggadējais Krievijas "Memoriāla" priekšsēdētājs Sergejs Kovaļovs ir labi pazīstams kā dalībnieks 1995. gadā notikušajās sarunās par aptuveni 2000 cilvēku, ko Budjonovskas slimnīcā turēja gūstā čečenu nemiernieki, atbrīvošanu. Tā bija vienīgā reize, kad teroristu uzbrukums Krievijā neizraisīja gūstekņu

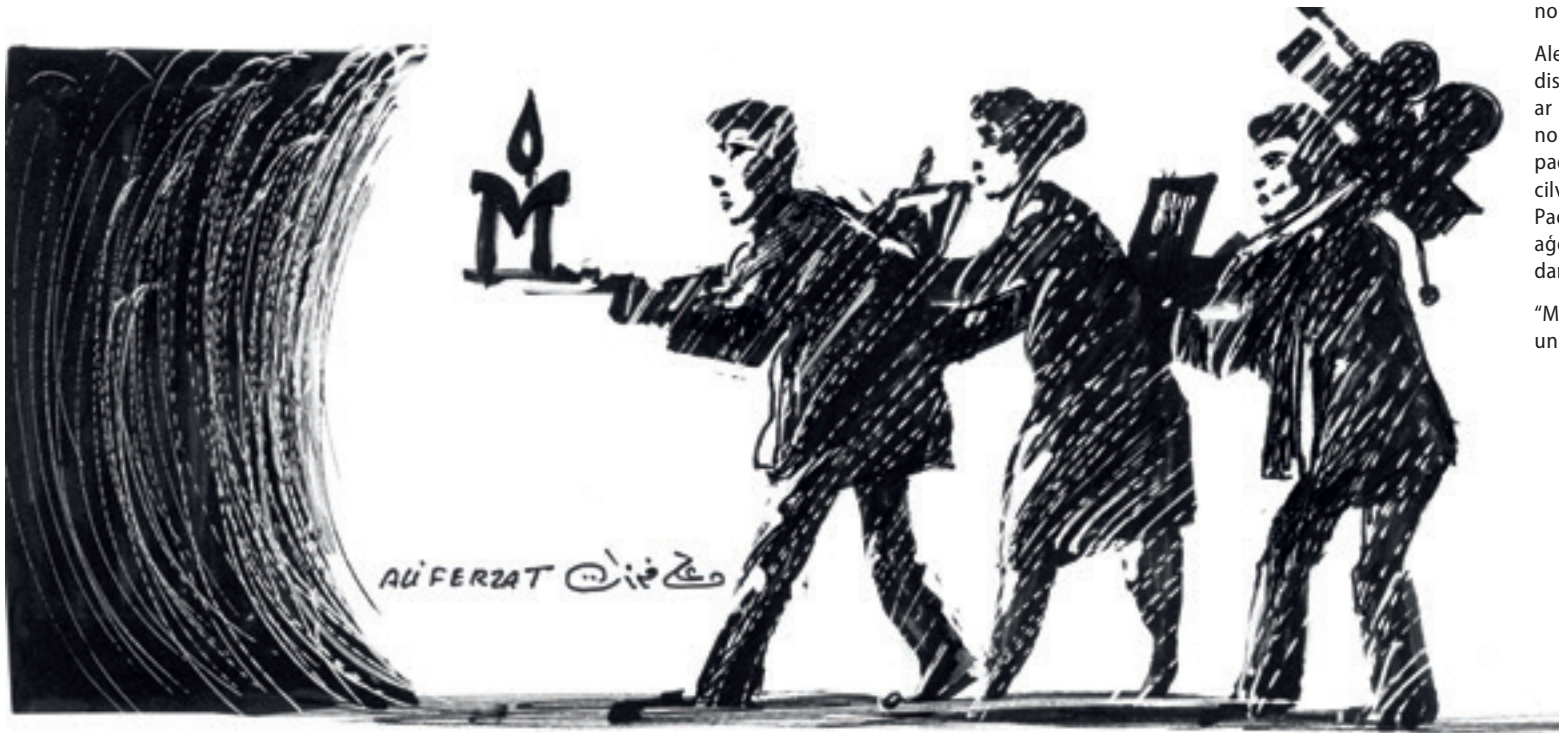
masveida bojāeju. Viņš apsūdz Krieviju par iejaukšanos Ukrainas iekšējās lietās un konflikta provocēšanu šīs valsts austrumu reģionos.

Gadu gaitā "Memoriāla" dalībnieki un viņu sabiedrotie ir tikuši iebiedēti, nolaupīti un nogalināti. Krievijas iestādes 2014. gadā "Memoriālu" reģistrēja kā ārvalstu aģentu. Tas notika pēc tam, kad tika ieviesti grozījumi 2012. gada tiesību aktā, kas ļauj iestādēm reģistrēt NVO, kuras saņem līdzekļus ārpus Krievijas, kā "ārvalstu aģentus" bez šo organizāciju piekrišanas. Kā izteicās "Memoriāla" vecākais jurists Kirils Korotejevs, uzrunājot Parlamenta Cilvēktiesību apakškomiteju, termins "ārvalstu aģents" Krievijā nozīmē "spiegs". 2014. gada septembrī Tieslietu ministrija pret "Memoriālu" iesniedza prasību tiesā, argumentējot, ka organizācijas statūti un struktūra neatbilst valsts tiesību aktiem. Nelabvēlīga tiesas lēmuma gadījumā organizācija varētu tikt likvidēta. Tomēr 2015. gada janvārī tiesa pieņēma "Memoriālam" labvēlīgu lēmumu, noraidot ministrijas sūdzību. 2014. gada pavasarī "Memoriāla" Maskavas nodaļa (Cilvēktiesību centrs "Memoriāls") iesniedza prasību, apstrīdot tai noteikto ārvalstu aģenta statusu, bet minētā prasība tika noraidīta. "Memoriāla" izpilddirektore Natālija Sokolova "Memoriāla" nākotni redz drūmās krāsās: "Dienžēl pašreizējā situācijā mums ir minimālas izredzes turpināt darbu kā juridiskai personai, un, ja tādas arī ir, nav zināms, cik ilgi tas būs iespējams. Tomēr daudzi no mums nav zaudējuši apņēmību cīnīties par to, lai bīdrosnās brīvība kļūtu par īstenību, izmantojot visus pieejamos likumīgos līdzekļus."

Ludmila Aleksejeva ir viena no drosmīgajiem, kas nevēlas zaudēt cīņu par brīvību Krievijā. Kā Maskavas Helsinku grupas vadītāja viņa atteicās reģistrēt grupu kā "ārvalstu aģentu", izvēloties turpināt darbību cilvēktiesību jomā bez līdzekļiem no ārvalstīm.

Aleksejeva, kas dzimusi 1927. gadā, ir viena no nedaudzajām padomju laika disidentēm, kura joprojām aktīvi darbojas mūsdienu Krievijā un ir pazīstama ar kampaņām par taisnīgu tiesu disidentiem. 2012. gadā Aleksejeva izstājās no Krievijas prezidenta Pilsoniskās sabiedrības un cilvēktiesību jautājumu padomes, jo bija tajā vilusies un uzskatīja, ka tai nav reālas ietekmes uz cilvēktiesību stāvokli valstī. Tomēr 2015. gadā Aleksejeva atkal pievienojās Padomei, pievēršot uzmanību tam, kā tiek piemērots tiesību akts par "ārvalstu aģentiem", ko izmanto, lai ietekmētu arvien lielāku skaitu NVO, kā arī tiesu darbībai un daudzajiem cilvēktiesību pārkāpumiem cietumos.

"Memoriāla" pārstāvji un Ludmila Aleksejeva ir aktīvi Saharova tīkla dalībnieki un Eiropas Parlamenta sarunu partneri.

HU DZJA ir viens no Ķīnas viskaļākajiem un visvairāk cienītajiem demokrātijas aktivīstiem, kurš pastāvīgi tiek novērots un regulāri uz laiku patvaļīgi aizturēts, piedzīvo pastāvīgus draudus un regulāri tiek piekauts un vajāts — tiklīdz, ka viņš baidās par savu dzīvību un savu ģimeni.

Hu Dzja aktivista darbība aptver arī cilvēktiesību un vides jomu, un viņš ir pievērsis uzmanību AIDS problēmai laikā, kad HIV/AIDS tematu Ķīnā vēl bija aizliegts apspriest un šo slimību iespējamo gadījumu skaits tika uzskatīts par “valsts noslēpumu”. Viņš ir vairākkārt aicinājis veikt oficiālu izmeklēšanu par slaktiņu Tjanaņmeņas laukumā un izmaksāt kompensāciju upuru ģimenēm, un pēc tam, kad 2004. gadā viņš Tjanaņmeņas laukumā nolika ziedus, katru gadu ap slaktiņa gadadienu (4. jūnijs) viņam tiek noteikts mājas arests.

Izmantodams konferences zvana iespēju, viņš 2007. gadā uztājās EP Cilvēktiesību apakškomitejas sanāsmē un drosmīgi vērsa uzmanību uz to, ka Ķīnas valsts drošības departaments vajā vienu miljonu iedzīvotāju, kuri ir iestājušies par cilvēktiesībām, norādot arī, ka daudzi tiek ieslodzīti cietumos vai darba nometnēs vai ievietoti psihiatriskajās slimnīcās. Viņš izteica vēlēšanos, lai 2008. gads, kad Pekinā notika Olimpiskās spēles, būtu “cilvēktiesību gads Ķīnā”. Pēc uzrunas Hu Dzja 2007. gada 27. decembrī arestēja un apsūdzēja par “centieniem gāzt valsts varu”; 2008. gada 3. aprīlī viņam piesprieda trīssarpus gadu cietumsodu, uz gadu liedzot viņam arī politiskās tiesības.

Kad tika paziņots, ka Hu Dzja Saharova balvas 20. gadadienā ir saņēmis šo balvu, valsts drošības policija vērsa spiedienu pret viņu pašu un viņa ģimeni, lai panāktu, ka viņš no piešķirtās balvas atsakās. Hu Dzja drosmīgi pieņēma balvu, nodēvējot to par “nozīmīgu balvu Ķīnai”. Hu Dzja toreizējā sieva Zenga Dzinjana, kas līdz ar viņu 2007. gadā saņēma Saharova balvu, balvas pasniegšanas ceremonijai, uz ko viņš nevarēja ierasties, paredzētā videoierakstā paziņoja, ka šī balva ir uzmundrinājums Ķīnas cilvēktiesību aizstāvjiem par ilgo un grūto cilvēktiesību aizstāvības ceļu, kura dēļ viņiem un viņu tuviniekiem ir tik ļoti jāuzupurējas.

Vēstulē Eiropas Parlamenta priekšsēdētājam 2012. gada jūlijā Hu Dzja teica, ka uzskata balvu par “patiesi lielu pagodinājumu”, kas “mani iedrošināja un ievērojami uzlaboja attieksmi pret mani cietumā”.

Viņu atbrīvoja 2011. gada jūnijā, un viņš palika Ķīnā, lai turpinātu tur darboties kā aktīvs represiju kritiķis, paužot nosodījumu par aktivistu pastāvīgo apspiešanu prezidenta Sji Dzjinpiņa vadītajā valstī, kas, viņaprāt, ir veids, kādā režīms, kas vēlas saglabāt varu, apspiežot arvien stiprākus tautas centienus pēc demokrātijas, pauž savu nemieru.

Hu Dzja kā viens no “baskāju juristu” — neoficiālas juriskonsultu grupas, kas aizstāv cilvēktiesību aktivistus Ķīnā, — koordinatoriem brīdina, ka Ķīnas jaunais pretterorisma likumprojekts ierobežos par terorismu apsūdzēto tiesājamo tiesības uz advokātu, norādot, ka Ķīnā “valdība kontrolē propagandu, tātad tas nozīmē — ja jūs apsūdz terorismā, tad jūs nevarat pierādīt pretējo”.

2008. gads

HU

DZJA

Eiropas Parlaments 2007. gadā Saharova balvu vienprātīgi piešķīra SALIHAM MAHMUDAM MOHAMEDAM OSMANAM, kurš vairāk nekā 20 gadu bija sniedzis bezmaksas juridisko palīdzību cilvēkiem, kurus Sudānā patvaļīgi aizturēja un spīdzināja un pret kuriem tika veikti nopietni cilvēktiesību pārkāpumi.

“Esmu dārfūrietis, dzimis Marras kalnu reģionā. Jau daudzus gadus esmu strādājis par juristu Dārfūrā, Sudānā. Mana darba dēļ mani ir aizturējuši un spīdzinājuši. Dārfūras kaujinieki ir spīdzinājuši un aizveduši manus ģimenes locekļus. Daudzus gadus esmu pārstāvējis tūkstošiem cilvēku, kuriem bija nepieciešama mana palīdzība tiesā. Esmu redzējis tūkstošiem cilvēku, kuri tikuši spīdzināti, esmu redzējis simtiem sieviešu un meiteņu, kas kļuvušas par seksuālas vardarbības upuriem,” savā balvas saņemšanas uzrunā teica Salihs Osmans.

Varasiestādes viņu pašu ir vairākkārt aizturējušas, bet nekad nav izvirzījušas nekādas apsūdzības. Viņš ir apkopojis noziegumus, kas pastrādāti, kopš 2003. gadā Marras kalnu reģionā izcēlās karš pēc tam, kad etniskie afrikāņi sacēlās pret valdību, kurā dominējošu stāvokli ieņēma arābi, apsūdzot šo valdību diskriminācijā, par ko pret viņiem vērsās arābu kaujinieki.

Osmans aktīvi iesaistās to miljonu Dārfūras iedzīvotāju aizsardzībā, kuriem ir nācies pamest savu dzīvesvietu Dārfūrā notiekošā konflikta dēļ, kas saasinājās 2015. gadā, kad humānā palīdzība bija nepieciešama vairāk nekā četriem miljoniem cilvēku. Osmans uzsver, ka iemesli, kas izraisīja karu, tostarp zemes atsavināšana un politiskā marginalizācija, joprojām nav līdz galam atrisināti, un visu vēl vairāk sarežģī tas, ka nav apmierinātas prasības saskaņot valsts tiesību aktus ar starptautiskajiem tiesību aktiem un nodrošināt tiesu varas neatkarību.

Osmans, kurš bija Sudānas parlamenta opozīcijas deputāts no 2005. līdz 2010. gadam, nelokāmi atbalsta Starptautiskās Krimināltiesas (SKT) darbību tāpēc, ka “afrikāņiem nav, kur vērsties pēc taisnīguma un meklēt pārsūdzības iespējas, jo Āfrikā nav pienācīgu tiesu sistēmu”. Osmans atbalsta viedokli, ka Sudānas prezidentam Omaram al Bašīram (*Omar al-Bashir*), kurš 2015. gadā turpināja izvairsties no Starptautiskās Krimināltiesas, ir jāstājas tiesas priekšā par apsūdzībām kara noziegumos.

Osmans joprojām sniedz bezmaksas juridisko palīdzību cilvēktiesību pārkāpumos cietušajiem Darfūrā, kuru skaits arvien pieaug. Viņš piedalās Saharova balvas tikla cilvēktiesību atbalsta pasākumos, iestājoties pret spīdzināšanu un nesodāmību.

ALAKSANDRS MILINKEVIČS ir Baltkrievijas demokrātiskās opozīcijas “Kustība par brīvību” līderis, kuram bija “drosme nostāties pret pēdējo diktatūru Eiropā”, kā, pasniedzot viņam Saharova balvu, 2006. gadā norādīja toreizējais Parlamenta priekšsēdētājs H. Borels Fonteless (*J. Borrell Fontelles*).

Zinātnieku Milinkeviču 2005. gada oktobrī Demokrātiskās opozīcijas savienība izraudzījās par savu kopīgo prezidenta amata kandidātu. Milinkeviča, kurš aicināja bijušo padomju republiku virzīties uz patiesi demokrātisku nākotni, kandidatūra bija reāla alternatīva līdzšinējam autoritārajam prezidentam Lukašenko, kura uzvara vēlēšanās saņēma lielu kritiku gan no opozīcijas Baltkrievijā, gan no ārvalstīm, jo tā, ļoti iespējams, tika panākta, viltojot balsošanas rezultātus. Pēc rezultātu apstrīdēšanas A. Milinkevičs tika arestēts, tomēr pret viņu nekādas apsūdzības netika izvirzītas.

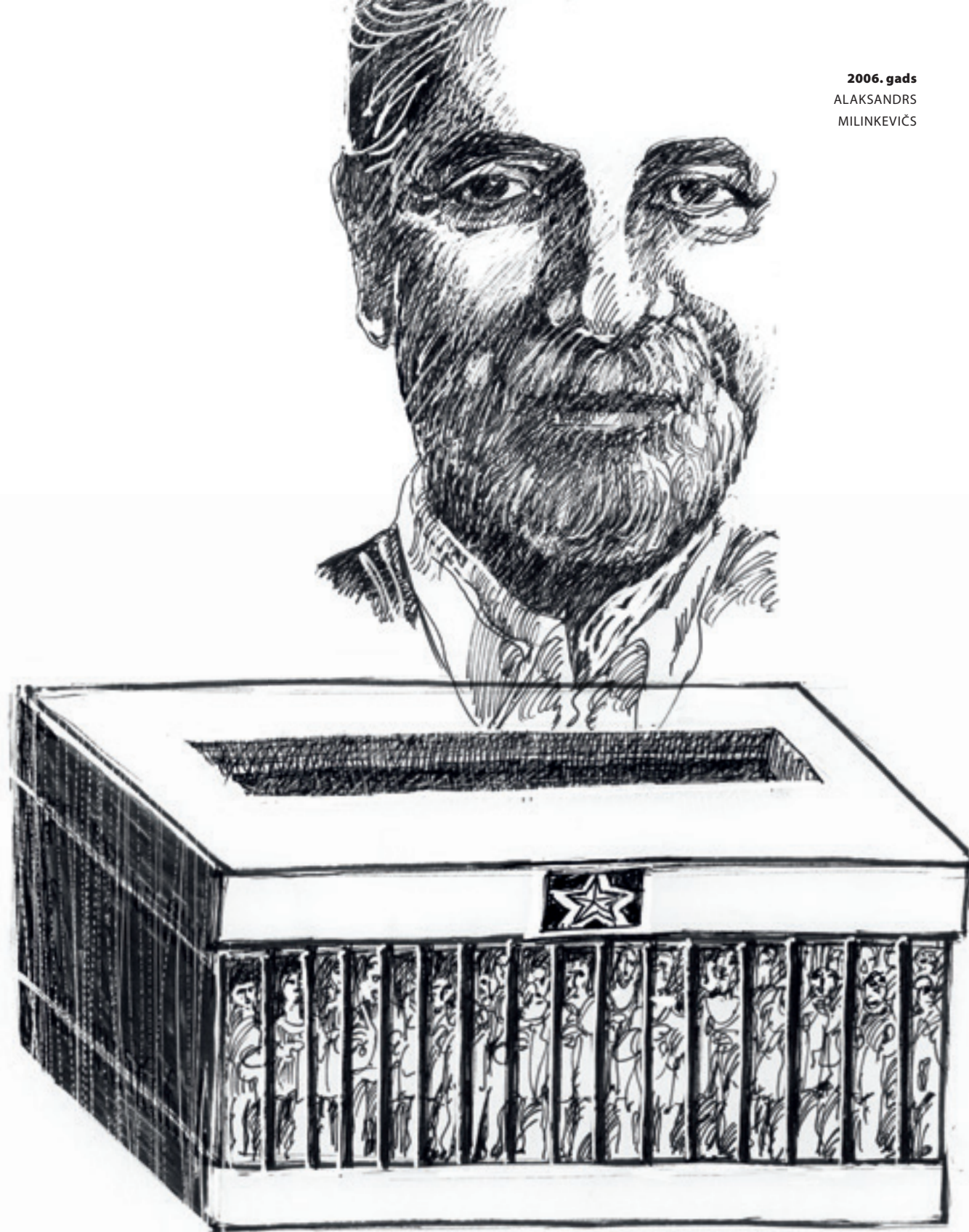
Milinkevičs 2010. gada prezidenta vēlēšanās nepiedalījās, jo uzskatīja, ka nav veiktas nekādas izmaiņas valsts vēlēšanu noteikumos, kas nodrošinātu taisnīgas, brīvas un atklātas vēlēšanas. Milinkevičs nosodīja cilvēktiesību stāvokļa pasliktināšanos Baltkrievijā pēc tam, kad uzvara pēdējās vēlēšanās ļāva Lukašenko nostiprināt savu varu.

Kā Saharova balvas ieguvējs un opozīcijas līderis Milinkevičs regulāri apspriežas ar Eiropas Parlamenta struktūrām, kas atbildīgas par sadarbību ar Baltkrieviju, un viņš ir piedalījies Saharova balvas tikla pasākumos, tikla konferencēs un publiskajās debatēs. Saharova balvas tikla debatēs kopā ar “*Damas de Blanco*” pārstāvi Bertu Soleri, valstu iestādēm un Eiropas Parlamenta un Lietuvas Seima deputātiem A. Milinkevičs nosodīja nemitīgo iebiedēšanu un pazemošanu, ko pret cilvēktiesību aizstāvjiem Baltkrievijā īsteno iestādes. Viņš pauda atbalstu Baltkrievijas plašākai integrācijai Eiropā un kritiskam un konstruktīvam dialogam ar Baltkrievijas iestādēm.

Uzstājoties Saharova balvas tikla publiskajās debatēs un Eiropas Parlamentā rīkotajās uzklaušanās, Milinkevičs ļoti bieži norādīja uz dialoga nepieciešamību. Viņš aicina ES pievērst vairāk uzmanības Baltkrievijai, lai panāktu, ka Baltkrievijas tauta iegūst lielāku brīvību. Milinkevičs uzskata — tā kā Baltkrievijai ir nepieciešama ekonomiskā palīdzība, šo apstākli var izmantot, lai Baltkrieviju piespiestu uzsākt dialogu ar ES, tostarp par cilvēktiesībām.

Baltkrievija gatavojas 2015. gada oktobrī paredzētajām prezidenta vēlēšanām, kas šai valstij būs piektās pēcpadomju laikā, bet Milinkevičs šīs grāmatas tapšanas laikā vēl nebija paziņojis par nodomu kandidēt vēlēšanās un konkurēt ar Lukašenko, kas pie varas ir nu jau 21 gadu.

2006. gads
ALAKSANDRS
MILINKEVIČS

Kustība “SIEVIETES BALTĀ” jeb “*DAMAS DE BLANCO*” spontāni izveidojās Kubā 2003. gadā kā sieviešu reakcija uz 75 viņu vīru un radnieku apcietināšanu Kubas Melnā pavasara laikā, kas bija Kubas režīma īstenota brutāla demokrātijas aktivistu apspiešana. Viņas izgāja ielās un rakstīja Kubas varas iestādēm neskaitāmas vēstules, lūdzot atbrīvot ieslodzītos, tomēr nesaņēma nevienu atbildi. “*Damas*” nepadevās, un viņu konsekventie protesti sniedza rezultātus: līdz 2011. gadam visi Melnā pavasara laikā ieslodzītie tika atbrīvoti.

Nelokāmās “*Damas*” turpināja cīņu par demokrātiju un cilvēktiesībām Kubā un ir vienīgā organizācija komunistiskajā valstī, kam atļauts ik nedēļu rīkot gājienus tam īpaši atvēlētā vietā. Ik svētdienu pēc mises Sv. Ritas baznīcā balti ģērbtas sievietes dodas gājienā pa Piekto avēniju Miramaras apkaimē Havanā, nesot represijās cietušo tuvinieku fotogrāfijas un gladiolas — miera simbolu —, klusi un apņēmīgi stājoties pretī draudiem, apvainojumiem, uzbrukumiem un biežiem arestiem.

“Sievietes baltā” 2013. gadā beidzot varēja personīgi saņemt Saharova balvu, kas viņām tika piešķirta 2005. gadā. Priekšsēdētājai Bertai Solerei (*Berta Soler*) un kustības pārstāvēm Belkīnai Kantiljo Ramīresai (*Belkis Cantillo Ramirez*) un Laurai Marijai Labradai Pollānai (*Laura Maria Labrada Pollán*), kas ir tautā mīlētās, 2011. gadā mirušās “*Damas*” līdzdibinātājas Lauras Pollānas (*Laura Pollán*) meita, atļāva pamest Kubu pēc ceļošanas ierobežojumu samazināšanas pilsoņiem, un viņas uzrunāja Parlamentu, kas izteica viņām atzinību par drosmi un apņēmību cīņā par cilvēktiesībām. Berta Solere Saharova balvu salīdzināja ar vairogu, kas “*Damas*” pasargās atceļā uz Kubu.

Neilgi pēc Saharova balvas pasniegšanas ceremonijas “*Damas*” pārstāves un citi disidenti, tostarp 2010. gada balvas saņēmējs Giljermo Farinjass, izveidoja Starptautisko cilvēktiesību platformu Kubā.

Berta Solere, kas pārstāv “*Damas*” Eiropas Parlamentā un Saharova balvas tikla pasākumos, nemītīgi aicina Eiropas Savienību, kas 2014. gadā sāka sarunas par divpusēja politiska nolīguma noslēgšanu ar Kubu, noteikt cilvēktiesību ievērošanu kā priekšnosacījumu jebkura nolīguma slēgšanai ar Kubu. 2015. gadā “*Damas*” darīja zināmu, ka ASV politiķi, kuri ierodas vizītēs Kubā, pēc nesen atsāktajiem centieniem atjaunot diplomātiskās attiecības starp Amerikas Savienotajām Valstīm un Kubu arvien biežāk ignorē viņu organizāciju.

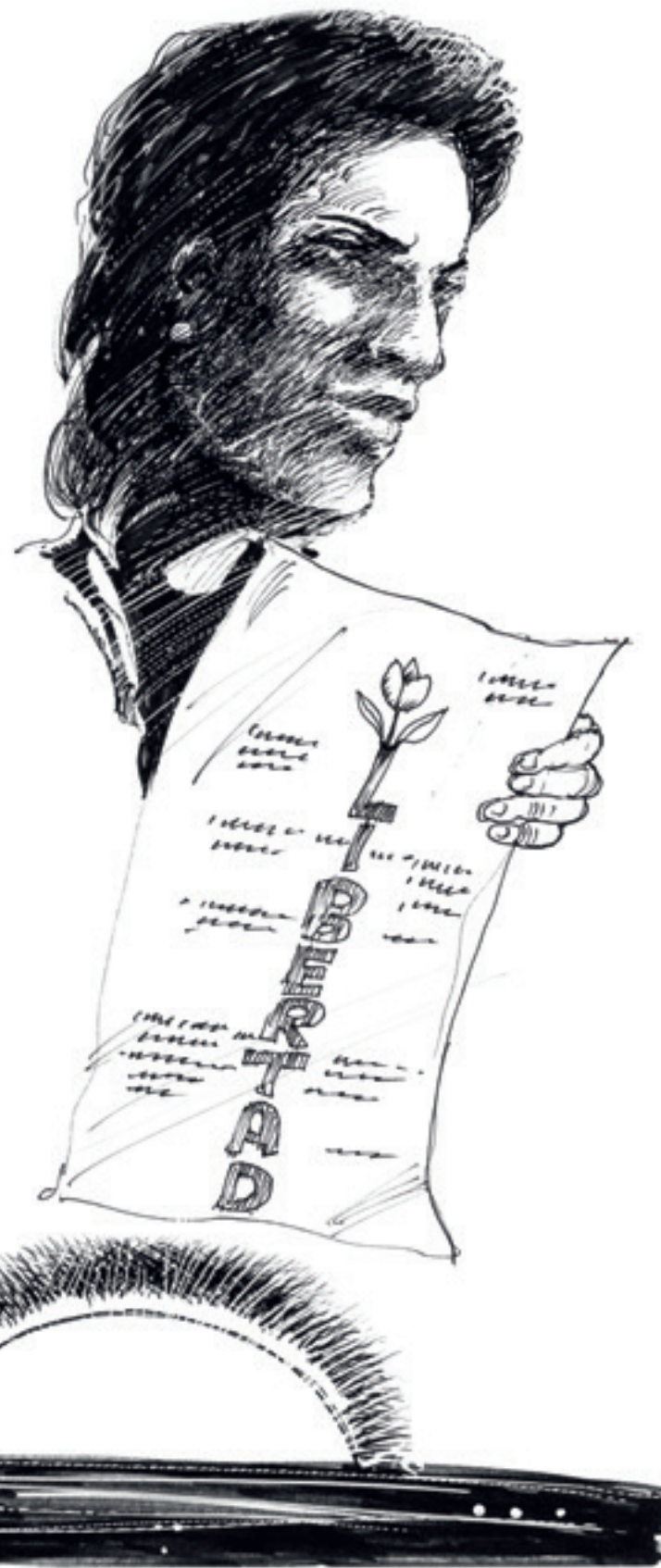
Pēc tam, kad dažas organizācijas biedres kritizēja Bertu Soleri par organizācijas vadību, “*Damas de Blanco*” 2015. gadā sarīkoja uzticības balsojumu, kura rezultātā Berta Solere palika amatā.

Ari 2015. gadā pret organizāciju “Sievietes baltā” tika vērstas vērienīgas represijas (tā ir viena no organizācijām, pret ko Kubas iestādes vērsas visvairāk) — aizturēšanas, piekaušanas un spīdzināšanas.

2005. gads

“SIEVIETES

BALTĀ”

HAUVA IBRAHIMA ir advokāte cilvēktiesību jomā, kas dzimusi musulmaņu ģimenē Nigērijas ziemeļu daļā esošajā Hinnas ciematā. Tieši tur viņa iepazīna vērtības, kas stiprināja viņas apņēmību, tostarp viņas mātes pārliecību, ka vienīgā izeja no nabadzības ir izglītība. Ibrahimu apsolīja izprecināt 10 gadu vecumā, bet viņa aizbēga no ģimenes mājām uz meiteņu internātu, lai turpinātu mācības. Ibrahimai bija liela vēlme mācīties un taisnīguma izjūta, tāpēc viņa izvēlējās studēt jurisprudenci. Viņa ir pirmā Gombes štata Džamaltu/Debas apgabalā strādājošā sieviete juriste un ar savu darbu ir ieguvusi ļoti plašu klientūru.

Kad 1999. gadā divpadsmit Nigērijas ziemeļdaļas štatos tika ieviesti šariata likumi, radās šaubas par cilvēka pamattiesību, jo īpaši sieviešu tiesību, aizsardzību. Ibrahimai sāka bezprecedenta juridisko praksi — viņa pārstāvēja sievietes un bērnus, kam šariata tiesās bija piespriests nāvessods, nomētājot ar akmeņiem par laulības pārkāpšanu, vai rokas nociršana par zādzību. Viņa bez atlīdzības ir bijusi aizstāvējis juriste vairāk nekā 150 lietās un ir izglābusi Aminas Lavalas (*Amina Lawal*), Safijas Husaini (*Safiya Hussaini*), Hafsatu Abubakaras (*Hafsatu Abubakar*) un daudzu citu dzīvības.

No 2010. gada līdz 2013. gadam Ibrahimai bija zinātniskā līdzstrādniece un vieslektore Hārvarda universitātes Teoloģijas fakultātē. 2014. gada maijā Nigērijas prezidents iecēla viņu Prezidenta komitejā, kas tika izveidota pēc tam, kad teroristu grupējums "*Boko Haram*" Nigērijas ziemeļos nolaupīja vairāk nekā divsimt skolnieču. Slavēta par uzticamību un to, ka viņa augstu vērtē cilvēka cieņu, Ibrahimai vēlas panākt starptautisku atbalstu no Eiropas Parlamenta un ASV Kongresa šīs neatrisinātās traģēdijas — meiteņu nolaupīšanas — risināšanā. Viņa nerimīgi iestājas par to, ka nepieciešama izlēmīgāka rīcība, lai nolūkā mazināt augošo reliģisko ekstrēmismu risinātu tādas problēmas kā vardarbība pret sievietēm, galēja nabadzība un iespēju trūkums.

Pamatojoties pati uz savu dzīvē gūto pieredzi, Ibrahimai ir stingri pārliecināta, ka izglītība ir atslēga uz labām nākotnes perspektīvām, turklāt viņa uzskata,

ka, meitenēm iegūstot izglītību, uzlabojas arī viņu ģimeņu un līdz ar to vietējās kopienas un visas sabiedrības izglītības līmenis. Līdz ar Saharova balvu piešķirto naudas prēmiju Ibrahimai ieguldīja fondā, kas nodrošina izglītības iespējas Nigērijas ziemeļu daļā dzīvojošajiem bērniem, gādājot, lai viņiem līdzekļu trūkuma dēļ nebūtu jāpamet skola. Ibrahimai aktīvi darbojas SPN bērnu tiesību kampaņā, sniedz Saharova balvas lekcijas un piedalās Eiropas Parlamenta debatēs, iedvesmojot klausītājus ar savu personīgo pieredzi. Pēc prinča Elhasana bin Talalas (*Elhasan bin Talala*) uzaicinājuma Ibrahimai 2015. gadā strādāja ar sieviešu emancipācijas un sociālā taisnīguma jautājumiem Jordānijas Hašemītu Karalistes Rietumāzijas un Ziemeļāfrikas institūtā (*WANA*). Viņa nodarbojas arī ar starpreliģiju dialoga jautājumiem Jordānijas Karaliskajā starpreliģiju pētniecības institūtā Ammānā.

2005. gads
ORGANIZĀCIJA
"REPORTIERI BEZ
ROBEŽĀM"

"REPORTIERI BEZ ROBEŽĀM" ir starptautiska NVO, kuras galvenā mītne ir Francijā un kura cīnās par informācijas brīvību visā pasaulē.

"Reportieriem bez robežām" vārda un informācijas brīvība vienmēr būs pasaulē svarīgākā brīvība un ikvienas demokrātijas pamats. Organizācija vaicā: "Ja žurnālisti nevar brīvi ziņot par faktiem, atklāt pārkāpumus un brīdināt sabiedrību, kā mums cīnīties pret bērnu-kareivju problēmu, aizstāvēt sieviešu tiesības vai saglabāt mūsu vidi?"

"Reportieri bez robežām" nemītīgi uzrauga un atklāj uzbrukumus informācijas brīvībai visā pasaulē, cīnās pret cenzūru un tādām tiesību normām, kas tiecas ierobežot informācijas brīvību, kā arī morāli un finansiāli atbalsta vajātos žurnālistus un viņu ģimenes un piedāvā materiālu palīdzību kara korespondentiem, lai vairotu viņu drošību. Lai apietu cenzūru, organizācija dažreiz publicē rakstus, kas ir aizliegti to izcelsmes valstī, dod mājvietu laikrakstiem, kuru darbība ir pārtraukta to dzimtenē, un darbojas kā forums tiem žurnālistiem, kurus valsts iestādes ir "apklusinājušas". Lai nodrošinātu to, ka žurnālistu slepkavas un spīdzinātājus nodod tiesai, organizācijas tīkls kopš 2002. gada sniedz upuriem juridiskus pakalpojumus un pārstāv viņus tiesā. Tā katru gadu piešķir divas balvas — "Reportieru bez robežām" balvu un "Netizen" balvu —, atzīstot un godinot blogu autorus, žurnālistus un plašsaziņas līdzekļus visā pasaulē.

"Reportieri bez robežām" katru gadu publicē pasaules preses brīvības

indeksu. 2015. gada indeksā ir apkopotas 180 valstis un pievērsta uzmanību tam, ka informācijas brīvība visā pasaulē salīdzinājumā ar pagājušo gadu ir pasliktinājusies. "Reportieri bez robežām" brīdina: "Karu, pieaugošo draudu, ko rada bruņoti grupējumi, vardarbības demonstrācijās un ekonomikas krīzes dēļ plašsaziņas līdzekļu brīvība ir samazinājusies visos piecos kontinentos." Kā galēji piemēri tiek minēti konflikti Tuvojos Austrumos, Ukrainā, Sirijā un Irākā, kur "visas karojošās puses bez izņēmuma iesaistījās biedējošā informācijas karā, kurā plašsaziņas līdzekļi kļuva par mērķiem, tiem tika uzbrukts vai tie pat tika apklusināti". "Reportieri bez robežām" savā indeksā min būtiskus faktorus, kuru dēļ pasliktinājusies preses brīvība, tostarp tādu grupējumu kā "Boko Haram" un Islāma Valsts parādīšanās, reliģiskas cenzūras izmantošana politiskajiem mērķiem, pieaugošā nevienlīdzība starp ES dalībvalstīm un autoritatīvi režīmi, kas vēlas iegūt arvien lielāku kontroli pār informācijas apriti.

Organizācija "Reportieri bez robežām" kā Saharova balvas saņēmēja ir apvienojusi citus balvas saņēmējus un popularizējusi Saharova balvas tīkla iniciatīvas. Organizācija aktīvi iesaistās SPN cilvēktiesību aizsardzības pasākumos un 2015. gadā piedalījās Eiropas Parlamenta vārda brīvības veicināšanas kampaņā.

BALTKRIEVIJAS ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA (BŽS) pārstāv vairāk nekā tūkstoši profesionāļu un cenšas aizsargāt žurnālistus, kuri darbojas īpaši grūtos apstākļos un bieži kļūst par iebiedēšanas, fiziskas ietekmēšanas, kriminālvajāšanas un izraidīšanas upuriem.

BŽS ir dibināta 1995. gadā — vienu gadu pēc Baltkrievijas diktatora Aleksandra Lukašenko nākšanas pie varas —, un kopš izveides tā ir bijusi nozīmīgākā Baltkrievijas neatkarīgās preses apvienība. BŽS galvenā mītne ir Minskā, tai ir piecas reģionālās nodaļas, un tās mērķis ir Baltkrievijas iedzīvotājiem laikus sniegt maksimāli objektīvu, patiesu un visaptverošu informāciju un censties nodrošināt augstu kvalitāti un ētikas normu ievērošanu žurnālistikā.

BŽS apņēmīgi cīnās par preses brīvību valstī, kur plašsaziņas līdzekļu darbību reglamentējošie tiesību akti atļauj iestādēm slēgt plašsaziņas līdzekļus, ko tās uzskata par pārāk kritiskiem, kur kriminālkodeksā joprojām ir panti, saskaņā ar kuriem neslavas celšana augstām amatpersonām ir sodāms pārkāpums, kur ārvalstu plašsaziņas līdzekļiem ir jāsaņem licence, bet to vietējos korespondentus vajā VDK, un kur neatkarīgie plašsaziņas līdzekļi cieš no ekonomiskās diskriminācijas. BŽS nosodīja 2014. gadā pieaugušās ar tiesību aktiem īstenotās represijas, kā arī vairākiem tās locekļiem piespriestos naudas sodus un izvirzītās kriminālpasūdzības, tostarp vienā gadījumā — apsūdzību par valsts nodevību.

BŽS prioritāte tagad ir cīņa pret turpmākiem ierobežojošiem grozījumiem plašsaziņas līdzekļu tiesību aktos, kas stājās spēkā 2015. gadā un palīdz valdībai slēgt timekļa vietnes, kuru pieejamībai tā iepriekš centusies traucēt. Ar starptautisko preses organizāciju atbalstu BŽS tagad cenšas panākt to, lai tiktu atcelta plašsaziņas līdzekļu tiesību aktu norma, kas aizliedz ārštata žurnālistiem ziņot par notikumiem valstī, kas ir Eiropas preses brīvības standartu pārkāpums.

BŽS dibinātāja un ilggadējā priekšsēdētāja Žanna Ļitvina 2015. gadā atkāpās no amata, bet joprojām piedalās BŽS darbā kā valdes locekle. Leģendārā baltkrievu žurnāliste, kura ir bijusi arī radio “Brīvā Eiropa” Minskas biroja vadītāja un unikālās, lai arī neilgu laiku pastāvējušās, baltkrievu valodā raidošās 101,2 FM radiostācijas izveidotāja un vadītāja, bija BŽS vadītāja 20 gadus kopš tās dibināšanas.

Baltkrievijas Žurnālistu savienība par jauno priekšsēdētāju ievēlēja bijušo priekšsēdētāja vietnieku Andreju Bastuņecu. Bastuņecam, kurš pēc profesijas ir jurists, palīdz četri priekšsēdētāja vietnieki: Svjatlana Kaļinkina, Mihails Jančuks, Alaksandrs Starikevičs un Alīna Suraveca.

BŽS aktīvi piedalās Saharova balvas tīkla darbā un 2015. gadā piedalījās Eiropas Parlamenta vārda brīvības veicināšanas kampaņā.

2004. gads
BALTKRIEVIJAS
ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA

Piešķirot Saharova balvu APVIENOTO NĀCIJU ORGANIZĀCIJAI, Eiropas Parlaments 2003. gadā apliecināja cieņu ANO ieguldījumam cīņā par mieru, cilvēktiesībām un pamatbrīvībām.

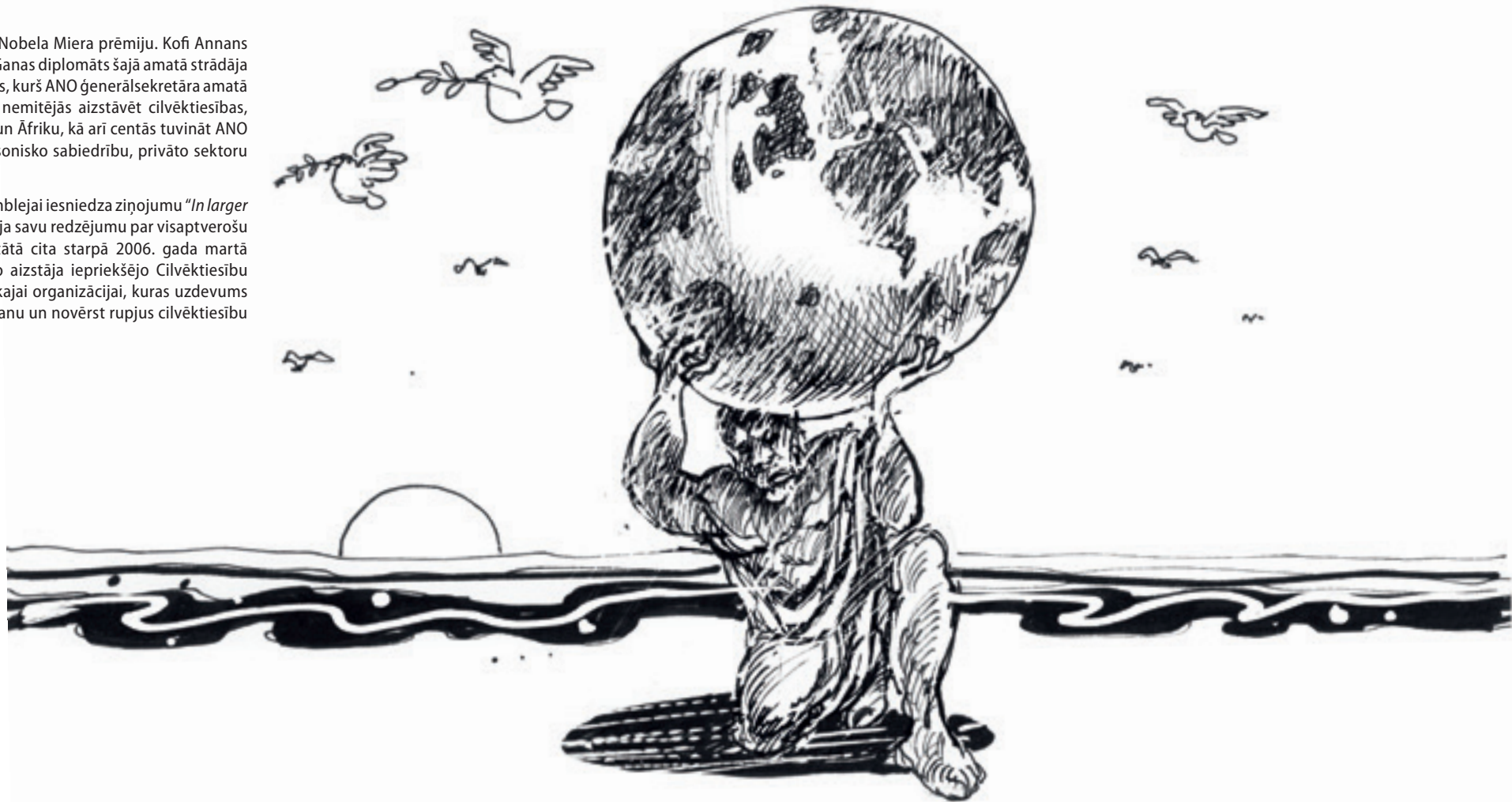
Ar Saharova balvu īpaši tika godināti ANO darbinieki, kuri nenogurstoši un bieži vien grūtos apstākļos cīnās par mieru pasaulē. Balvu piešķīra, īpaši pieminot ANO cilvēktiesību augsto komisāru un vienu no cienījamākajiem ANO pārstāvjiem Seržiu Vieiru de Melu (*Sérgio Vieira de Mello*), kurš bija Kofi Annana īpašais pārstāvis Irākā un kuru 2003. gadā nogalināja kopā ar citiem ANO darbiniekiem uzbrukumā ANO galvenajai mītnei Bagdādē.

Apvienoto Nāciju Organizācija ir vienīgā globālā institūcija pasaulē, un tā ne tikai turpina cēsties saglabāt vai atjaunot mieru, aizsargāt cilvēktiesības un izveidot starptautiska tiesiskuma struktūru, bet arī risina jaunus starptautiskus jautājumus, piemēram, par attīstības plānu laikposmam pēc 2015. gada, pašreizējo bēgļu krīzi, starptautisko terorismu un klimata pārmaiņas. Sevišķi smagi pasauli var ietekmēt pēdējais no faktoriem — kā brīdina Kofi Annans, tas var likt "dzīvājiem apskaust mirušos".

ANO un Kofi Annans 2001. gadā saņēma arī Nobela Miera prēmiju. Kofi Annans bija septītais ANO ģenerālsekretārs. Bijušais Ganas diplomāts šajā amatā strādāja no 1997. gada līdz 2006. gadam un bija pirmais, kurš ANO ģenerālsekretāra amatā tika iecelts no ANO darbinieku vidus. Viņš nemitējās aizstāvēt cilvēktiesības, tiesiskumu, Tūkstošgades attīstības mērķus un Āfriku, kā arī centās tuvināt ANO globālajai sabiedrībai, stiprinot saikni ar pilsonisko sabiedrību, privāto sektoru un citiem partneriem.

Kofi Annans 2005. gadā ANO Ģenerālajai asamblejai iesniedza ziņojumu "*In larger freedom*" ("Lielākā brīvībā"), kurā viņš izklāstīja savu redzējumu par visaptverošu un plašu ANO reformu. Šā ziņojuma rezultātā cita starpā 2006. gada martā izveidoja jaunu Cilvēktiesību padomi, ar ko aizstāja iepriekšējo Cilvēktiesību komisiju, lai nostiprinātu uzbūvi starptautiskajai organizācijai, kuras uzdevums ir veicināt un aizsargāt pamattiesību ievērošanu un novērst rupjus cilvēktiesību pārkāpumus.

Pēc diviem termiņiem ANO ģenerālsekretāra amatā K. Annans 2007. gadā iesaistījās vairākās organizācijās, kuras nodarbojas gan ar globāliem, gan Āfrikas jautājumiem, tostarp paša "*Kofi Annan Foundation*" (Kofi Annana fonds). Pašlaik viņš ir tā sauktās "*The Elders*" ("Vecajie") grupas priekšsēdētājs — tā ir neatkarīgu pasaules līderu grupa, ko 2007. gadā sapulcēja Nelsons Mandela, un tās mērķis ir sadarboties nolūkā veicināt mieru un cilvēktiesības.

2002. gads

OSVALDO HOŠĒ

PAIJA SARDINJASS

Kubiešu disidents **OSVALDO HOŠĒ PAIJA SARDINJASS** (1952–2012) vislabāk zināms kā projekta *"Varela"* izstrādātājs, proti, kampaņas aizsācējs, kurā atbalstīja referendumu par tādu tiesību aktu pieņemšanu, kas garantē pilsoniskās tiesības, brīvas daudzpartiju vēlēšanas, visu politiski ieslodzīto atbrīvošanu, kā arī ekonomiskās un sociālās reformas Kubā.

Jau kopš jaunības dienām aktīvo reformatoru vajāja un vairākkārtīgi nosodīja par Fidela Kastro politikai un netaisnībai veltīto kritiku, tomēr tas viņu neapturēja, un 1988. gadā viņš aizsāka Kristiešu atbrīvošanās kustību, kas kļuva par vienu no lielākajām opozīcijas kustībām Kubā.

Viņš 1997. gadā izveidoja vērienīgo projektu *"Varela"*, kurā bija paredzēti pirmie likumiskie pasākumi ceļā uz Kubas iedzīvotāju brīvu dalību valsts politiskajā un saimnieciskajā dzīvē, ieviešot vārda un pulcēšanās brīvību un atbrīvojot visus politieslodzītos. Kaut gan Paijas projektu *"Varela"* atbalstīja tūkstošiem kubiešu, tas tika bloķēts ar Kubas iestāžu pretēju iniciatīvu, kura padarīja Kubas valsti par pastāvīgi sociālistisku veidojumu un, kā apgalvoja varas iestādes, bija apstiprināta plebiscītā. Daudzi projekta *"Varela"* kampaņas rīkotāji tika ieslodzīti 2003. gada tā sauktā Melnā pavasara laikā, taču Osvaldo Paija nepadevās. 2008. gadā viņš Nacionālajā Asamblejā iesniedza tiesību akta projektu politiski ieslodzīto amnestijai, bet 2010. gadā uzsāka kampaņu *"Foro Todos Cubanos"*.

Paija ne reizi netika ieslodzīts, taču viņa ģimene apgalvo, ka viņš vairākkārt saņēma nāves draudus. Viņš gāja bojā 2012. gada 22. jūlijā pretrunīgi vērtētā autoavārijā Kubā. Eiropas Parlamenta priekšsēdētājs Martins Šulcs pauda pārliecību, ka "Osvaldo Paijas idejas turpinās dzīvot, jo viņa darbs un pašizliedzība ir iedvesmojuši Kubas aktivistu paaudzi, kas sekoja viņa piemēram, iestājoties par politiskajām brīvībām un cilvēktiesībām".

Kristīgā atbrīvošanās kustība turpina prasīt skaidrojumu par viņa nāves apstākļiem. Viņa ģimene ir noraidījusi oficiālo versiju par autoavāriju. Osvaldo Paijas meita Rosa Marija ANO Cilvēktiesību padomei un citām starptautiskām organizācijām, tostarp Eiropas Parlamentam, ir lūgusi veikt neatkarīgu starptautisko izmeklēšanu saistībā ar tēva nāvi un ir apsūdzējusi valsts drošības aģentus viņas ģimenes vajāšanā un draudu izteikšanā. 2013. gadā Paijas ģimene pārcēlās uz ASV; kā norādīja ģimene pati, tas ir tikai pagaidu risinājums.

Saharova balvas 25. gadadienas konferencē, kas 2013. gadā notika Eiropas Parlamentā un kuras noslēguma deklarācijā bija ietverta prasība "veikt izmeklēšanu sakarā ar 2002. gada Saharova balvas saņēmēja Osvaldo Paijas nāvi", O. Paiju pārstāvēja viņa meita.

IZATS GAZAVI (1952–2003) bija palestīniešu rakstnieks un pasniedzējs, kurš rakstīja par problēmām un ciešanām, ko cilvēkiem Palestīnas teritorijās rada Izraēlas okupācija, kā arī par savu personīgo traģēdiju. Viņa dzīvi ietekmēja 16 gadu vecā dēla Ramī nāve, kuru 1993. gadā nogalināja Izraēlas armijas kareivji. Tas notika skolas pagalmā, kad viņš gribēja palīdzēt ievainotam draugam. Par spīti pārdzīvotajam, Izats Gazavi vienmēr centās rast kulturālu un politisku dialogu ar Izraēlas tautu.

Viņi vecāki bija bēgļi no lielas ģimenes, kas 1948. gadā bija aizbēguši uz Rietumkrastu. Šajā laikā, kad Izatam Gazavi bija 13 gadu, viņš sarakstīja savu pirmo lugu. Viņš ieguva maģistra grādu amerikāņu un britu literatūrā un bija pasniedzējs Birceitas Universitātē. Viņš bija Palestīniešu Rakstnieku savienības priekšsēdētājs, rakstīja romānus un noveles, bija literatūrkritiķis, kā arī organizēja un vadīja pirmo Starptautisko rakstnieku konferenci Palestīnā (1997).

Viņš arī bija Palestīnas Taisnīguma un miera padomes izpildbiroja loceklis. Izraēlas varas iestādes Izatu Gazavi vairākkārtīgi ieslodzīja cietumā un sodīja viņa politiskās darbības dēļ. Visgrūtākais šajā laikā bija izturēt atšķirtību no ģimenes, jo īpaši viņa sešiem bērniem, kurus viņam bija iespēja satikt 30 minūtes reizi divās nedēļās, un tikai divus no viņiem vienlaikus.

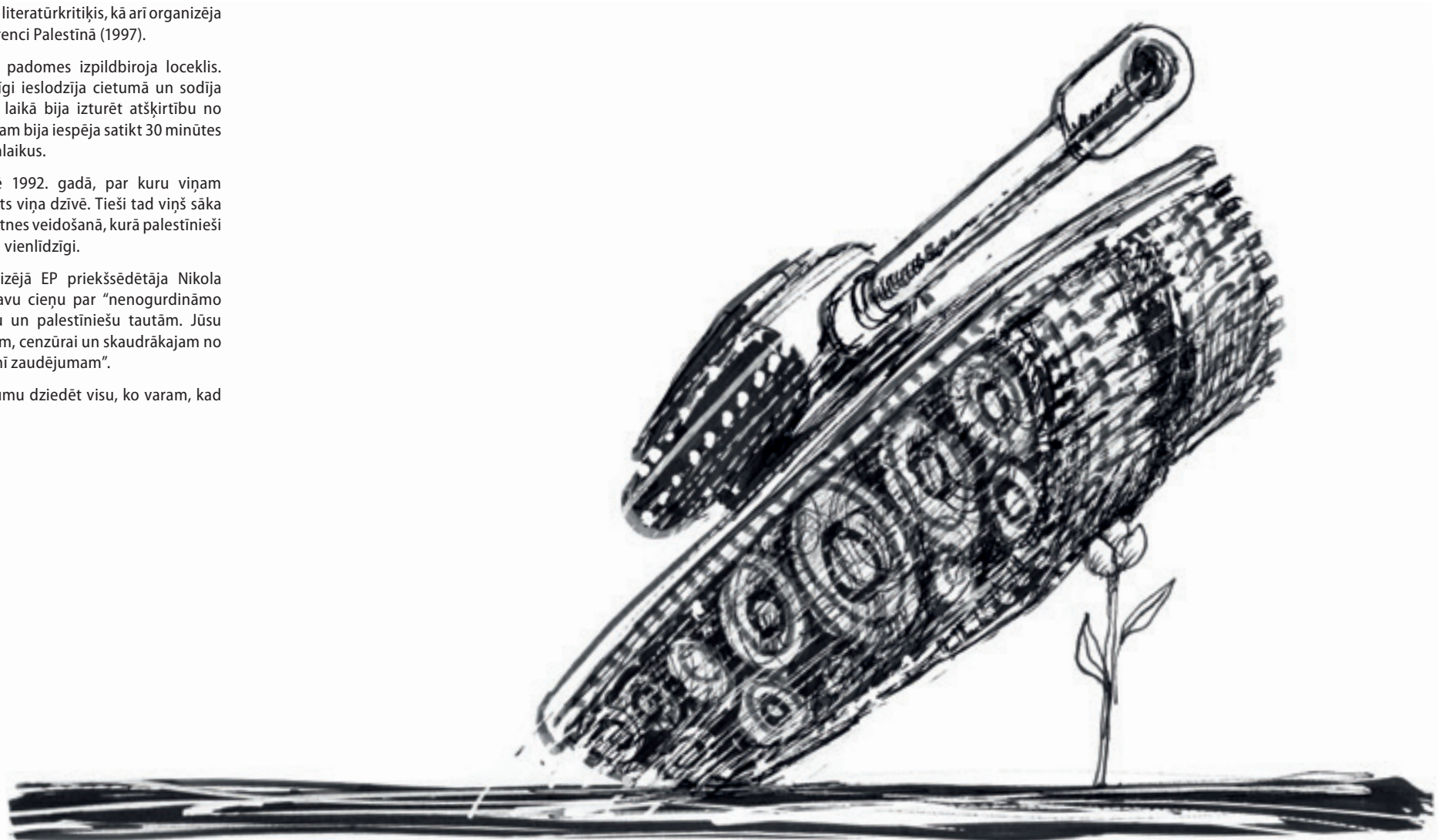
Tikšanās ar Izraēlas rakstniekiem Jeruzalemē 1992. gadā, par kuru viņam sākotnēji bija bažas, izrādījās pagrieziena punkts viņa dzīvē. Tieši tad viņš sāka uztvert Izraēlas kolēģus kā partnerus tādas nākotnes veidošanā, kurā palestīnieši un izraēlieši no visiem sabiedrības slāņiem būtu vienlīdzīgi.

Pasniedzot Saharova balvu 2001. gadā, toreizējā EP priekšsēdētāja Nikola Fontēna (*Nicole Fontaine*) viņam apliecināja savu cieņu par “nenogurdināmo miera un dialoga veicināšanu starp izraēliešu un palestīniešu tautām. Jūsu degsme nemazinājās, pat par spīti ieslodzījumam, cenzūrai un skaudrākajam no aspektiem — neatgriezeniskajam jūsu dēla Ramī zaudējumam”.

Izats Gazavi Eiropas Parlamentā izteica aicinājumu dziedēt visu, ko varam, kad mēs “spēsīm izprast viens otra vajadzības”.⁽²⁾

Drīz pēc dēla nāves Gazavi kopā ar izraēliešu rakstnieku Abramam B. Jehošuā (*Abraham B. Yehoshua*) un itāliešu fotogrāfu Olivjero Toskāni (*Oliviero Toscani*) publicēja grāmatu “*Enemies*” (“Ienaidnieki”) par palestīniešu un izraēliešu attiecībām, kura ieguva ļoti lielu popularitāti.

Izats Gazavi nomira 2003. gada 4. aprīlī.

(2) 25 gadus pēc Saharova balvas: Eiropas Parlamenta atbalsts domas brīvībai, Arhivu un dokumentācijas centrs, Eiropas Parlaments, CARDOC vēstnesis Nr. 11, 2013. gada novembris, 112. lpp.

Izraēliete **NURITA PELEDA-ELHANANA**, kas dzimusi 1949. gadā, ir augstskolas docente un grāmatu autore. Viņas 13 gadus vecā meita Smadara 1997. gadā gāja bojā sprādziena laikā Rietumjeruzalemē, ko izraisīja kāds palestīniešu pašnāvnieks.

“Mana meitiņa gāja bojā tikai tāpēc, ka bija izraēliete, un viņu nogalināja jauns, apspiests un tik dziļā izmisumā novests cilvēks, ka viņš bija gatavs izdarīt pašnāvību un slepkavību, un šajā stāvoklī viņš bija nonācis tikai tāpēc, ka bija palestīnietis. Viņi abi ir Izraēlas īstenotās Palestīnas okupācijas upuri. Nu viņu asinis ir sajaukušās uz Jeruzalemes akmeņiem, kuriem asinis vienmēr bijušas vienaldzīgas,” runājot par savas meitas nāvi, izsakās Peleda. Viņa aizliedza Izraēlas varas iestādēm, tostarp premjerministram, ierasties bērū ceremonijā.

Slavenā ģenerāļa Mati Peleda (*Matti Peled*), kurš guva atpazīstamību savu uz pacifismu vērsto un progresīvo kampaņu dēļ, meita Nurita Peleda ir kļuvusi par to cilvēku simbolu Izraēlā, kuri cīnās pret okupāciju un iestājas par Palestīnas brīvību.

Viņa ir arī cieši apņēmusies mainīt Izraēlas sabiedrības un jo īpaši jaunās paaudzes mentalitāti. Savā jaunākajā publikācijā “Palestīna Izraēlas skolu mācību grāmatās: ideoloģija un propaganda” viņa vērš uzmanību uz izglītību Izraēlas skolās, kura ir vairāk vērsta uz rasismu, nevis toleranci un daudzveidību. Viņa asi kritizēja pasaules vadītājus, tostarp Džordžu Bušu (*George Bush*), Toniju Blēru (*Tony Blair*) un Arielu Šaronu (*Ariel Sharon*) par “savu iedzīvotāju aplipināšanu ar aklām bailēm no musulmaņiem”.

Nurita Peleda-Elhanana ir 2009. gadā izveidotā *Russell* tribunāla — starptautiska tautas tribunāla — līdzinatore. Tas tika izveidots, lai izvērtētu trešo pušu ietekmi un līdzdalību starptautisko tiesību pārkāpumos, ko Izraēla ir īstenojusi pret palestīniešu tautu.

Viņa piedalās palestīniešu tiesību aizsardzības iniciatīvās un mudina atbalstīt boikota, atsavināšanas un sankciju kampaņu pret Izraēlu, līdz tā ievēros starptautiskos tiesību aktus un palestīniešu tiesības.

Peleda īpaši aktīvi aizstāv palestīniešu bērnus un viņu tiesības uz izglītību, un viņa par tiem ir stingri iestājusies Saharova balvas tikla pasākumos un tikšanos laikā, kurās piedalās Eiropas Parlamenta pārstāvji, tostarp Jeruzalemē. Pēc 2014. gada kara Gazā Peleda kaismīgā un emocionālā uzrunā Cilvēktiesību apakškomitejas sēdē par bērnu stāvokli bruņotos konfliktos apsūdzēja Izraēlu holokausta pastrādāšanā pret palestīniešiem Gazas sektorā.

N. Peleda kopā ar Saharova balvas saņēmējām Salimu Gezali un Taslimu Nasrīnu ir publicējusi dokumentu, kurā aicina “ES vadītājus un pārstāvjus aktīvi un atklāti veicināt Palestīniešu pašpārvaldes pievienošanos Starptautiskajai Krimināltiesai”.

MONSINJORS ZAKARIEŠS KAMVEŅU ir emeritētais Lubango (Angola) arhibīskaps un miera aktivists, kurš bija ļoti nozīmīgs dalībnieks miera procesā, kurā 2002. gadā tika izbeigts Angolas pilsoņu karš.

Viņš ir dzimis 1934. gadā Čimbundo, ordinēts kā katoļu mācītājs 1961. gadā un iecelts par Lubango arhibīskapu 1995. gadā.

Kamveņu bija viens no aktīvākajiem dalībniekiem kustībā, kura līdz 90. gadu beigām, pateicoties viņa un citu baznīcas vadītāju un pilsoniskās sabiedrības līderu pūlēm, iedvesa Angolas tautā arvien spēcīgāku apziņu, ka ir jācīnās par mieru un cilvēktiesībām un valsti jāveicina "visaptverošs nacionālais izlīgums".

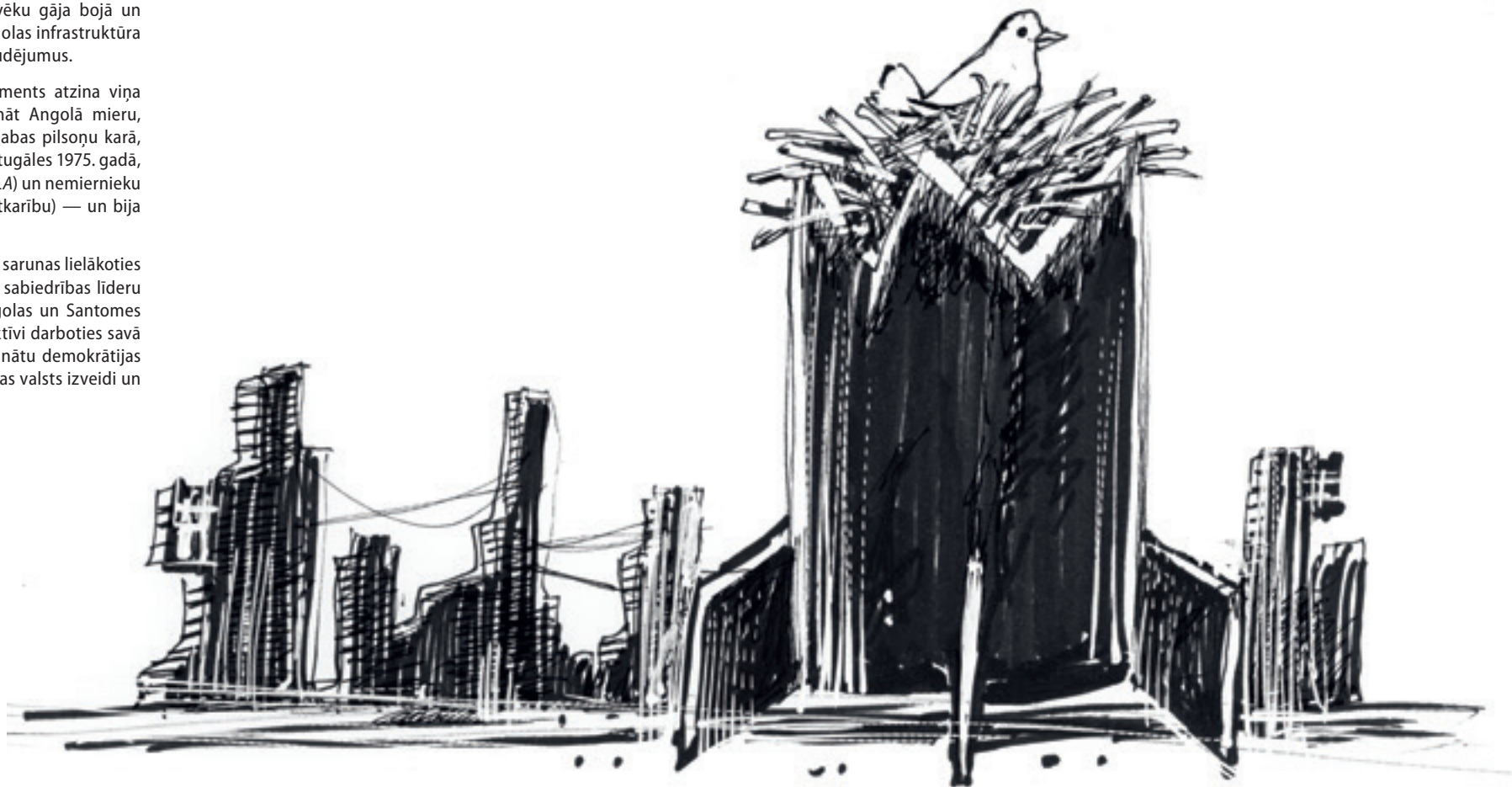
Viņš bija 2000. gadā dibinātās Starpkonfesiju komitejas mieram Angolā priekšsēdētājs. Šī ekumeniskā struktūra apvienoja Angolas un Santomes Bīskapu konferenci, kuras priekšsēdētājs viņš arī bija, Angolas Evaņģēlisko savienību un Angolas Kristīgo baznīcu padomi.

Kamveņu bija starpnieks karojošo pušu sarunās, kurās tika panākts miers pēc 27 ik pa brīdim pārtraukti un atkal atsākta etniska un ideoloģiska konflikta gadiem, kas plosīja šo valsti, kura kļuva par kaujaslauku aukstā kara ideoloģiskajā starpniekkarā, kur lielā apjomā iesaistījās Kuba, Dienvidāfrikas Republika, PSRS un ASV. Šo konfliktu rezultātā vairāk nekā pusmiljons cilvēku gāja bojā un miljoniem cilvēku bija spiesti pamest savas dzīvesvietas, Angolas infrastruktūra tika izpostīta, un tās ekonomika un iestādes cieta smagus zaudējumus.

Piešķirot viņam 2001. gada Saharova balvu, Eiropas Parlaments atzina viņa nelokāmo, objektīvo un konsekventu aicinājumu nodrošināt Angolā mieru, demokrātiju un cilvēktiesības. Kamveņu bezbailīgi kritizēja abas pilsoņu karā, kurā Angola cieta 27 gadus pēc neatkarīgas iegūšanas no Portugāles 1975. gadā, iesaistītās puses — Angolas Atbrīvošanas tautas kustību (*MPLA*) un nemiernieku grupu *UNITA* (Nacionālā Apvienība par Angolas pilnību neatkarību) — un bija starpnieks to sarunās par konflikta izbeigšanu.

Pamiers, kas tika panākts 2002. gadā, un tam sekojošās miera sarunas lielākoties tiek uzskatītas par Kamveņu un citu reliģisko un pilsoniskās sabiedrības līderu nopelni. Arhibīskaps Kamveņu 2003. gadā atkāpās no Angolas un Santomes bīskapu konferences priekšsēdētāja amata, taču turpināja aktīvi darboties savā bīskapijā un Angolas Ekumēniskajā miera komitejā, lai veicinātu demokrātijas īstenošanu, pamattiesību un cilvēktiesību ievērošanu, tiesiskas valsts izveidi un ilgstošu nacionālo samierināšanos.

Kamveņu kļuva par emeritēto bīskapu 2009. gadā, kad viņš sasniedza tam nepieciešamo 75 gadu vecumu. Viņš turpina strādāt savā kopienā, cīnoties ar korupciju, ētikas normu neievērošanu un citām grūtībām, ko mantojumā atstāja karš, un piedalās Saharova balvas tikla konferencēs.

"¡BASTA YA!" bija iedzīvotāju iniciatīva, kas iestājās pret terorismu un politiski motivētu vardarbību Spānijas Basku zemes reģionā un ko 1999. gadā izveidoja inteliģence, cilvēktiesību un politiskie aktivisti, arodbiedrību biedri un citi pilsoniskās sabiedrības pārstāvji.

Organizācijas "¡BASTA YA!" nosaukums nozīmē "Pietiek!", un tā tika izveidota kā reakcija uz basku separātistu grupējuma *ETA* terorismu un pilsonisko pamatbrīvību apdraudējumu, ko šis grupējums un citas mērenākas, bet arvien radikālākas nacionālistu un ksenofobiskas partijas jo īpaši vērsa pret nacionālistiski nenoskaņotiem iedzīvotājiem.

"¡BASTA YA!" biedriem ir dažāda ideoloģiskā pārliecība, bet viņi visi iestājas pret jebkura veida terorismu, atbalsta visus terorisma un politiski motivētas vardarbības upurus un aizstāv tiesiskumu, Spānijas konstitūciju un Basku zemes autonomo statusu.

Pieaugot tautas sašutumam pret *ETA*, kas līdz tam laikam dažādos Spānijas reģionos bija nogalinājusi simtiem cilvēku un no kuras īstenotās fiziskās ietekmēšanas, izspiešanas, šantāžas un uzbrukumiem, tostarp organizācijas izraudzīto upuru ģimenēm un īpašumam, bija cietuši tūkstoši Basku zemes iedzīvotāju, "¡BASTA YA!" 1999. un 2000. gadā ieguva vēl nebijušu atbalstu visā valstī.

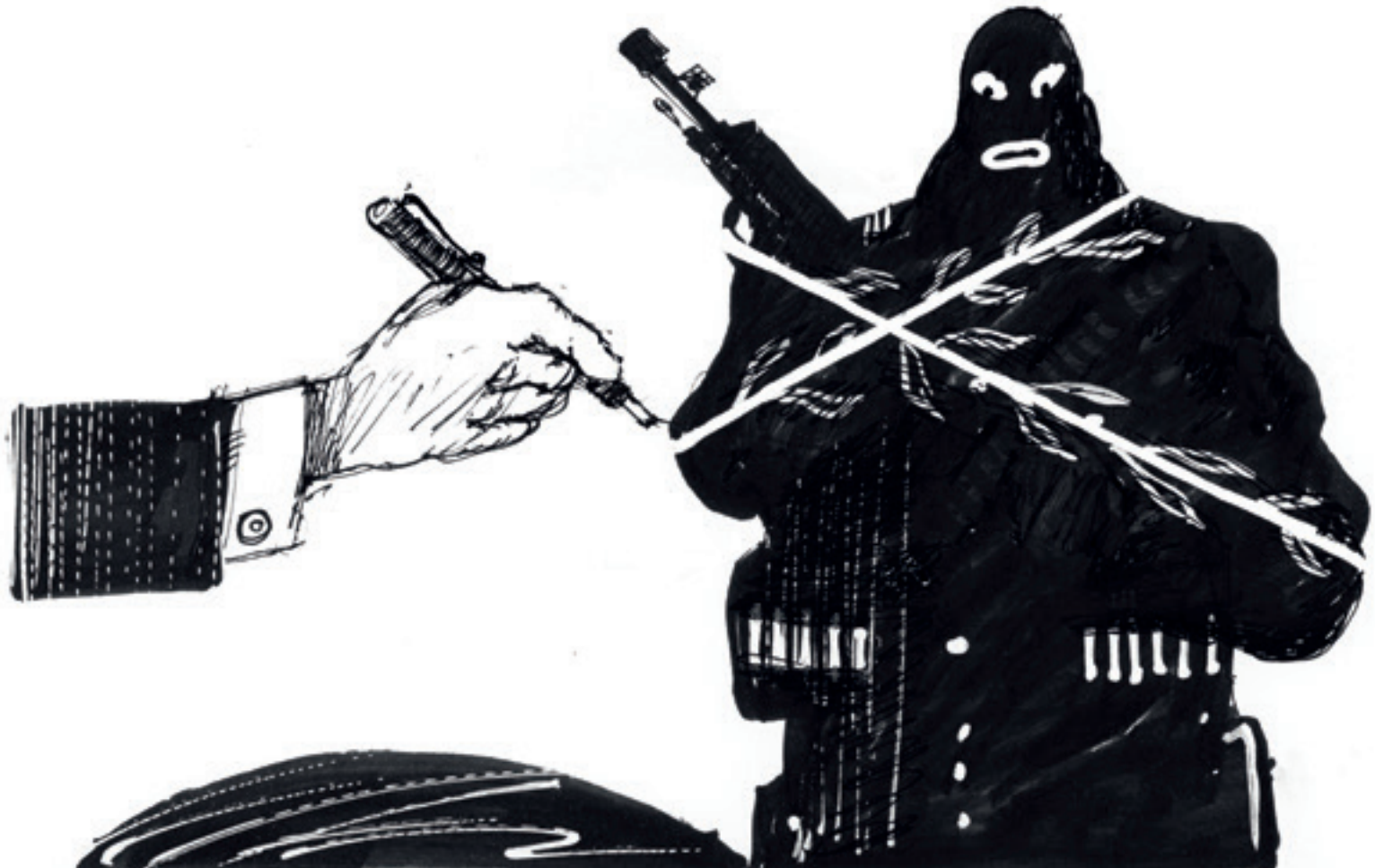
Šī kustība iestājās pret visu veidu nacionālismu un kritizēja Basku zemes iestādes par nacionālistisku politiku un retoriku. Divās lielās "¡BASTA YA!" rīkotās demonstrācijās 2000. gadā tūkstošiem cilvēku izgāja Sansebastjanas ielās, pieprasot īstenot adekvātu pretterorisma politiku un ievērot konstitūciju.

Tajā pašā gadā "¡BASTA YA!" paveikto darbu, proti, aktivajām cilvēktiesību, demokrātijas un iecietības veicināšanas kampaņām Basku zemē, atzina Eiropas Parlaments. "¡BASTA YA!" bija pirmā un līdz šim ir vienīgā Saharova balvas ieguvēja no Eiropas Savienības.

Ar šo balvu ne tikai "¡BASTA YA!" saņēma atzinību par savu darbu, bet arī terorisma problēmu Basku zemē sāka apspriest kā Eiropas mēroga, ne tikai Spānijas problēmu. "¡BASTA YA!" ieguva starptautisko cilvēktiesību organizāciju atbalstu, un citas valstis iekļāva *ETA* teroristu grupējumu sarakstā.

Pēdējos gados "¡BASTA YA!" darbība ir mainījusies, jo situācija Spānijā ir pierimusi — *ETA* 2011. gadā paziņoja, ka galīgi izbeidz bruņotu cīņu.

"¡BASTA YA!" vadītāji, tostarp preses pārstāvis Fernando Savaters (*Fernando Savater*), kurš pārstāvēja organizāciju Eiropas Parlamentā un Saharova balvas tikla konferencēs, 2007. gadā nodibināja politisko partiju *Unión Progreso y Democracia*, ko vadīja Rosa Diesa (*Rosa Díez*), deklarējot atbalstu Spānijas vienotībai. 2011. gada vēlēšanās šī partija kļuva par ceturto lielāko Spānijas Kongresā, un pašlaik tā ir pārstāvēta arī Eiropas Parlamentā. "¡BASTA YA!" biedri uzskata, ka viņu organizācijas ideāli un vērtības joprojām ir aktuālas cīņā par cilvēktiesībām, tikai tagad tās iemieso citi aktivisti.

ŠANANA GUŠMAO^(?), ko dēvē arī par “Timoras Mandelu”, vadīja cīņu par Austrumtimoras brīvību un pašnoteikšanos. Viņš bija Austrumtimoras — šī gadsimta pirmās jaunizveidotās valsts — pirmais prezidents un ir ieņēmis arī tās premjerministra amatu.

Gušmao politiskā karjera sākās, kad Austrumtimorai parādījās izredzes iegūt neatkarību no Portugāles, kuras kolonija tā bija, bet neatkarīgas Austrumtimoras izveide prasīja divus gadu desmitus sīvu cīņu, jo pagāja tikai dažas dienas, kad pēc Portugāles vienpusējās atteikšanās no savas līdzšinējās kolonijas 1975. gadā un tai sekojošās Austrumtimoras neatkarības deklarācijas Indonēzija iebruka Austrumtimorā un ar spēku apspieda pretošanos. Iebrukums izraisīja vardarbību, kuras rezultātā bojā gāja aptuveni 200 000 cilvēku, taču tā nesalauza tautas apņēmību pretoties.

Gušmao, kurš pieņēma segvārdu Kajs Rala, pievienojās Revolucionārajai Austrumtimoras neatkarības fronteī (*FRETILIN*), un tās pirmajā nacionālajā konferencē viņu ievēlēja par pretošanās kustības vadītāju un Austrumtimoras Nacionālo atbrīvošanas bruņoto spēku (*FALINTIL*) virspavēlnieku.

Kā pretošanās kustības vadītājs Gušmao izstrādāja un īstenoja nacionālās vienotības politiku, kuras panākumu rezultātā tika izveidota Timoras Nacionālā pretošanās padome (*CNRT*), kur Gušmao izdevās apvienot dažādās politiskās un sociālās grupas.

Indonēzijas spēki Gušmao saņēma gūstā 1992. gadā — vienu gadu pēc tam, kad pasaules uzmanību notikumiem Austrumtimorā beidzot bija pievērsis to pastrādātais slaktiņš, kurā gāja bojā vairāk nekā 250 cilvēku, kas piedalījās piemiņas gājienā Dili. Gušmao apsūdzēja separātismā un ieslodzīja cietumā Indonēzijā, kur viņš mācījās indonēziešu valodu (*Bahasa Indonesia*), kas ir Indonēzijas oficiālā valoda, angļu valodu un jurisprudenci. Viņš arī rakstīja dzeju un gleznoja mākslas darbus, ko pārdeva, lai finansētu pretošanās kustību, kuru viņš turpināja vadīt.

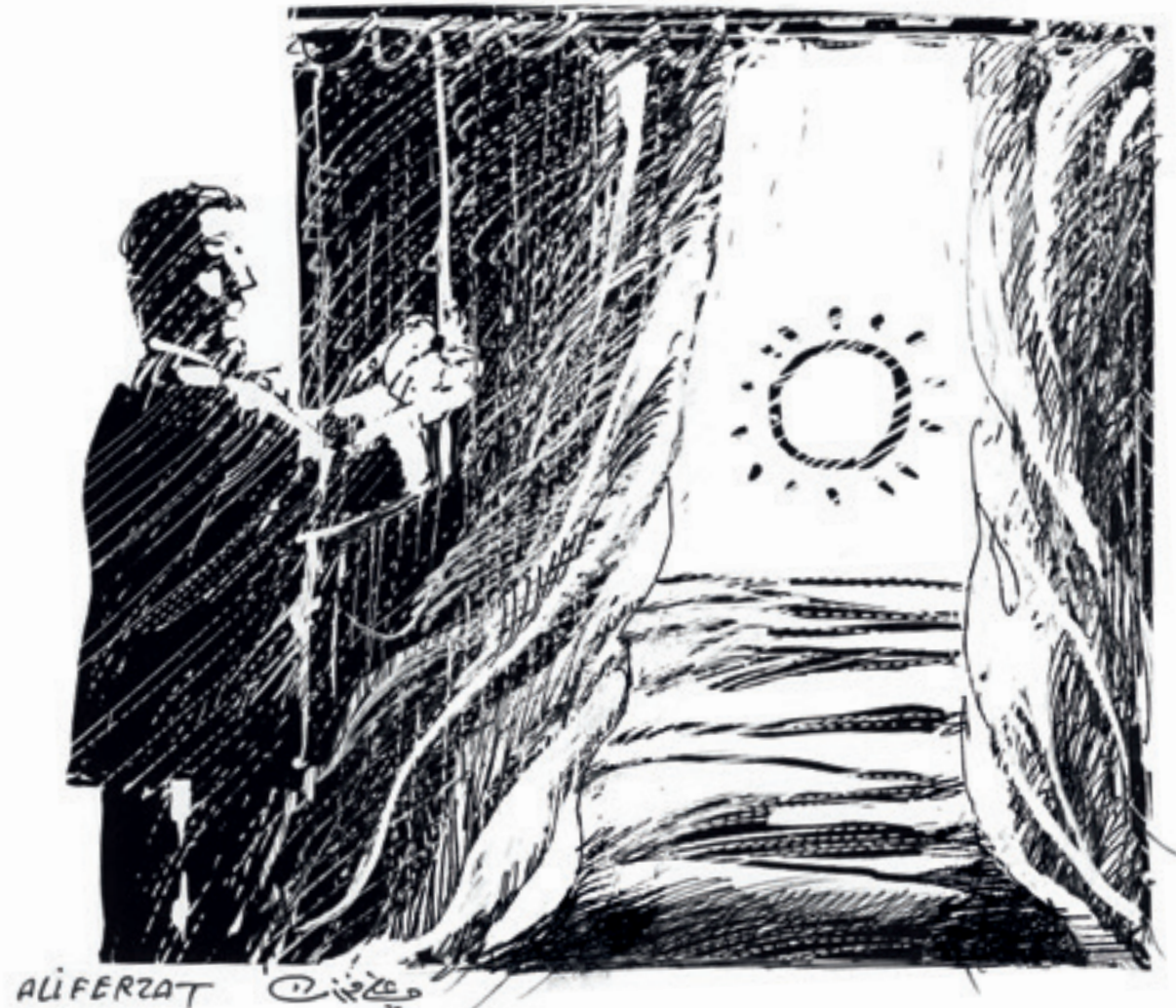
Šanana kopā ar *CNRT* priekšsēdētāja vietnieku Žozē Ramušu-Ortu (*José Ramos-Horta*) centās rast mierīgu konflikta risinājumu, izstrādājot miera plānu, kas paredzēja ANO uzraudzībā rīkot referendumu par Austrumtimoras nākotni. Cietumā viņu apmeklēja daudzas pazīstamas un ietekmīgas personas, tostarp Dienvidāfrikas Republikas prezidents Nelsons Mandela un ANO un ASV pārstāvji, un viņam joprojām bija nozīmīga loma kara ar Indonēziju izbeigšanā.

Drīz pēc Gušmao atbrīvošanas 1999. gadā, kas notika milzīga starptautiskā spiediena rezultātā un brīdī, kad viņš bija izcietis septiņus gadus no viņam piespriestā 20 gadu cietumsoda, Eiropas Parlaments piešķīra viņam Saharova balvu, atzīstot viņu kā Timoras pretošanās kustības un savas tautas brīvības cīņas simbolu.

Gušmao atbrīvoja drīz pēc ANO sponsorētā referendumā 30. augustā, kurā 80 % Austrumtimoras iedzīvotāju nobalsoja par neatkarību, tādējādi iezīmējot Indonēzijas īstenotās okupācijas beigas un ANO vadītā pārejas procesa sākumu, un viņš apsoliya “darīt visu, kas ir manos spēkos, lai Austrumtimorai un manai tautai nestu mieru”.

Gušmao 2002. gada aprīlī uzvarēja pirmajās brīvās Austrumtimoras prezidenta vēlēšanās, saņemot lielu tautas atbalstu. ANO ģenerālsēkretārs Kofi Annans 2002. gada 20. maijā oficiāli pasludināja Austrumtimoras Demokrātiskās Republikas neatkarību, un Š. Gušmao bija Austrumtimoras prezidents līdz 2007. gada maijam. 2008. gadā, kad viņš ieņēma premjerministra amatu, pret viņu tika sarīkots neveiksmīgs atentāts. No premjerministra amata viņš atkāpās 2015. gada februārī, norādot, ka vēlas atbrīvot vietu jaunajai lideru paaudzei, un pašlaik ir plānošanas un stratēģisko investīciju ministrs.

Viņš ir sadarbojies ar Eiropas Parlamentu Saharova balvas tīkla pasākumos.

^(?) Viņš juridiski nomainīja savu vārdu no Žozē Alešandre Gušmao (*José Alexandre Gusmão*) uz Kajs Rala Šanana Gušmao (*Kay Rala Xanana Gusmão*). Kajs Rala bija viņa “kaujas vārds” (*nom de guerre*) cīņā par Austrumtimoras (*Timor Lēste*) brīvību un pašnoteikšanos, un Šanana bija vārds, ar ko viņu pazina jaunībā.

IBRAHIMS RUGOVA (1944–2006) bija rakstnieks, akadēmisks darbinieks un politiķis, kas veltīja savu dzīvi nevardarbīgiem etnisko albāņu neatkarības centieniem Kosovā. Viņš bija Kosovas pirmais prezidents.

Rugova piedzima Cerkē (*Cerrca*), Kosovā, kas toreiz bija Dienvidslāvijas sastāvā, un mācījās Prištinā un Sorbonnas universitātē. Viņš pasniedza literatūru, sarakstīja desmit grāmatas un bija arī Kosovas Rakstnieku Savienības priekšsēdētājs; šī biedrība bija augošās etnisko albāņu pretestības centrs serbu varai Kosovā.

Kad Dienvidslāvijas vadītājs Slobodans Miloševićs anulēja Kosovas autonomā reģiona statusu un ieviesa serbu pārvaldi, Rugova 1989. gadā nodibināja Kosovas Demokrātisko savienību — pirmo politisko partiju, kas bija tieša komunistu režīma konkurente.

Cīnoties ar arvien lielāku apspiestību, Rugova vadīja politisko kustību, kas deklarēja pašpasludinātās Kosovas Republikas neatkarību. 1992. gadā viņu ievēlēja par republikas, kuras neatkarību atzina tikai Albānija, prezidentu. Spītējot tam sekojošai Serbijas vardarbīgajai reakcijai, viņš ieviesa etniskajiem albāņiem paredzētu izglītības, veselības aprūpes un nodokļu sistēmu līdzās Serbijas sistēmai.

Visu 90. gadu garumā šis rāmi runājošais politiķis, kura neatņemams garderobes elements bija viņa iecienītā zīda šalle, personificēja albāņu mēreno, inteliģento pretošanās novirzienu Belgradas režīmam. 1998. gadā viņu otrreiz ievēlēja par prezidentu, kaut gan tolaik jau saasinājās bruņotais konflikts starp serbu vienībām un albāņu partizānu kustību — Kosovas Atbrīvošanas armiju (KAA) —, un ko Dienvidslāvija apspieda ar plaša mēroga militāriem pasākumiem.

Saņemot Saharova balvu, ar ko Eiropas Parlaments viņu kā cilvēku, kurš atbalstīja miermīlīgu pretošanos vardarbībai, pagodināja 1998. gadā, Rugova norādīja, ka tā “man un visai Kosovas tautai simbolizē atzinību mūsu nevardarbīgajai cīņai un mūsu nestajam upurim”.

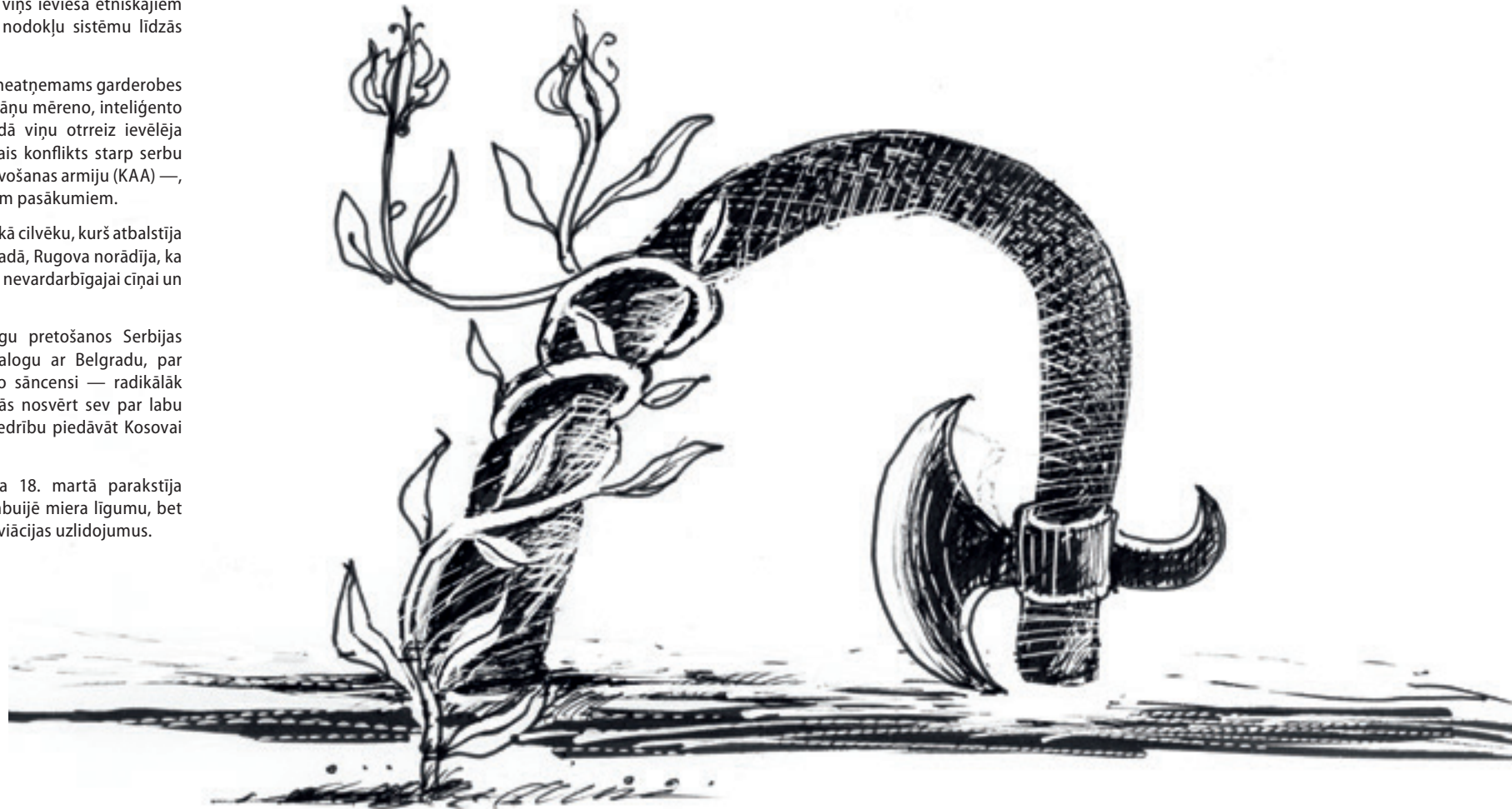
Viņš saglabāja savu apņēmību turpināt nevardarbīgu pretošanos Serbijas režīmam, nemitīgi atkārtotot savu gatavību sākt dialogu ar Belgradu, par ko viņam radās nesaskaņas ar savu galveno politisko sāncensi — radikālāk noskaņoto Ademu Demači. “Balkānu Gandijs” apņēmās nosvērt sev par labu pasaules sabiedrisko domu, aicinot starptautisko sabiedrību piedāvāt Kosovai aizsardzību.

Rugova kā Kosovas delegācijas vadītājs 1999. gada 18. martā parakstīja daudzpusējās starptautiskās sarunās noformulēto Rambuijē miera līgumu, bet Belgrada atteicās to parakstīt, kā rezultātā NATO sāka aviācijas uzlidojumus.

Kad Kosovā tika izveidota ANO pārvalde, Rugova, kurš uz neilgu laiku 1999. gadā bija atstājis Kosovu un devies uz Itāliju, atgriezās Kosovas politiskajā dzīvē un vadīja valsti kopā ar bijušajiem KAA vadītājiem, kuri tagad bija uzņēmušies vadošu lomu Demokrātiskajā partijā.

Rugova 2002. gadā atkal tika ievēlēts par prezidentu un ieņēma šo amatu līdz savai nāvei no plaušu vēža 2006. gadā, kas iestājās tikai dažas dienas, pirms bija paredzēts sākt sarunas par Kosovas galīgo statusu.

Daudzi viņu uzskata par “nācijas tēvu”.

SALIMA GEZALI ir alžīriešu žurnāliste, rakstniece un sieviešu tiesību un demokrātijas aktiviste. Viņas drosmīgā pacifistes nostāja Alžīrijas pilsoņu kara laikā izpelnījās gan valdības, gan islāmistu grupējumu nelabvēlību, un iestādes slēdza Alžīrijas nedēļas avīzi *“La Nation”* kuras galvenā redaktore viņa bija.

Gezali pašlaik ir Sieviešu emancipācijas savienības priekšsēdētāja, un Alžīrijas sieviešu tiesību kustībā viņa iesaistījās 80. gados kā organizācijas “Eiropas un Magribas sievietes” līdzdibinātāja un viņas pašas dibinātā sievietēm paredzētā izdevuma *“NYSSA”* galvenā redaktore.

Sākotnēji viņa bija skolotāja, pēc tam kļuva par žurnālisti, bet 1994. gadā ieņēma galvenās redaktores amatu franču valodā izdotajā *“La Nation”*, kas bija nedēļas avīze ar vislielāko tirāžu Alžīrijā. *“La Nation”* līdz pat tās slēgšanai 1996. gadā bija vienīgā avīze, kas kritizēja gan valdību, gan islāmistu grupējumus un pauda atbalstu politiskam dialogam, cilvēktiesībām un vārda brīvībai visām pusēm, kas bija iesaistītas konfliktā — 11 gadus ilgušajā un desmitiem tūkstošu dzīvību prasījušajā pilsoņu karā, kas sākās 1991. gadā pēc tam, kad pirmās daudzpartiju vēlēšanas Alžīrijā kopš neatkarības atgūšanas tika atceltas, pamatojoties uz bažām par islāmistu iespējamo uzvaru.

Gezali darbojās Alžīrijas cilvēktiesību aktivistu kopienā, kas “šķīta maza un nevarīga”, kad Eiropas Parlaments 1997. gadā atzina viņas drosmīgo iestāšanos par vārda brīvību un sieviešu tiesībām. Saņemot Saharova balvu, Gezali izgaismoja kritisko situāciju Alžīrijā pēc daudziem kara gadiem, kur miljoniem vīriešu, sieviešu un bērnu dzīvoja bailēs, jo “divpusējs terors viņiem liedza vissvarīgāko brīvību — brīvību dzīvot”.

Kad 2011. gadā kaimiņvalstis pārņēma “Arābu pavasara” atmoda, Gezali atsāka tiešsaistē publicēt *“La Nation”*, jo, kā viņa rakstīja: “mēs nevaram būt vienalīdzīgi pret jauniešiem arābu pasaulē, kuri cīnās par savu cieņu un brīvību. Mēs nevaram vienalīdzīgi izturēties pret valsti notiekošo. Mēs vēlamies, lai Alžīrijas iedzīvotāji būtu laimīgi, jo viņi ir to pelnījuši. Mēs vēlamies spēcīgas institūcijas un labākus cilvēkresursus patiesā demokrātijā, kā arī tiesiskumu”. Kopš 2000. gada Gezali aktīvi darbojas arī politikā kā *“Front des forces socialistes”* (FFS — Sociālistu spēku fronte) un vēsturiskā FFS līdera Hosina Aita Ahmeda (*Hocine Ait Ahmed*) konsultante.

Kopā ar Saharova balvas saņēmējām Niritu Peledu un Taslimu Nasrīnu viņa ir publicējusi dokumentu, kurā aicina “ES vadītājus un pārstāvjus aktīvi un atklāti veicināt Palestīniešu pašpārvaldes pievienošanos Starptautiskajai Krimināltiesai”.

Salima Gezali sadarbojas ar Eiropas Parlamentu un Saharova balvas tīklu cilvēktiesību, jo īpaši vārda brīvības, aizsardzības jomā.

VEI DZJINŠENS “Ķīnas demokrātiskās kustības tēvs” dzīvo trimdā, tomēr joprojām ir aktīvs Ķīnas komunistiskās diktatūras opozīcijas līderis.

Viņš ir autors publikācijai “Drosme palikt vienam: vēstules no cietuma un citi raksti”, proti, rakstiem, ko sākotnēji viņš rakstīja uz tualetes papīra cietumā, bet kas tagad ir publicēti vairāk nekā divpadsmit valodās.

Viņam divas reizes — kopumā uz 29 gadiem — piesprieda cietumsodu, un vairāk nekā 18 gadus viņš atradās ieslodzījumā par savu darbību un rakstiem demokrātijas atbalstam, tostarp par novatorisko eseju 1978. gadā “Piektā modernizācija — demokrātija”. Tās aizsākumi meklējami sienasavīzē “Demokrātijas siena” Pekinā, uz kuras strādnieki, mākslinieki un intelektuāļi varēja brīvi izpausties. Vei esēja bija sensācija ne tikai tāpēc, ka atklāti aizskāra komunistu īstenoto “tautas demokrātisko diktatūru”, bet arī tāpēc, ka V. Dzjinšens uzdrīkstējās uz sienasavīzes norādīt gan savu īsto vārdu, gan kontaktinformāciju.

Pagrīdes žurnālā “Izpēte” (*“Exploration”*), ko Dzjinšens izveidoja un kurā darbojās kā redaktors, viņš publicēja rakstu “Demokrātija vai jauna diktatūra?”, norādot uz Denu Sjaopinu, toreizējo komunistu vadītāju, kā uz jauno diktatoru. Pēc dažām dienām viņu apcietināja un apsūdzēja kontrrevolucionārismā, piespriežot viņam 15 gadu cietumsodu. Viņš gaidīja nāvessoda izpildi, gan atrodoties vieninieka kamerā, gan piespiedu darba nometnēs stingrā uzraudzībā līdz 1993. gadam, kad viņu atbrīvoja, pateicoties Ķīnas lēmumam pieteikties 2000. gada olimpisko spēļu rīkošanai.

Pēc sešiem mēnešiem Vei atkal apcietināja, tiesāja un apsūdzēja kontrrevolucionārismā, piespriežot viņam vēl 14 gadus cietumā.

Saharova balvas pasniegšanas brīdī 1996. gadā viņš joprojām atradās cietumā. Pēc ievērojama starptautiska spiediena, tostarp toreizējā ASV prezidenta Bila Klintonu aicinājuma, 1997. gadā V. Dzjinšenu atbrīvoja no cietuma un nekavējoties deportēja uz Amerikas Savienotajām Valstīm. Viņš uzskata, ka netika atbrīvots, bet tikai nosūtīts trimdā soda tālākai izciešanai.

Atrodoties Vašingtonā, V. Dzjinšens vada savā vārdā nosauktu fondu — *Wei Jinsheng Foundation*, Ķīnas Aizjūras demokrātisko koalīciju (*Overseas Chinese Democracy Coalition*) un Āzijas Demokrātisko aliansi (*Asia Democracy Alliance*), un joprojām apņēmīgi aicina panākt demokrātijas un cilvēktiesību ievērošanu Ķīnā.

Viņš aktīvi piedalās Saharova balvas tikla konferencēs, cenšoties panākt Eiropas un starptautisku atbalstu Ķīnā ieslodzīto cilvēktiesību aizstāvju atbrīvošanai.

LEILA ZANA 1991. gadā kļuva par pirmo kurdu sievieti, kas kļuvusi par deputāti Turcijas parlamentā, bet vēlāk 10 gadus pavadīja ieslodzījumā par kurdu interešu aizstāvēbai veltīto politiskās aktivistes darbību. 2015. gada jūnijā viņa atkal iekļuva vēsturē kā pirmās kurdu intereses pārstāvošas politiskās partijas locekle, kas ieguva pārstāvību Turcijas asamblejā, savā politiskajā programmā iestājoties par mieru un minoritāšu integrāciju. 2015. gada novembrī viņa kandidēja atkārtotajās vēlēšanās, kuras tika sarīkotas pēc tam, kad partijām noteiktajā laikā neizdevās izveidot valdību.

Viņa ir dzimusi 1961. gadā un 14 gadu vecumā apprecēja Dijarbakiras mēru Mehdi Zanu (*Mehdi Zana*), kurš militāristu valdīšanas laikā 80. gados kļuva par politieslodzīto. Pēc tam, kad L. Zana sarīkoja protestu, kurā piedalījās ieslodzīto ģimenes, kam bija aizliegts cietumā apciemot savus radniekus, arī viņa tika apcietināta uz diviem mēnešiem. Šajā laikā, arī tāpēc, lai varētu apmeklēt vīru cietumā, viņa iemācījās turku valodu, jo cietuma apsardze regulāri piekāva kurdu valodā runājošos. Zana sāka mācīties skolā 23 gadu vecumā, trīs gadus ieguva pamatzglītības un vidējās izglītības diplomu, un galu galā pati uzņēmās līdera lomu.

Viņa ar lielu vēlētāju atbalstu tika ievēlēta Turcijas Asamblejā 1991. gadā, kad runāšana kurdu valodā publiskajā telpā joprojām bija krimināli sodāms pārkāpums, un zvēresta došanas ceremonijā viņa kurdu valodā deklarēja: “Es dodu šo zvērestu turku un kurdu tautu brālības vārdā.” Leilai Zanai atņēma deputātes imunitāti, un 1994. gadā viņu notiesāja uz 15 gadiem par “nodevību un dalību bruņotajā Kurdistānas strādnieku partijā (KSP)”. Tiesas sēdē, kurā viņu notiesāja, Zana paziņoja: “Es nepieņemu šīs apsūdzības. Ja tās būtu patiesas, es uzņemtos par tām atbildību, pat ja cena par to būtu mana dzīvība. Es esmu aizstāvējusi demokrātiju, cilvēktiesības un tautu brālību, un es turpināšu to darīt, kamēr vien dzīvošu.” Eiropas Parlaments izraudzījās viņu kā Saharova balvas kandidāti 1995. gadā kā miermīlīgas cīņas simbolu par kurdu tautas cilvēktiesībām un cilvēcisko cieņu.

Zana beidzot varēja uzrunāt Eiropas Parlamentu, kad 2004. gadā pēc Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmuma un starptautiska spiediena viņu juridiskas formalitātes dēļ atbrīvoja. Kopš tā laika pret Zanu ir izvirzītas dažādas apsūdzības, bet cietumsods viņai nav piespriests. 2014. gadā Augstākā apelāciju tiesa nosprieda, ka pierādījumi apgalvojumiem par Zanas dalību KSP “nav ticami”.

2009. gadā viņai noteica piecu gadu aizliegumu iestāties jebkādā politiskajā partijā, bet, neraugoties uz to, 2011. gadā viņu ievēlēja kā neatkarīgu kandidāti.

Kad 2014. gadā izbeidzās L. Zanas aizliegums darboties politiskajās partijās, viņa pievienojās Demokrātiskajai tautas partijai (DTP), kura 2015. gada jūnija vēlēšanās kļuva par pirmo kurdu intereses pārstāvošo partiju, kas pārvārēja 10 % barjeru.

Zana aktīvi iesaistījās miera sarunās, kuru rezultātā KSP līderis Abdulla Odžalans (*Abdullah Öcalan*) 2013. gadā izteica savu vēsturisko aicinājumu KSP pēc trīs gadu desmitus ilgušas bruņotas pretošanās atteikties no vardarbīgiem līdzekļiem un sākt demokrātisku politisku cīņu. Kad pirms 2015. gada atkārtotajām vēlēšanām pamiers izjuka, Zana mudināja izbeigt atsākušos vardarbību.

Leila Zana aktīvi sadarbojas ar Eiropas Parlamentu un Saharova balvas tīklu.

Bangladešā dzimusi un trimdā dzīvojošā rakstniece 2015. gadā pārcēlās uz dzīvi ASV pēc tam, kad nāves draudus viņai izteica ar trīs sekulāri noskaņotu blogeru brutālo noslepkavošanu Bangladešā 2015. gada sākumā saistīti *Al-Qaeda* ekstrēmisti.

Pirms tam **TASLIMA NASRĪNA** dzīvoja trimdā Indijā, jo viņas literārās darbības un sekulāro uzskatu dēļ reliģiskie ekstrēmisti piespieda viņu pamest dzimteni.

Bangladešā 1962. gadā dzimusi Taslima Nasrīna sāka rakstīt jau 13 gadu vecumā un popularitāti ieguva ar saviem pārliecinošajiem darbiem par sieviešu apspiešanu, kā arī nesatricināmo reliģijas kritiku — par spīti piespiedu trimdai un vairākām fatvām, ar ko pieprasīja viņas nāvi. Viņa ir godalgota rakstniece, kuras darbi ir tulkoti trīsdesmit valodās.

Būdam aīrste, sekulārā humāniste un cilvēktiesību aktiviste, T. Nasrīna spēcīgi apzinās savu bengāliešu identitāti. Tomēr viņas uzskatu un ideju dēļ dažas no viņas grāmatām ir aizliegtas Bangladešā, un viņai ir aizliegts uzturēties Bengālijā. Pirms pārcelšanās uz ASV viņa dzīvoja Ņūdeli, jo Rietumbengālijas provinci Indijā, ko viņa sauc par savām otrajām mājām, viņu 2011. gadā piespieda pamest Kolkātas garīdznieku izdota fatva.

Kad 1994. gadā viņai piešķīra Saharova balvu, viņa jau bija meklējusi patvērumu Eiropā, dzīvojot trimdā gan Francijā, gan Zviedrijā. Saņemot balvu, viņa uzrunā teica, ka nāk no vietas, kur sociālā spriedze un cilvēciskās grūtības ir neizturamas, un viņa kā rakstniece nevar pievērt acis, diendienā redzot ciešanas un badu.

Nasrīna iestājas pret ekstrēmismu visās reliģijās un ir sadarbojusies ar Eiropas Parlamentu un Saharova balvas tiklu ar vārda un ticības brīvību saistītos jautājumos, un centusies panākt atbalstu sekulārajām kustībām Bangladešā, lai pretotos islāma fundamentālisma pieaugumam. Kopā ar Saharova balvas saņēmējām Nuritu Peledu un Salimu Gezali viņa ir publicējusi dokumentu, kurā aicina “ES vadītājus un pārstāvjus aktīvi un atklāti veicināt Palestīniešu pašpārvaldes pievienošanu Starptautiskajai Krimināltiesai”.

Pēc ekstrēmistu uzbrukuma izdevumam “*Charlie Hebdo*” 2015. gadā Parīzē viņa nāca klajā ar publisku aicinājumu par nepieciešamību reformēt un modernizēt islāmu. Taslima Nasrīna norādīja, ka “vārda brīvības principi vien nelīdzēs. Ir jāzina, kāda ideoloģija motivē teroristus un liek viņiem ķerties pie ieročiem. Ir svarīgi izbeigt bērnu ideoloģisko ietekmēšanu, ko īsteno, uzspiežot tiem neracionālu reliģisko pārliecību mājās vai tādās institūcijās kā madrasās vai mošejās.”

“*OSLOBODJENJE*” ir Bosnijas dienas laikraksts. Tā nosaukums nozīmē “Atbrīvošana”, kas bija dzīvības un nāves jautājums cilvēkiem, kuri bija nonākuši aplenkumā Sarajevā 1992.–1996. gadā kara laikā bijušajā Dienvidslāviņā. Laikrakstu izdevās izdot katru dienu, izņemot vienu reizi.

“*Oslobodjenje*” strādāja bosnieši, Bosnijas serbi un Bosnijas horvāti. Kad sākās karš, neviens nepameta laikrakstu, lai gan šāda iespēja bija. Viņi palika un ciniņās, lai saglabātu savas pilsētas un valsts vienotību un etnisko dažādību, atspēkojot Lielserbijas propagandas melīgos apgalvojumus, ka serbiem, horvātiem un musulmaņiem nav iespējams kopīgi dzīvot mierā.

Līdz kara beigām no 75 drošsirdīgajiem žurnālistiem, kas katru dienu riskēja ar dzīvību, pieci tika nogalināti un 25 — ievainoti. Visi pārcieta personīgas traģēdijas, tostarp tuvinieku nāvi, un viņus dziļi satricināja ikdienā redzētā nogalināšana.

“*Oslobodjenje*” biroji, kas atradās vienā no Sarajevas visbīstamākajām kaujas zonām, tika pārvērsti drupās. Darbinieki pārcēlās uz bumbu patversmēm, izmantojot par strāvas ģeneratoriem vecus “*Lada*” dzinējus un ceļā uz darbu katru dienu šķērsojot “*Snaiperu aleju*”, šāvējiem atrodoties tik tuvu, ka varēja dzirdēt viņus plāpājam un dziedam.

“Mūsu centieni bija vērsti pret nāvi un pret Bosnijas un Hercegovinas sadalīšanu vai pat svitrošanu no pasaules kartes,” sacīja viens no tā laika redaktoriem Zlatko Disdarevičs (*Zlatko Disdarević*).

“*Oslobodjenje*” darbinieki padarīja savu ikdienas darbu par pretestības simbolu. Žurnālisti piegādāja laikrakstu, kad šoferi uzskatīja, ka tas ir pārāk bīstami, un, kad “*Oslobodjenje*” 700 kiosku tīkls Bosnijā tika nodedzināts, ziņu lapas tika sagrieztas un sūtītas pa faksu, un tad salīmētas atpakaļ, lai laikrakstu varētu lasīt pilsoņi citās cietušajās pilsētās, piemēram, Mostarā.

“*World Press Review*” (Pasaules preses pārskats) laikraksta “*Oslobodjenje*” redaktoriem 1993. gadā piešķīra gada redaktoru titulu par viņu “drosmi, izturību un uzticību žurnālistikas principiem”. Laikraksta darbinieki saņēma arī vairākas citas žurnālistikas balvas.

Laikrakstu 2006. gadā iegādājās pilsētas divi lielākie uzņēmumi, un tā timekļa vietnē ir teikts, ka, lai gan organizācija ir būtiski mainījusies, “apņēmība ievērot brīvības un taisnīguma principus joprojām ir spēcīga”.

Redaktore Vildana Selimbegoviča (*Vildana Selimbegović*) pārstāvēja “*Oslobodjenje*” 2013. gada Saharova balvas tikla konferencē. Viņa bija viena no laikraksta darbiniecēm, kura guvusi neizdzēšamu pieredzi kara laikā un joprojām dara šo darbu ar degsmi.

1993. gads
“OSLOBODJENJE”

“*LAS MADRES DE PLAZA DE MAYO*” izveidoja argentīniešu mātes, kuras meklēja savus bērnus, kas “pazuda” bez vēsts Argentīnas “netīrajā karā” (1976–1983), kad militārais režīms nolaupīja, spīdzināja un nogalināja tūkstošiem politisko pretinieku, atņēma ieslodzītajiem piedzimušos bērnus un izdzēsa jebkādas liecības par saviem upuriem.

“*Madres*”, kuru rindās galvenokārt bija apolītiskas mājsaimnieces, uzdrīkstējās protestēt diktatūras varas apogejā, bet pēc režīma krišanas pieprasīja tiesāt militārās diktatūras amatpersonas, un simtiem amatpersonu arī ir sauktas pie atbildības.

Šī kustība aizsākās 1977. gada 30. aprīlī, kad 14 mātes sarīkoja pirmo protestu Maija laukumā (*Plaza de Mayo*), pretī prezidenta pilij *Casa Rosada*. Viņām pavēlēja izklist, bet viņas nezaudēja drosmi un, sadevušās rokās pa pāriem, sāka lēni pastaigāties pa laukumu. Ik nedēļu protestam pievienojās arvien vairāk māšu, jo “pazuda” arvien vairāk kreisi noskaņoto aktivistu un cilvēku, kurus apsūdzēja sadarbībā ar viņiem.

“*Madres*”, kuru pazīšanas zīme bija baltas šalles un kuras pauda vēlēšanos atgūt savus pazudušos bērnus, kuru fotogrāfijas ar vārdiem viņas turēja rokās, sāka piesaistīt uzmanību ārvalstīs, tāpēc režīms nogalināja trīs kustības dibinātājas, lai kustību apklusinātu. 1977. gada decembrī Asukena Viljaflora de Vinsenti (*Azucena Villaflor de Vincenti*), Marija Ponsa de Bjanko (*Mary Ponce de Bianco*) un Estere Balestrino de Kareaga (*Esther Ballestrino de Careaga*) tika nolaupītas, spīdzinātas un pēc tam dzīvas izvestas no lielā augstumā lidojošas lidmašīnas. Citas kustības dalībnieces tika piekautas un aizturētas, tomēr viņas turpināja savu miermīlīgo pretošanos.

Kad masveida cilvēktiesību pārkāpumi, brūkoša ekonomika un zaudējums Folklendu karā 1983. gadā noveda pie militārā režīma krišanas, “*Madres*” pievērsās taisnīgas tiesas meklējumiem.

“*Las Madres de Plaza de Mayo*” 1986. gadā sašķēlās, izveidojot divas grupas, no kurām abās darbojas “*Madres*” dibinātājas: “*Las Madres de Plaza de Mayo*” aizsācēju kustību, kas pievērsās tiesību aktiem un pazdušo mirstīgo atlieku atgūšanai, un “*Las Madres de Plaza de Mayo*” asociāciju, kas bija radikālāk noskaņota, politiski aktīvāka un atteicās atzīt bērnus par mirušiem, kamēr visi viņu nāvē vainojamie nav saukti pie atbildības.

Kad Eiropas Parlaments atzina “*Las Madres de Plaza de Mayo*” centienus ar 1992. gada Saharova balvu, asociācija nodarbojās ar Argentīnas valdības lēmuma pārtraukt tiesāšanu par diktatūras laikā pastrādātajiem noziegumiem apstrīdēšanu.

Hebe de Bonafini, ko 1979. gadā ievēlēja par “*Madres*” vadītāju pirms organizācijas šķelšanās un kas pašlaik vēl joprojām ir asociācijas vadītāja, pieņēma Saharova balvu organizācijas dalībnieču bērnu, “kuri bija pirmie brīvības cīnītāji”, vārdā. Līdz ar Saharova balvu piešķirto naudas prēmiju “*Madres*” izmantoja, lai finansētu dažādas sociālās iniciatīvas, pie kurām jāmin arī “*Las Madres de Plaza de Mayo*” Tautas universitāte (*Universidad Popular Madres de Plaza de Mayo*), un de Bonafini piedalījās Saharova balvas tikla dibināšanas konferencē 2008. gadā.

Gan asociācija, gan aizsācēju kustība atbalsta Argentīnas varasiestāžu īstenoto noziegumos pret cilvēci apsūdzēto personu kriminālvajāšanu.

“*Madres*” joprojām ceturtdienās dodas gājienos *Plaza de Mayo*, un viņas pavada gan atbalstītāju pūļi, gan joprojām neatbildētie jautājumi par viņu pazdušo bērnu likteni.

1992. gads

“*LAS MADRES DE*

PLAZA DE MAYO”

ADEMS DEMAČI ir simbols cīņai par Kosovas neatkarību. Viņš ir daudzus gadus bijis viens no valsts vadošajiem politiķiem, kā arī ilgu laiku (28 gadus) bijis politīeslodzītais. Viņu vajāja par to, ka viņš kritizēja izturēšanos pret etniskajiem albāņiem un komunisma iekārtu Dienvidslāvijā diktatora Josipa Broza Tito valdīšanas laikā.

Demači piedzima Prištinā, Kosovā, 1936. gadā un kļuva par rakstnieku. Pirmos stāstus viņš publicēja, kad vēl mācījās vidusskolā. Viņš studēja literatūru, jurisprudenci un pedagogiju un no 1953. gada līdz 1958. gadam publicēja apmēram 20 stāstu un romānu "Asins čūskas", kurā apskatīja asinsatriebību tēmu Kosovā un Albānijā un kas atnesa viņam popularitāti. Demači raksti bija arī iemesls, kāpēc 1958. gadā viņu pirmoreiz arestēja. Pēc tam, līdz pat 1990. gadam, Demači lielu daļu savas dzīves pavadīja cietumā, jo cīnījās par Kosovas albāņu pamattiesībām un atklāja skaudro patiesību par serbu apspiesto divu miljonu Kosovas albāņu dzīvi.

Cilvēktiesību aizstāvības aktivistu aprindās viņš ir ieguvis atzinību kā ieslodzītais pārliecības dēļ, un viņu dēvē par "Balkānu Mandelu". Pēc atbrīvošanas no cietuma Demači pārņēma Cilvēktiesību un brīvību aizstāvības padomes vadību.

Eiropas Parlaments 1991. gadā piešķīra Demači Saharova balvu par viņa principiālo pretošanos "autoritatīvam un neiecietīgam režīmam". Demači, pieņemot balvu kā cieņas apliecinājumu Kosovas tautai, norādīja, ka "vārda brīvība ir pirmais izšķirošais solis uz demokrātiju. Bez vārda brīvības nav dialoga, bez dialoga nevar nonākt pie patiesības, bez patiesības nav progresa."

Demači sāka savu politisko karjeru 1996. gadā, pievienojoties Kosovas Parlamentārā partijai un kļūstot par tās priekšsēdētāju. Demači aicināja uz atklātiem protestiem pret Serbijas režīmu, apgalvojot, ka nevardarbīga rīcība nebūt nenozīmē pasivitāti. Viņš sāka pamanāmu, tomēr nevardarbīgu protesta kampaņu pret Serbijas režīmu, aicinot kosoviešus precīzi noteiktā laikā uz vienu minūti apstāties un nekustīgi stāvēt uz ielas.

Demači kā Kosovas otrās lielākās partijas vadītājs atteicās kandidēt pret savu galveno sāncensi Ibrahimu Rugovu 1998. gadā plānotās pagrīdes vēlēšanās, uzskatot, ka nebūtu pareizi "spēlēt politiskās spēles" laikā, kad saasinājās konflikts ar Serbiju, kas apspieda pretestību Kosovā.

Demači pievienojās Kosovas Atbrīvošanas armijai (KAA) kā tās politiskais pārstāvis 1998. gadā, jo bija nonācis līdz uzskatam, ka nevardarbīga pretošanās nedevis gaidīto rezultātu — brīvību Kosovas iedzīvotājiem, kuriem, viņaprāt, bija tiesības pretoties smagajām represijām.

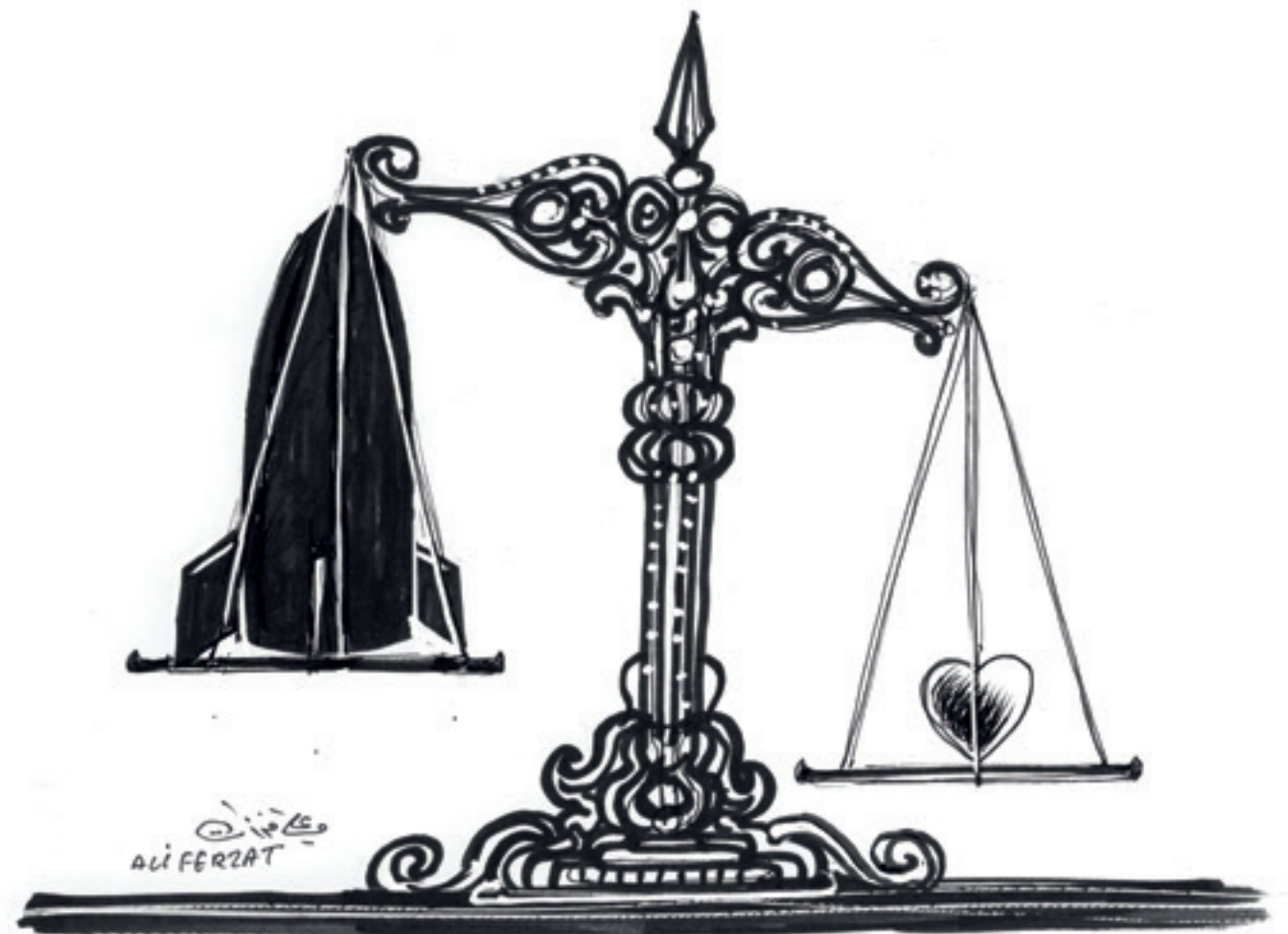
Demači pameta KAA 1999. gadā, iebilstot pret tās lēmumu piedalīties Rambuijē miera sarunās par konflikta izbeigšanu ar Serbiju. Demači kritizēja piedāvāto vienošanos par to, ka tā negarantēs Kosovas neatkarību.

Pēc tam, kad 1999. gadā sarunās neizdevās panākt vienošanos un konflikts uzliesmoja no jauna, viņš palika Kosovā, kritizējot citus līderus, tostarp Rugovu, par to, ka viņi šādā vēsturiskā brīdī atstāja valsti. Pēc Demači teiktā, Kosova kara laikā bijusi "lielākais cietums Eiropā". Viņu pašu serbu iestādes divreiz arestēja.

Pēc kara viņš visus spēkus veltīja etniskajam izlīgumam un bēgļu atgriešanās problēmai. Viņš kļuva par priekšsēdētāju Savstarpējas sapratnes, iecietības un līdzaspastāvēšanas komitejai, kas pārstāvēja visas Kosovas etniskās grupas, jo "Kosova pieder visiem" un "mēs vēlamies brīvu, demokrātisku daudzniecību sabiedrību".

Viņam joprojām ir ievērojama ietekme uz politiskajiem procesiem Kosovā, un 2015. gadā, atsākoties sarunām starp Prištinu un Belgradu, viņš iestājās par vēlēšanu sistēmas izmaiņām Kosovā.

Demači piedalījās Saharova balvas tikla dibināšanas konferencē 2008. gadā.

1990. gads
AUNA SANA
SŪ ČĪ

Mjanmas demokrātiskās kustības līdere **AUNA SANA SŪ ČĪ** Saharova balvu saņēma 1990. gadā. Pēc 23 gadiem — 2013. gada 2. oktobrī — Auna Sana Sū Čī beidzot varēja personiski saņemt Saharova balvu par domas brīvību.

Svinīgā ceremonijā Eiropas Parlamentā, uzrunājot ievēlētos 28 dalībvalstu pārstāvjus, ilggadējā politiešlodzītā emocionāli izteicās par nepieciešamību pēc demokrātijas vērtībām, uzsverot, ka Birmas pāreja uz tām vēl ir tālu no mērķa sasniegšanas. Viņa norādīja, ka pašreizējā konstitūcija nodrošina privilēģijas militārpersonām un ka šī situācija būtu jāmaina, lai garantētu Birmas pilsoņu tiesības “dzīvot saskaņā ar savu sirdsapziņu” un “pašiem lemt savu likteni”. Viņa aicināja starptautisko sabiedrību turpināt atbalstu demokrātijas un cilvēktiesību attīstībai Birmā un pauda atzinību Eiropas Parlamentam par ilgstošo viņas darbības atbalstu.

Aunas Sanas tēvs bija Birmas tautas varonis, kurš tika noslepkavots, kad viņa bija divus gadus veca, un viņas māte — ievērojama Birmas diplomāte Hin Čī (*Khin Kyi*). 1988. gadā atgriežoties Birmā, lai apkoptu savu mirstošo māti, Auna Sana Sū Čī pieredzēja, kā tiek brutāli apspiesti protestētāji pret U Ne Vina militāro režīmu. Šie slaktiņi lika Aunai Sanai, kuru nodēvēja par Lēdiju, uzsākt nevardarbīgu cīņu par demokrātiju un cilvēktiesībām. Viņas vadītā Nacionālā līga par demokrātiju 1990. gadā guva pārlicinošu uzvaru valsts vēlēšanās, taču militārā hunta ne vien liedza pārņemt varu, bet apspieda Nacionālās līgas par demokrātiju atbalstītājus, viņus arestējot un ar viņiem asiņaini izrēķinoties.

Auna Sana Sū Čī pēc 1990. gada turpmākos divdesmit gadus pavadīja cietumā vai mājas arestā, un šajā laikā iestādes atteicās izsniegt viņas vīram vīzu, lai viņš varētu Aunu Sanu apciemot Mjanmā, neskatoties uz to, ka viņam bija atklāts vēzis. Tā vietā iestādes lika Sū Čī pamest valsti, bet, paredzot, ka pēc tam viņai neļaus atgriezties, viņa atteicās un vairs nesatika vīru līdz pat viņa nāvei 1999. gadā.

Kad 2010. gadā notika Mjanmas pirmās vēlēšanas aizvadīto divdesmit gadu laikā, Lēdija joprojām atradās mājas arestā, tomēr sešas dienas vēlāk tika atbrīvota.

Sākoties demokrātiskām reformām valstī, Sū Čī balotējās parlamenta papildvēlēšanās 2012. gada aprīlī, kurās viņas partija ieguva 43 no 45 pieejamajām vietām, ļaujot viņai kļūt par parlamenta opozīcijas līderi.

Kā opozīcijas līdere Auna Sana Sū Čī vēlējās panākt izmaiņas valsts konstitūcijā, lai viņa varētu kandidēt prezidenta vēlēšanās, ko viņai aizliedz norma, kas neļauj kandidēt personām, kam ir ciešas saites ar citas valsts valstspiederīgo. Sū Čī dēli ir Lielbritānijas pilsoņi.

Iespēju kandidēt 2015. gada novembrī paredzētajās vēlēšanās viņai liedza Birmas parlamenta balsojums 2015. gada jūnijā, ar ko ierosinātās izmaiņas konstitūcijā tika noraidītas, bet viņas vadītā Nacionālā līga par demokrātiju, paredzams, iegūs daudz lielāku ietekmi.

ALEKSANDRS DUBČEKS (1921–1992) bija 1968. gada reformu kustības Čehoslovākijā, kas pazistama kā “Prāgas pavasaris”, vadītājs.

Audzis cīnījās par sociālismu Padomju Savienībā ģimenē, viņš 1939. gadā slepeni iesaistījās Komunistiskajā partijā un pagrīdes pretošanās kustībā pret provācisko Slovēnijas valsti.

Kad 1968. gadā A. Dubčeks, būdams pārliecināts komunisti, kļuva par Čehoslovākijas Komunistiskās partijas jauno pirmo sekretāru, viņš centās liberalizēt komunistisko režīmu.

Viņš sāka virkni reformu, piešķirot lielāku vārda brīvību presei, rehabilitējot Staļina laika “politiskās tīrīšanas” upurus, kā arī ierosinot reformas ekonomikā un Čehoslovākijas politiskās dzīves vispusīgu demokratizāciju. Tomēr viņa veiktās reformas raisīja bažas Maskavā, un viņa mērķi piešķirt sociālismam “cilvēcīgu seju” iznīcināja Varšavas pakta valstu tanki, kuri 1968. gada 21. augustā pārņēma kontroli Prāgā. VDK A. Dubčeku nolaupīja, aizveda uz Kremli un īslaicīgi aizturēja.

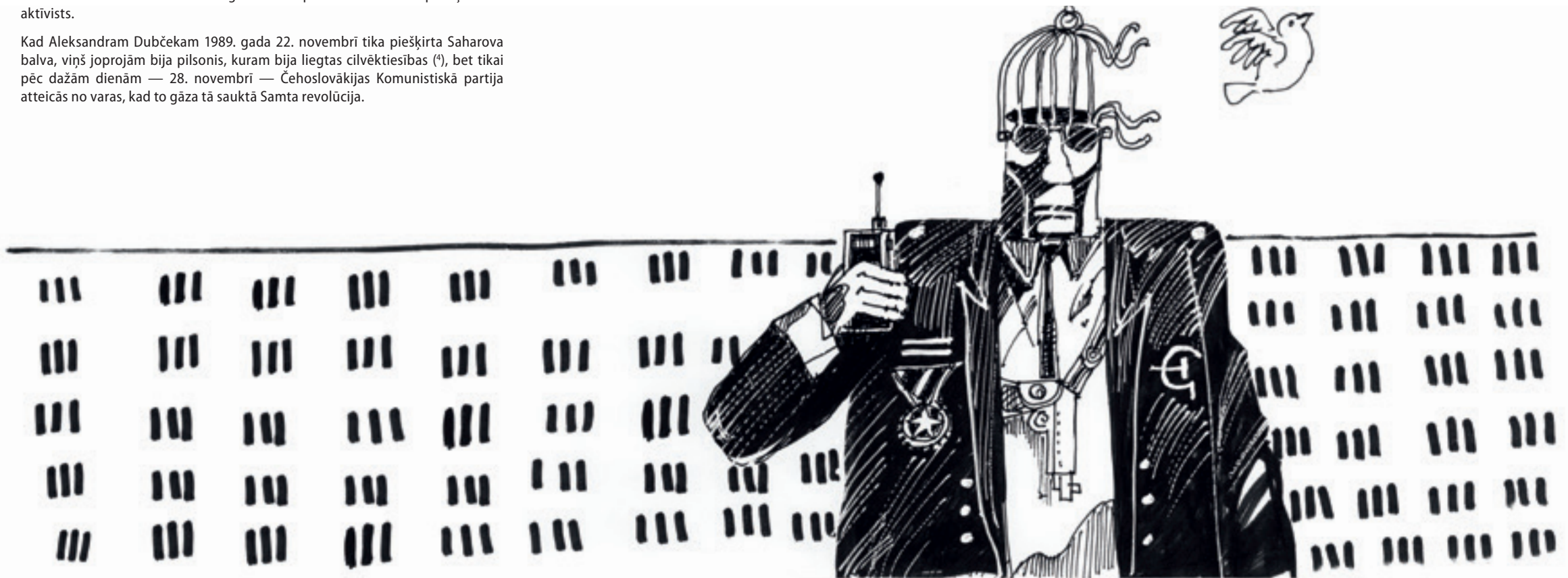
1970. gadā viņu apsūdzēja nodevībā, viņš zaudēja visus amatus un tika izslēgts no Čehoslovākijas Komunistiskās partijas. Piecpadsmit gadus viņš dzīvoja kā vienkāršs strādnieks un tikai 1988. gadā atsāka politisko darbību kā pilsoņtiesību aktivists.

Kad Aleksandram Dubčekam 1989. gada 22. novembrī tika piešķirta Saharova balva, viņš joprojām bija pilsonis, kuram bija liegtas cilvēktiesības^(*), bet tikai pēc dažām dienām — 28. novembrī — Čehoslovākijas Komunistiskā partija atteicās no varas, kad to gāza tā sauktā Samta revolūcija.

“Esmu pārliecināts, ka “brīvības elpa”, ko čehi un slovāki izbaudīja, kad viņu līderis bija A. Dubčeks, bija ievads miermīlīgajām revolūcijām, kas pašlaik notiek Austrumeiropā un pašā Čehoslovākijā,” vēstulē Eiropas Parlamentam 1989. gada 10. decembrī — tikai četras dienas pirms savas nāves — rakstīja A. Saharovs.

Pēc Čehoslovākijas revolūcijas 1989. gadā A. Dubčeks tika ievēlēts par Federālās sapulces priekšsēdētāju no 1989. līdz 1992. gadam. Uzzinājot Parlamentu 1990. gada janvārī Saharova balvas saņemšanas brīdī, A. Dubčeks norādīja, ka “pat visgūtākajos vēstures brīžos nācijas, kas veidoja manu valsti, nekad nepārstāja just, ka ir daļa no cilvēces lielās cīņas par brīvību” un ka no Prāgas pavasara līdz Samta revolūcijai “brīvības, suverenitātes un sociālā taisnīguma ideāli bija dzīvi”.

Aleksandrs Dubčeks gāja bojā autokatastrofā 1992. gada novembrī.

^(*) 25 gadus pēc Saharova balvas: Eiropas Parlamenta atbalsts domas brīvībai, Arhīvu un dokumentācijas centrs, Eiropas Parlaments, CARDOC vēstnesis Nr. 11, 2013. gada novembris, 55. lpp.

“Nav svarīgi, ka esi dzīvojis. Svarīgi ir tas, kā tas ietekmējis citu cilvēku dzīvi,” reiz sacīja **NELSONS ROLIHLAHLA MANDELA**.

Viņš nomira 2013. gada 5. decembrī savās mājās Johannesburgā 95 gadu vecumā. Viņa aiziešana visā pasaulē izraisīja sēras, taču tā bija arī brīvībai, demokrātijai un vienlīdzībai veltītas dzīves svinēšana.

Eiropas Parlamenta Saharova balvu pirmoreiz piešķīra 1988. gadā — Mandelam vienlaikus ar padomju disidentu Anatoliju Marčenko. Tolaik viņš joprojām atradās Dienvidāfrikas Republikas apartheīda režīma noteiktā mājas arestā. Šis režīms cīnās pret rasismu dēļ bija licis viņam pavadīt ieslodzījumā 27 gadus.

Mandela bija aktīvs Āfrikas Nacionālā kongresa dalībnieks un Dienvidāfrikas pirmā melnādainiem cilvēkiem piederoša juridiskā uzņēmuma līdzdibinātājs. Šis uzņēmums pastiprināja savu darbību, apartheīda režīmam kļūstot aizvien represīvākam. Viņam 1964. gadā tika piespriests mūža ieslodzījums, un viņš tika atbrīvots 1990. gadā, kad apartheīda režīms sāka zaudēt ietekmi starptautiskā un vietējā spiediena dēļ.

Īsi pēc savas atbrīvošanas N. Mandela uzstājās Eiropas Parlamentā par nepieciešamību rast taisnīgu un noturīgu risinājumu, lai pārveidotu Dienvidāfriku par “vienotu, demokrātisku un no rasisma brīvu valsti”. Jebkas necīgāks būtu “apvainojums visu to neskaitāmo patriotu piemiņai Dienvidāfrikā un visā pārējā reģionā, kuri ir upurējuši dzīvību, lai mēs šodien varētu pārliecinoši teikt, ka apartheīda sistēma drīz beigs pastāvēt”.

Pagājušā gadsimta 90. gados N. Mandela vadīja Dienvidāfrikas pāreju no apartheīda uz rases iekļaujošu demokrātiju. Ieņemot valsts prezidenta amatu 1994.–1999. gadā, viņš bija “patiesības un samierināšanas” procesa kā ceļa uz mieru priekšgalā.

Pēc viņa nāves 2013. gadā daudzi, tostarp Saharova balvas tikla pārstāvji, izteica līdzjūtību, plaši godinot viņa piemiņu. “Šodien Dienvidāfrika zaudēja savu tēvu, bet pasaule — varoni. Es vēlos apliecināt cieņu vienam no izcilākajiem mūsu laika cilvēkiem. Šodien ir miris Nelsons Mandela, taču viņa mantojums dzīvos mūžīgi,” sacīja EP priekšsēdētājs un Saharova balvas tikla līdzpriekšsēdētājs Martins Šulcs.

“Viņš lika mums visiem saprast, ka nevienu nedrīkst sodīt viņa ādas krāsas dēļ, par to, kādos apstākļos cilvēks ir dzimis. Viņš arī mums lika saprast, ka mēs varam mainīt pasauli, mainot attieksmi un priekšstatus,” sacīja Auna Sana Sū Čī.

“Nelsons Mandela dzīvoja neparastu — upurēšanās, cīņas par cīņas ievērošanu un politiska ģēnija — dzīvi, panākot, ka miermīlīgā ceļā beidzas viens no mūsdienu lielākajiem ļaunumiem,” norādīja Kofi Annans.

“A. Marčenko varonīgā dzīvē un viņa darbs ir milzīgs ieguldījums demokrātijas, humānisma un taisnīguma attīstībā,” pats Andrejs Saharovs rakstīja Parlamentam, ierosinot viņa kandidatūru balvas piešķiršanai.

ANATOLIJS MARČENKO (1938–1986) bija viens no Padomju Savienības zināmākajiem disidentiem. Viņš mira Čistopoles cietumā pēc trīs mēnešus ilga badastreika, cīnoties par to, lai Padomju Savienībā tiktu atbrīvoti visi pārliecības dēļ ieslodzītie. Anatolijs Marčenko nāves brīdī bija tikai 48 gadus vecs, no kuriem vairāk nekā 20 gadus pavadījis cietumā un iekšējā trimdā. Pēc viņa nāves paustais starptautiskais protests beidzot mudināja Mihailu Gorbačovu, Komunistiskās partijas toreizējo ģenerālsekretāru, dot atļauju vērienīgai politiski ieslodzīto atbrīvošanai 1987. gadā.

Plašu atpazīstamību A. Marčenko ieguva ar 1966. gadā sarakstīto autobiogrāfiju “Mana liecība”, kurā viņš aprakstīja Padomju Savienības darba nometnēs un cietumā pavadīto laiku. Šī grāmata, ko pašrocīgi pavairoja pagrīdes disidenti un ko vēlāk izdeva rietumvalstīs, bija pirmā grāmata, kurā tika apspriestas nometnes un cietumi laikā pēc Staļina valdīšanas, parādot pasaulei realitāti, kurā gulags nebija beidzies ar Staļina nāvi.

Pēc grāmatas publicēšanas A. Marčenko atkal nonāca cietumā par pretpadomju propagandu, taču pirms atkārtotas ieslodzīšanas viņš kļuva par atklātu disidentu, publiski nosodot politiski ieslodzīto uzturēšanās apstākļus cietumos. Atklātā vēstulē plašsaziņas līdzekļiem 1968. gada jūlijā viņš brīdināja, ka Padomju Savienība nepieļaus Prāgas pavasara turpināšanos. Šis pareģojums piepildījās augustā, kad Varšavas pakta valstu tanki iebruka Čehoslovākijā, un A. Marčenko atkal tika piespriests ieslodzījums cietumā un pēc tam izsūtījums trimdā.

Jo vairāk represijas pieņēmas spēkā, jo lielāka bija A. Marčenko griba rīkoties. Viņš kopā ar Andreju Saharovu un pašreizējo vadītāju Ludmilu Aleksejevu kļuva par vienu no ietekmīgās Maskavas Helsinku grupas dibinātājiem. Šī grupa tika dibināta 1976. gadā, lai uzraudzītu to, kā Padomju Savienībā tiek ievērotas 1975. gada Helsinku Nobeiguma akta, kas bija Konferences par drošību un sadarbību Eiropā pirmais akts un kas pieņemts nolūkā uzlabot attiecības starp komunistisko bloku un rietumvalstīm, cilvēktiesību klauzulas.

Pēdējoreiz viņš tika apcietināts un ieslodzīts 1980. gadā par savas pēdējās grāmatas “Dzīvot kā visiem” publicēšanu. Viņš nenodzīvoja līdz sava 15 gadu ieslodzījuma termiņa beigām. Par viņa nāvi cietumā netika veikta publiska izmeklēšana.

Pirmo Eiropas Parlamenta Saharova balvu viņam piešķīra 1988. gadā pēc nāves, un viņa vārdā to saņēma viņa atraitne Larisa Bogoraza, kas arī ir aktiviste un ir nominēta Saharova balvas saņemšanai.

Saskaņā ar jaunākajām sabiedriskās domas aptaujām ES pilsoņi uzskata, ka cilvēktiesības ir vērtība, kas Eiropas Parlamentam būtu prioritāri jāaizstāv. Cilvēktiesības ir iekļautas Līgumos un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kā arī ES ārējo attiecību politikā, tostarp rīcības plānā cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2015.–2020. gadam. Attiecībā ar trešām valstīm Savienībai ir jāveicina demokrātijas vērtības, tiesiskums, cilvēktiesību un pamatbrīvību universālums un nedalāmība, cilvēka cieņas ievērošana, līdztiesības un solidaritātes princips, kā arī ANO Statūtu un starptautisko tiesību principu ievērošana. Eiropas Parlamentam ir nozīmīga loma demokrātijas, vārda brīvības, godīgu vēlēšanu un vispārējo cilvēktiesību aizsardzībā un veicināšanā.

Eiropas Parlaments ne tikai piešķir ikgadējo Saharova balvu, bet arī atbalsta un aizstāv cilvēktiesības, pieņemot rezolūcijas par ārkārtas situācijām cilvēktiesību jomā, gada ziņojumu par cilvēktiesībām un demokrātiju pasaulē un Eiropas Savienības politiku šajā jomā, iesaistoties parlamentārajā dialogā un diplomātiskajos sakaros ar trešo valstu parlamentiem un iestādēm, rīkojot uzklaušanās par cilvēktiesību jautājumiem savās komitejās un piedaloties vēlēšanu novērošanas misijās visā pasaulē.

Rezolūcijas par ārkārtas situācijām cilvēktiesību jomā, ko pieņem katrā plenārsēdē Strasbūrā, Eiropas Parlaments pievērš uzmanību cilvēktiesību pārkāpumiem visā pasaulē un pauž savu nostāju par tiem. Parlaments arī atkārtoti savu vienbalsīgo nostāju pret spīdzināšanu un nāvessodu, par cilvēktiesību aizstāvju aizsardzību, konfliktu novēršanu, sieviešu un bērnu tiesībām, minoritāšu, pamattiedzīvotāju un cilvēku ar invaliditāti tiesību aizsardzību visā pasaulē. Eiropas Parlamenta rezolūcijas bieži ir pamats Savienības Ministru padomes, Eiropas Komisijas un Eiropas Ārējās darbības dienesta rīcībai, un dažkārt šādā veidā var nekavējoties ietekmēt attiecīgo valdību rīcību.

Eiropas Parlaments pārrauga ES ārējās attiecības, jo tā likumdošanas pilnvaras ļauj tam nesniegt piekrišanu nolīgumu noslēgšanai ar trešām valstīm, ja tās nopietni pārkāpj cilvēktiesības un demokrātiskos principus. Parlaments uzstāj, ka ir stingri jāievēro cilvēktiesību klauzulas, ko regulāri iekļauj šādos nolīgumos. Parlaments 2011. gada aprīlī aicināja ES pārtraukt sarunas par ES un Sīrijas asociācijas nolīgumu, un ES sadarbības nolīgums ar Sīriju daļēji tika apturēts 2011. gada septembrī, "līdz Sīrijas varas iestādes būs pārtraukušas regulāros cilvēktiesību pārkāpumus". Sīrijas konflikts joprojām turpinās.

Kopējās ārpolitikas un drošības politikas, kā arī attīstības sadarbības politikas ietvaros ES tiesību akti paredz, ka ir jātiecas "izveidot un konsolidēt demokrātiju un tiesiskumu, un cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu". Šis mērķis ir nepārprotami iekļauts Līgumā, lielā mērā pateicoties Eiropas Parlamentam. Katru gadu Parlaments pieņem ziņojumu par Eiropas Savienības augstās pārstāves ārlietās un drošības politikas jautājumos gada ziņojumu Eiropas Parlamentam par ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas galvenajiem aspektiem un pamatvirzienu izvēli. Pārskatot KĀDP, Parlaments pievērš lielu uzmanību cilvēktiesībām, un tā pēdējais ziņojums par KĀDP aicina ES turpināt veidot un "kopā ar partneriem stiprināt plurālistisku globālo politisko, ekonomisko un finansiālo kārtību, kas balstītos uz noteikumiem, tostarp tiesiskuma un cilvēktiesību ievērošanu".

Cilvēktiesību apakškomiteja (*DROI*) ir galvenā struktūra, kas atbildīga par parlamentāro darbu ar cilvēktiesību jautājumiem, un tā ir forums, kurā EP deputāti, starptautiskie dalībnieki, eksperti un pilsoniskā sabiedrība var pievērst uzmanību cilvēktiesību jautājumiem un ierosināt un novērtēt ES un starptautiska līmeņa pasākumus to risināšanai. Lai rīkotu šādas diskusijas, *DROI* komiteja regulāri iesaistās citu EP komiteju darbā vai aicina tās iesaistīties *DROI* komitejas darbā. Šīs komitejas ziņojumus un rezolūcijas pieņem Ārlietu komiteja. Arī Attīstības komiteja regulāri rīko diskusijas par cilvēktiesībām jaunattīstības valstīs. Komitejas delegācijas apspriež cilvēktiesību jautājumus arī valstu apmeklējumu laikā.

Parlaments ir nostiprinājis arī savu lomu cilvēktiesību aizstāvībā, atbalstot parlamentāro demokrātiju un parlamentāro politisko dialogu, tās pastāvīgajām delegācijām rīkojot uzklaušanās pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem no ārpuskopienas valstīm, un nosūtot *ad hoc* delegācijas cilvēktiesību stāvokļa novērtēšanai uz vietas. Galvenie Eiropas Parlamenta deputātu un trešo valstu parlamentu deputātu politiskā dialoga forumi ir ES un ĀKK valstu apvienotā parlamentārā asambleja, Savienības Vidusjūrai parlamentārā asambleja, Eiropas un Latīņamerikas Parlamentārā asambleja, proti, *Eurolat*, un *Euronest* parlamentārā asambleja ar Austrumeiropas partneriem.

Eiropas Parlaments jau ir izmantojis savas budžeta pilnvaras, lai ievērojami palielinātu līdzekļus demokrātijas un cilvēktiesību veicināšanas programmām, turklāt tas panāca, ka tiek saglabāta Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumenta (*EIDHR*) darbība, kas ir svarīgs finanšu un politisks instruments, ar ko atbalstīt pilsonisko sabiedrību un cilvēktiesību aizstāvjus, īpaši tos, kuru dzīvība ir apdraudēta.

Eiropas Parlaments papildus darbam cilvēktiesību jomā ir apņēmis atbalstīt brīvas un godīgas vēlēšanas valstīs ārpus Eiropas Savienības, jo vēlēšanām ir būtiska nozīme demokrātijas veidošanā, likumības nodrošināšanā un sabiedrības uzticības vairošanā iestādēm. EP deputāti regulāri vada ES vēlēšanu novērošanas misijas un piedalās tajās, lai nodrošinātu, ka tiek pilnībā ievērotas cilvēku tiesības izvēlēties savus priekšstāvjus.

© Amnesty International

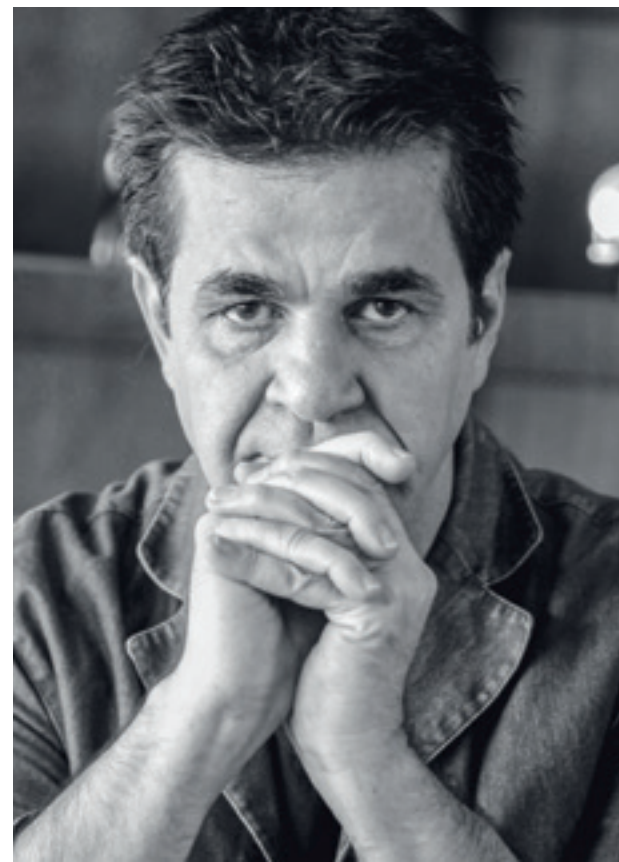
© Stichting Vluchteling

Raifs Badāvi (*Raif Badawi*)
Deniss Mukvege (*Denis Mukwege*)
Malala Jusafzaja (*Malala Yousafzai*)

Nasrina Sotudeha (*Nasrin Sotoudeh*)
Džafars Panahi (*Jafar Panahi*)
Muhameds Buazizi (*Mohamed Bouazizi*)

Ali Ferzats (*Ali Ferzat*)
Asma Mahfūza (*Asmaa Mahfouz*)

Ahmeds El Senusi (*Ahmed El Senussi*)
Razana Zaituneha (*Razan Zaitouneh*)
Giljermo Farinjass (*Guillermo Fariñas*)

Razan Zaitouneh

"Memoriāls"
Hu Dzja (*Hu Jia*)
Salihs Mahmuds Mohameds Osmans
(*Salih Mahmoud Mohamed Osman*)

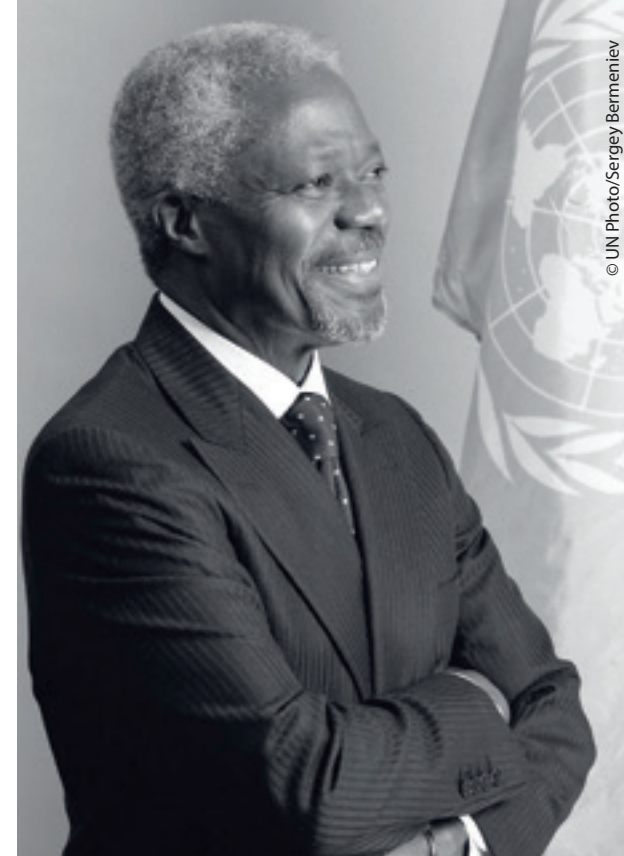
Alaksandrs Milinkevičs
(*Aliaksandr Milinkevich*)
"Reportieri bez robežām"
"Sievietes baltā"

**REPORTERS
SANS FRONTIERES**
POUR LA LIBERTE DE L'INFORMATION

© Javier GALEANO/AP Photos/EU-EP

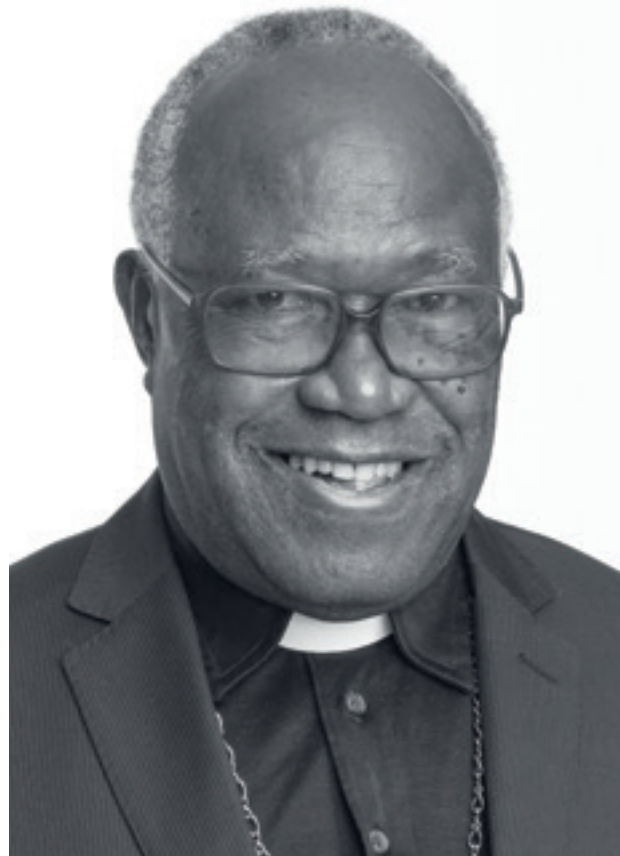
Hauva Ibrahima (*Hauwa Ibrahim*)
Baltkrievijas Žurnālistu savienība
ANO ģenerālsekretārs Kofi Annans
(*Kofi Annan*) un viss ANO personāls

© UN Photo/Sergey Bermeniev

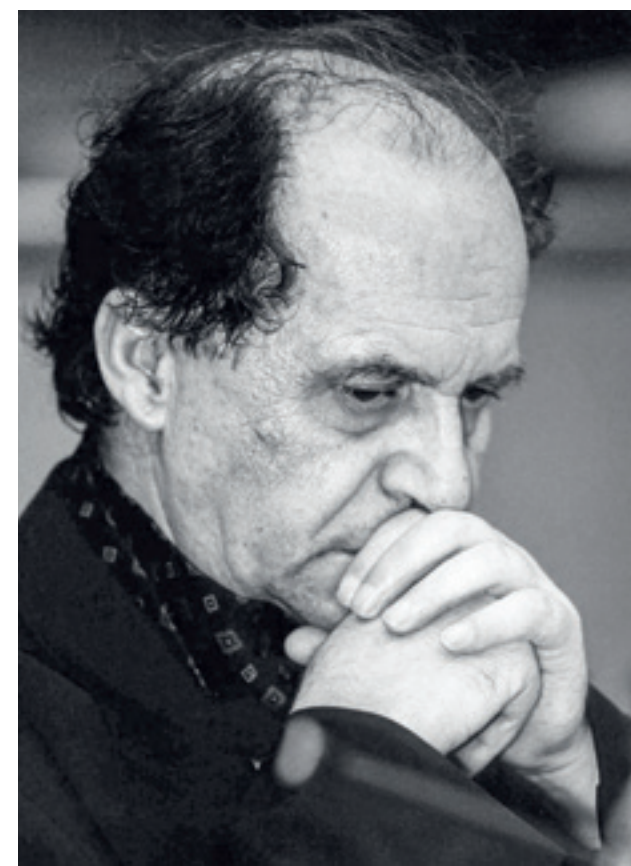
Osvaldo Hosē Paija Sardinjass (*Oswaldo José Payá Sardiñas*)
Nurita Peleda-Elhanana (*Nurit Peled-Elhanan*)

Izats Gazavi (*Izzat Ghazzawi*)
Monsinjors Zakariešs Kamveņu
(*Dom Zacarias Kamwenho*)
Organizācija "jBASTA YA!"

Šanana Gušmao (*Xanana Gusmão*)
Ibrahims Rugova (*Ibrahim Rugova*)

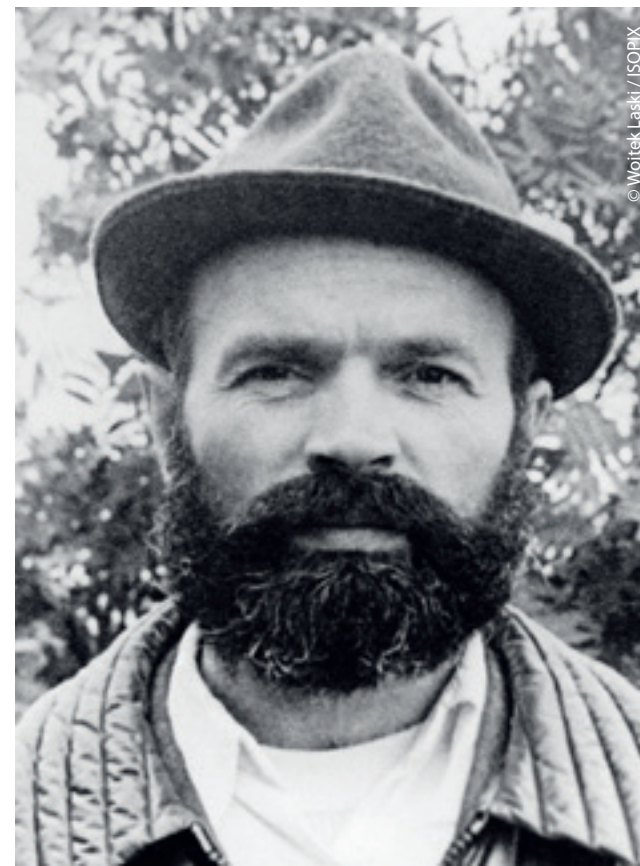

Salima Gezali (*Salima Ghezali*)
Vei Dzjinšens (*Wei Jingsheng*)

Leila Zana (*Leyla Zana*)
Taslima Nasrina (*Taslima Nasreen*)
"Oslobodjenje"

"Las Madres de Plaza de Mayo"
Adems Demaçi (Adem Demaçi)
Auna Sana Sü Či (Aung San Suu Kyi)

Aleksandrs Dubčeks (*Alexander Dubček*)
Nelsons Rolihlahla Mandela
(*Nelson Rolihlahla Mandela*)
Anatolijs Marčenko (*Anatoli Marchenko*)

PARLEMENT EUROPÉEN/EUROPEES PARLEMENT
Rue Wiertz/ Wiertzstraat 60
1047 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË
Tālr. +32 22842111

PARLEMENT EUROPÉEN
Plateau du Kirchberg
BP 1601
2929 Luxembourg
LUXEMBOURG
Tālr. +352 43001

PARLEMENT EUROPÉEN
1, avenue du Président Robert Schuman
67070 Strasbourg Cedex
FRANCE
Tālr. +33 388174001

Sīkāku informāciju var iegūt tīmekļa vietnēs
europarl.europa.eu
europarl.europa.eu/sakharov

KĀ PASŪTĪT ES IZDEVUMUS

Bezmaksas izdevumi

- Viens eksemplārs:
ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).
- Vairāk nekā viens eksemplārs vai plakāti/kartes:
Eiropas Savienības pārstāvniecībās
(http://ec.europa.eu/represent_lv.htm),
Eiropas Savienības delegācijās valstīs, kas nav ES dalībvalstis
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_lv.htm),
ar *Europe Direct* dienesta starpniecību
(http://europa.eu/europedirect/index_lv.htm)
vai piezvanot uz tālruņa numuru 00 800 6 7 8 9 10 11 (zvanīšana bez maksas no jebkuras vietas Eiropas Savienībā) (*).

(*) Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas vai taksofonus).

Maksas izdevumi

- Ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).

